

rys. Ryszard Kuba GRZYBOWSKI

WYDAWCA:
ŁÓDZKI DOM KULTURY

ADRES REDAKCJI:
 ŁDK, 90-113 Łódź, ul. Traugutta 18
 www.ldk.lodz.pl
 tel.: 797 32 62 17, 42 633 98 00 w. 272, 273
 e-mail: kalejdoskop@ldk.lodz.pl,
m.karbowiak@ldk.lodz.pl

REDAGUJĄ:
 Małgorzata Karbowiak (*redaktor naczelny*)
 Aleksandra Talaga-Nowacka, Bogdan Sobieszek

KALENDARIUM
 Bogdan Sobieszek, tel. 42 633 98 00 w. 272
 e-mail: kalejdoskop@ldk.lodz.pl

PROJEKT GRAFICZNY:
 Anna Wrzesień

REDAKCJA TECHNICZNA:
 Krzysztof Miniak

KOREKTA:
 Elżbieta Januszko

DRUK:
 Drukarnia PASAŻ, 30-363 Kraków, ul. Rydlówka 24
 tel. 12 260 20 00, www.pasaz.com

PRENUMERATA – str. 64

Informacje o imprezach podajemy na odpowiedzialność ich organizatorów

I str. okładki: IWONA DRÓZDŹ-RYBIŃSKA,
 aktorka Teatru im. Jaracza w Łodzi
 Foto i projekt: NATALIA ANNA KALISZ
 II str. okładki: Pablo Picasso „Głowa mężczyzny”
 – wystawa w ms²

Spis treści

▼ Wydarzenia	2
▼ Film	4
▼ Teatr	5
▼ Varia	6
A. Poniedziałki: <i>Filozofia zeń</i>	8
M. Jagiełło: <i>Na left i do stejszyn!</i>	9
A. Talaga-Nowacka: <i>Huśtawka na 200 osób</i>	11
B. Sobieszek: <i>Łódź filmowa?</i>	14
M. Karbowiak: <i>Zamyślenia</i>	16
M. Sondej: <i>Kryzys motywuje</i>	18
E. Pilawska: <i>Czego chcę?</i>	20
<i>Robią kulturę</i>	22
A. Seliga: <i>Miasto dla młodych?</i>	24
A. Talaga-Nowacka: <i>Znaki czasu</i>	26
P. Grobliński: <i>Mniej a dobrze</i>	28
M. Nowakowska: <i>Noc w bibliotece</i>	29
W. Nowicki: <i>OPERAcja (17)</i>	30
R.K. Grzybowski: <i>Co ze sztuką plakatu?</i>	32
B. Sobieszek: <i>Księga wielkich życzeń</i>	34
M. Sasin: <i>Koń, który mówi</i>	36
<i>Do kina!</i>	37
M. Cholewiński: <i>Balet</i>	39
<i>Taki pejzaż</i>	39
A. Seliga: <i>Zachęta na nowo</i>	41
<i>Tworzenie marki</i>	43
R. Bonisławski: <i>Huczny karnawał</i>	45
J. Perlińska-Szebasta: <i>Idź na całość!</i>	46
M. Nowakowska: <i>W gminie Dmosin</i>	47
▼ Teatry	49
▼ Muzea	53
▼ Galerie	58
▼ Inne propozycje	60

Kropka

Trzyście i pół roku temu, zaproszona do rozmów dotyczących szefowania temu tytułowi, przedstawić musiałam obszerny wielopunktowy program rozwoju pisma wytrzymać prawdziwy ogień pytań. Bo reforma administracyjna kraju zmieniała całkowicie sytuację „Kalejdoskopu”. Z miejskiego informatora kulturalnego i turystycznego stawać się miał tytułem obejmującym cały region, gubiąc ten drugi przymiotnik, by skoncentrować się na problemach twórczości artystycznej, kultury oraz jej upowszechniania. I to widzianych poprzez symbolizację miasta i województwa, szansę wyrównywania różnic. Jasne, że wymagało to zapewnienia sobie nowych źródeł informacji i informatorów, ale przede wszystkim nadążającej za potrzebami czasu zmiany koncepcji. Oczywiście wtedy, w 1999 roku, podpisując pierwszy kontrakt, nie mogłam przewidzieć tak dynamicznego rozwoju mediów elektronicznych i narzędzi komunikacji. Sądziłam jednak, że w przyszłości pismo musi stawiać na felietonistykę i publicystykę, reportaże i „niemalobrazkowy” wywiad. Na wysoki poziom tekstów i świetne nazwiska autorów. Ale każdy wie, że równie ważne jest opakowanie. Stały się więc konieczne powiększenie formatu (dziękujemy jeszcze raz za prezent od łódzkiej ASP) i formuła magazynu. Udało się do tego doprowadzić w latach 2005 i 2007. Stąd tylko jeden krok do następnych zmian – młodzi graficy z AHE ze swoim dziekanem przygotowali dla nas w 2012 roku nowy wspaniały layout, nie biorąc honorarium! I choć sam pomysł wyszedł od wydawcy, spiętrzyły się trudności w jego realizacji. Wystąpiły także poważne różnice zdań w pojmowaniu zadań magazynu kulturalnego między mną a wydawcami i stąd złożona przede mnie pół roku temu pisemna deklaracja rezygnacji z prowadzenia pisma. Dziękuję Wszystkim Wspaniałym Autorom za wszystko, a szczególnie za wysoki poziom ich usług, a przede wszystkim Czytelnikom, którzy tak znakomicie rozumieją intencje pisma pragnącego przez kulturę łączyć, a nie dzielić...

Małgorzata Karbowiak

Wystrzałowy wieczór!

► **Miejski sylwester** zostanie zorganizowany na pl. Dąbrowskiego pod hasłem „Łódź Loves Mondays”. W przestrzeni placu i na frontowej ścianie Teatru Wielkiego zaplanowano prezentacje laserowe (grafiki przestrzenne 3D, obrazy wyświetlane na ekranach wodnych). Będą też pokazy pirotechniczne, uzupełniające muzyczno-taneczne show (wystąpią tancerze łódzkich szkół tańca, DJ-e i wokaliści). W sumie zobaczymy półtoragodzinny spektakl (początek o godz. 23). O północy – pokaz sztucznych ogni. Zabawa będzie na żywo transmitowana przez łódzki oddział TVP.

Arystokrata fortepianu

► Ma dopiero 17 lat, a już koncertował w tak prestiżowych salach, jak nowojorska Carnegie Hall. Obecnie **Jan Lisiecki** ceniony jest już nie jako cudowne dziecko, ale ukształtowany artysta. Krytycy okrzyknęli go „arystokratą fortepianu”.

Kanadyjczyk polskiego pochodzenia będzie bohaterem koncertu symfonicznego „Teraz Polska”, na który **12 I** zaprasza Filharmonia Łódzka. Artysta wykona Koncert fortepianowy d-moll KV 466 Mozarta z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej FŁ pod batutą Daniela Raiskina.

Nie przegap!

Edyta Bartosiewicz

Foto: MARCIN BAKIEWICZ

► W Klubie Wytwórnia **19 I** wystąpi **Edyta Bartosiewicz**. 14 lat po wydaniu ostatniej płyty artystka wreszcie powróciła na estradę. W Łodzi zaśpiewa zarówno swoje przeboje z dawnych lat, jak i nowe utwory z płyty, nad którą właśnie pracuje.

Na zgliszczach

► Galeria Atlas Sztuki **11 I** otworzy wystawę pt. „Centrum wszystkiego”, na której zobaczymy film **Karoliny Breguły** pt. „Fire-followers”. Drewniane miasto było w przeszłości nękane przez pożary, trawiące zasoby muzeów. Dzisiaj, gdy budynki są zabezpieczone przed ogniem, mieszkańcy obawiają się historyków sztuki, którzy uważają, że pożary warunkują rozwój lokalnej twórczości.

Karolina Breguła, artystka multimedialna, skończyła PWSFTviT w Łodzi. Podejmuje temat napięć, które pojawiają się na styku różnych kultur.

Zwielokrotnienie

► W Ośrodku Propagandy Sztuki **24 I** zostanie otwarta wystawa prac **Jacka Waltośa** pt. „Wielokroć to samo” – można oglądać obrazy, rzeźby i grafiki z lat 1960-2012.

Autor jest profesorem Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a w latach 1979-2004 wykładał w ASP w Poznaniu. Charakterystyczne dla jego twórczości jest m.in. odwoływanie się do dzieł innych autorów. Wystawa przygotowana została przez Miejską Galerię Sztuki w Łodzi wspólnie z Miejską Galerią Sztuki w Częstochowie.

■ GALERIA KALEJDOSKOPU

Jacek Waltoś, Helena (Wujaszek Wania)

► **„Bejbi Blues”**, dramat, Polska, reż. Katarzyna Rosłaniec, obsada: Magdalena Berus, Nikodem Rozbicki, Magdalena Boczarska. *Niedojrzała 17-latką zostaje matką. Nie jest pewna, czy kocha swego partnera, ale chce urodzić, bo „fajnie” jest mieć dziecko.*

► **„Sęp”**, thriller, Polska, reż. Eugeniusz Korin, obsada: Michał Żebrowski, Anna Przybylska, Daniel Olbrychski. *W centrum Europy nagle zaczynają zniknąć ludzie. Śledztwo trafia w ręce policjanta, który rozpoczyna niebezpieczną grę z przeciwnikiem wciąż wyprzedzającym go o krok.*

► **„Podejrzani zakochani”**, komedia, Polska, reż. Sławomir Kryński, obsada: Bartek Kaspzykowski, Sonia Bohosiewicz, Rafał Królikowski. *Albert i Barbara poznają się przez Internet. Na pierwszą randkę w realnym świecie wysyłają swoich znajomych.*

► **„Życie Pi”**, dramat, USA, reż. Ang Lee, obsada: Suraj Sharma, Irrfan Khan, Tabu. *W czasie rejsu statkiem transportującym zwierzęta zdarza się katastrofa, a jedynymi ocalałymi istotami są nastoletni Hindus Pi, hiena, zebra, orangutan i tygrys. Przez 227 dni walczą o życie na szalupie ratunkowej.*

► **„Jack Reacher: jednym strzałem”**, kryminał, USA, reż. Chris McQuarrie, obsada: Tom Cruise, Rosamund Pike, Werner Herzog. *Dowody przeciwko mordercy są niepodważalne. Jednak oskarżony nie chce rozmawiać z adwokatem, a tylko, co dziwne, z człowiekiem, którego zeznania mogą go obciążać.*

► **„Niemożliwe”**, thriller, Hiszpania, USA, reż. Juan Antonio Bayona, obsada: Naomi Watts, Ewan McGregor, Geraldine Chaplin. *Film oparty na autentycznych wydarzeniach z 2004 r., gdy Tajlandię zniszczyło wielkie tsunami.*

► **„Les Misérables – Nędznicy”**, musical, Wielka Brytania, reż. Tom Hooper, obsada: Hugh Jackman, Russell Crowe, Eddie Redmayne. *Historia rozgrywa się na tle rewolucji francuskiej i wojen napoleońskich. Złoczyńca Jean Valjean po 19 latach więzienia wychodzi na wolność. Jednak przeszłość nie daje mu spokoju.*

► **„Django”**, western, USA, reż. Quentin Tarantino, obsada: Joseph Gordon-Levitt, Leonardo DiCaprio, Jamie Foxx. *Były niewolnik wraz z niemieckim myśliwym planuje uratować swoją żonę więzioną przez właściciela plantacji.*

► **„Zambezia”**, animacja, RPA, reż. Wayne Thornley. *W sercu Afryki leży ptasia metropolia – Zambezia. Młody sokół opuszcza rodzinną dżunglę, by przystąpić do eskadry myśliwców. Zatraskany ojciec rusza jego śladem.*

Mamy 8 zaproszeń do kina Bałtyk dla Czytelników, którzy do 3 I jako pierwsi skontaktują się z nami (kalejdoskop@ldk.lodz.pl) i 2 dla tych, którzy zatelefonują 3 I o godz. 11 (797 326 217) podając nazwisko, adres i numer telefonu.

Sami mężczyźni...

❖ Teatr im. Jaracza zaprasza **19 I** na premierę spektaklu pt. **„Karamazow”** wg powieści Fiodora Dostojewskiego. Autor, opisując historię rodziny, w której popełniono ojcostwo, wnikliwie bada naturę człowieka, penetrując mroczne zakamarki jego duszy. Dylematy XIX-wiecznej inteligencji są aktualne także dziś. Reżyser buduje pomost między klasycznym dziełem a współczesnym widzem – to on, postawiony w roli sędziego, ma zdecydować, który bohater jest mu bliższy.

Adaptacja i reżyseria – **Jacek Orłowski**, reżyseria światła – **Szymon Lenkowski**, scenografia – **Marek Braun**, muzyka – **Tadeusz Kulas**. Wystąpią: **Bronisław Wrocławski, Przemysław Kozłowski, Hubert Jarczak, Marek Nędza, Radosław Osypiuk**.

Taśma prawdy

❖ Teatr Nowy zaplanował **4 I** premierę spektaklu pt. **„Tape”** wg sztuki Stephena Belbera.

Szkolni koledzy spotykają się po latach. Wspomnienia z liceum prowadzą do wzajemnych oskarżeń. Co zostało zarejestrowane na tytułowej taśmie? Przedstawienie powstało w kooperacji Teatru Nowego z Akademią Teatralną im. A. Zelwerowicza w Warszawie i łódzką PWSFTViT.

Reżyseria – **Aneta Groszyńska**, scenografia – **Marta Zając**, kostiumy – **Joanna Wróbel**. Występują: **Konrad Łaszewski, Karol Puciaty, Delfina Wilkońska**.

Ego gwiazdora

❖ Teatr Powszechny zaprasza **12 I** na prapremierę spektaklu pt. **„Scena na wypadek deszczu”** na podstawie sztuki Olivera Cottona. W Hiszpanii kręcony jest film z międzynarodową obsadą. Zdjęcia opóźniają się z powodu deszczu – dwaj gwiazdorzycy zostają „uwięzieni” w przyczepie. Co się stanie, gdy zderzą się ze sobą dwie osobowości?

Reżyseria – **Waldemar Raźniak**. Wystąpią: **Jacek Łuczak, Jan Wojciech Poradowski, Marek Ślosarski**.

Łajza na scenie

❖ Teatr Muzyczny zaplanował **11 I** prapremierę widowiska tanecznego pt. **„Łajza – miscenium**

rockowe”. Scenariusz powstał w oparciu o utwory łódzkiego zespołu Normalisi i przedstawia historię chłopca wychowanego w patologicznej rodzinie. Można będzie posłuchać rockowych piosenek granych „na żywo”, połączonych z utworami J.S. Bacha w interpretacji Michała Jelonka. Tradycyjny balet wzbogacą nowoczesne techniki taneczne, za które odpowiada FNF Dance Studio Błażeja Szychowskiego.

Reżyseria i choreografia – **Artur Żymełka**.

Miś... wysiaduje

❖ Teatr Arlekin zaprasza **19 I** na premierę spektaklu pt. **„Tymoteusz wśród ptaków”**. To jedna z sześciu sztuk dla najmłodszych dzieci napisanych przez Jana Wilkowskiego, których bohaterem jest mały miś Tymoteusz mieszkający w lesie razem z tatą. Pewnego dnia znajduje porzucone kukułcze jajo i postanawia je wysiedzieć. Scenariusz – **Jan Wilkowski**, reżyseria – **Stanisław Ochmański**, scenografia – **Joanna Hrk**, muzyka – **Michał Makulski**. Wystąpią: **Katarzyna Kawalec, Małgorzata Wolańska, Karolina Zajdel, Tomasz Pieczętkowski, Waldemar Presia, Jerzy Dowgiałło**.

Tylko przeboje

❖ Teatr Muzyczny zaprasza **1 I** (a później 6 i 27 I) na koncert noworoczny pt. „**Wielka sława to żart**”. Podczas dwuczęściowego przedstawienia usłyszymy fragmenty operetek, m.in. „Księżniczki czarodasza”, „Krainy uśmiechu”, „Wesołej wdówki” oraz przeboje z musicali „West Side Story”, „Evita” i „My Fair Lady”, a także piosenki Jana Kiepury i Franka Sinatry. Wystąpią: **Agnieszka Gabrysiak, Emilia Klimczak, Sylwia Strugińska, Tomasz Rak, Zbigniew Macias, Szymon Jędruch, Łukasz Załęski** oraz chór, balet i orkiestra TM.

Z Romy do Łodzi

❖ Kolejnym artystą, jaki wystąpi – **23 I** – na Scenie Kameralnej Teatru Muzycznego będzie **Jacek Bończyk**. Wykona m.in. utwory z repertuaru Charles’a

Aznavoura, piosenki Stanisława Staszewskiego, Grzegorza Ciechowskiego, Wojciecha Młynarskiego i własne. Jacek Bończyk jest aktorem, autorem tekstów, scenarzystą, reżyserem oraz wokalistą i gitarzystą grupy rockowej Bończyk/Krzywański.

W blokowisku

❖ Teatr Mały zaprasza **26 I** na premierę przedstawienia pt. „**Zwariować można**” wg sztuki Michała Rosińskiego. Akcja komedii rozgrywa się w typowym mieszkaniu na łódzkim Widzewie. Pewien policjant szuka obiektu miłości...

Reżyseria – **Mariusz Pilawski**, scenografia – **Kajetan Kreutz-Majewski**, kostiumy – **Monika Olszewska-Sulejewicz**. Wystąpią: **Teresa Makarska, Małgorzata Lipka, Loretta Cichowicz, Witold Łuczynski, Mariusz Pilawski**.

Akcje, obligacje...

❖ W Muzeum Miasta Łodzi **od 2 do 31 I** będzie czynna wystawa pt. „**Łódzkie papiery wartościowe**”. Można oglądać akcje, obligacje i weksle emitowane przez miasto oraz działające tu firmy i instytucje, m.in.: Towarzystwo Akcyjne Fabryk Bawełny Ludwika Geyera, Towarzystwo Akcyjne WYROBÓW Bawełnianych I. K. Poznańskiego i Kolej Elektryczną Łódzką. Dodatkowo na ekspozycji znajdują się powojenne państwowe papiery wartościowe.

Zaśpiewa zbożu

❖ W Galerii Manhattan planowana jest akcja artystyczna **Oli Koziół** pt. „Eksperyment z zasiewem i głosem”. W momencie rozpoczęcia **11 I** artystka wysyje we wnętrzu galerii owies. Przez kolejne dni

będzie pielęgnować wzrastające zboże – podlewając je i... śpiewając mu tradycyjne pieśni. W godzinach gdy artystki nie będzie na miejscu, galerię wypełni jej głos wydobywający się z głośników.

Akcja dotyczy poszukiwania pierwotnego przeżycia w świecie przekształconym przez cywilizację. Zakończenie – 5 II.

Ale zabawa!

❖ W Klubie Wytwórnia **13 I** zaśpiewa **Ania Dąbrowska**. Będzie promowała swoją najnowszą, piątą już płytę pt. „Bawię się świetnie” – wokalistka rezygnuje z charakterystycznego stylu retro na rzecz współczesnego brzmienia.

Jako support wystąpi łódzka grupa rockowa L.Stadt.

FOTOGALERIA

Pejzaż Wszystkich Świętych – karawaka w Barczewie (czytaj str. 40-41)

Foto: ANDRZEJ BIAŁKOWSKI

Filozofia zeń

Mam propozycję kołysanki. Kołysanki dla śpiących inaczej. Na ten Nowy Rok. Są tam, może nieco zawoalowane, ale życzenia Szczęścia. A i zdrowia.

*Obudź się – i żyj
Obudź się – Nie śpij
Bo, mówią – sen to zdrowie
Ale już nikt nie powie
Że kiedy sen u-mami Cię
To możesz przespać i własne zdrowie
Filozofia ZEN –
– masz życie to korzystaj zeń
Życ – się – chciałoby
tak między „be” a „not tu be”
Ale nieuczciwy sen
to zmarnowany sens i tlen
Toż i nawet pośród zwierzy
nikt nie leży
– jeśli mu się nie należy
Obudź się „nie śpij”
Obudź się i żyj
Szczęście – chętniej
mija taki dom
gdzie, bywa, nieuczciwie śpią*

Andrzej Poniedziałki

Na left i do stejszyn!

W życiu bym nie pomyślał, że pojedę na Zachód. Z grubsza od dziecka wiedziałem, że za NRD są jakieś kraje kapitalistyczne, w których trwa permanentny kryzys i biją Murzynów. Toteż i do nauki angielskiego nie przykładałem się w liceum zbytnio, bo i po co?

Mądry Polak po szkodzie... Oto bowiem na stare lata stanąłem w obliczu wyjazdu do Brukseli. Przez Niemcy i kawałek Holandii. Nie pomyślałem, że być może będę musiał użyć swojej angielszczyzny, zarzdewiałej i pokrytej kurzem czasu. Grozę sytuacji uświadomiłem sobie dopiero na miejscu, kiedy późnym wieczorem trzeba było dopytać się na ulicy o drogę do hotelu i stacji benzynowej, ale nie byle jakiej, tylko całodobowej i takiej, gdzie można zapłacić gotówką.

Udało się! Zaczepiony przechodzień znał angielski na moim poziomie, więc dogadaliśmy się bez problemu. Ja powiedziałem:

– Sorry, ken ju help mi? Du ju nał, łer here is a petrol stejszyn, tłenty for hałrs open, bat for kesz, no kard?

Belg sprężył się w sobie i odpowiedział, że „tu strits on left end big strit to rajt”. Potem zadeklarował, że pojedzie z nami i pokaże. Dla pewności spytaliśmy o stację jakąś dziewczynę, ale ta mówiła po francusku. Nie wiedziała, gdzie jest stacja, ale zadzwoniła do kolegi, a ten zasięgnął informacji u następnego. Stacja znalazła się przy lotnisku. Sami mogliśmy na to wpaść, bo przecież samoloty muszą gdzieś tankować, no nie?

Wbiwszy się w językową dumę, w hotelu oznajmiłem tonem Bonda: „Aj em Dżagello. Majkl Dżagello” – i recepcjonista tożę poniał... Rano już bez kompleksów wypuściłem się na Brukselę w głębokim przekonaniu, że dogadam się jednakowoż. Poszło świetnie. Zwłaszcza że kasjerka w sklepie okazała się Ukrainką, a właściciel Czechem. Sprzedawca – chyba Hindus – na moją deklarację „Aj em from Poland!” odpowiedział po polsku „Dziękuję”. Komplet personelu belgijskiego sklepu uzupełniała czarnoskóra kobieta o skośnych oczach. Spytany o drogę taksówkarz na postoju odpowiedział „Na left i do stejszyn”, co nasunęło mi podejrzenie, że nie taki on znowu Belg. Rzeczywiście – był Rosjaninem.

Co mnie dosłownie powaliło, to uśmiechy. Ludziska tamtejsi na ulicy uśmiechają się do siebie. Po prostu. Wszyscy. Kiedy przypadkiem popatrzy się na jakiegoś człowieka, on uśmiecha się przyjaźnie i pogodnie. Uliczkami przewalają się tłumy czarnych, białych, żółtych, skośnookich, pejsatych, w zawojach, turbanach – do wyboru, do koloru. Wszyscy jak gdyby czują, że są częścią tego samego świata i tej samej społeczności. A skoro tak, to po co być złym, niezycziwym czy chamowatym? Pod hotelem mocno po godz. 22 zetknąłem się z idącą całą szerokością chodnika grupą arabskich nastolatków w skórzanych kurtkach. Zszedłem im z drogi – w Łodzi to naturalny odruch, bo taka napotkana grupa dresów czy innych kiboli „w ryj dać może dać”, że zacytuję „Dzień świra”. Chłopaków zaskoczyła moja reakcja. Zwolnili, rozstąpili się i uśmiech-

nęli. Kiedy zagapiłem się na trzech długowłosych młodzieńców, którzy na jezdni popisywali się przed przechodniami akrobacjami na rowerach, też się uśmiechnęli. Był to patrol policji. Uśmiechali się ludzie, szorujący wodą z proszkiem chodniki przed domami. Jakoś nie dyskutowali, że chodnik należy do np. miejscowego Zarządu Dróg i Transportu albo MPO, tylko go szorowali. Wieczorami ulice zawałone są workami ze śmieciami. Rano nie ma po nich śladu, a śmieciarki kursują nocą bezszelestnie. Nawet brakowało mi rodzimego łomotu pojemników o piątej rano i okrzyków: „Józek, k...wa, podciąg ten złom bliżej!”. Oni tam chyba po prostu lubią mieć czysto...

Zgniły Zachód rozwiązał problem psych kup. Na większości trawników są wydzielone miejsca (drewniana palisada, w środku znak z przykucniętym psem, obok kosz na kupę), gdzie pies się załatwia. Co ciekawe, wyprowadzane psy same idą na to miejsce, robią swoje, właściciel sprząta, a dopiero potem zaczyna się bieganie po

parku. Nie ma też tysięcy plastikowych butelek na trawnikach i chodnikach. Po prostu napój w butli typu PET kosztuje 25 centów, a butelka – euro. To kaucja. Butelkę odnosi się do sklepu, właściciel miele ją w specjalnej maszynie i zwraca pieniądze, bądź co bądź niemałe.

Po drodze przez Europę niewiele widziałem, bo na autostradach widać wyłącznie ekrany dźwiękoszczelne. Zauważyłem tylko, że na przemierzonym kawałku Holandii wcale nie ma kanałów i wiatraków, lecz zwyczajne laski z brzozaami, takie jak u nas. Niejakiego wzruszenia doznałem na widok ogromniastego gmachu Komisji Europejskiej – no tak, byłem w sercu UE. Uśmiechnąłem się sam do siebie. Do mnie natychmiast uśmiechnęło się dwumetrowe czarnoskóre chłopisko, a potem śniada dziewczyna w czymś w rodzaju ręcznika na głowie.

Unia, Europa, świat zaczyna się od ludzkiego uśmiechu. Może też zaczniemy się uśmiechać? Czego wszystkim w Nowym Roku życzę.

Michał B. Jagiełło

Ścieżka pamięci

Powstały już wszystkie naturalnej wielkości portrety chłopców w ramach projektu „**Dzieci Bałut – murałe pamięci**”. Z okazji 70. rocznicy utworzenia obozu dla dzieci przy ul. Przemysłowej, wrocławski artysta Piotr Saul we współpracy ze studentem łódzkiej ASP Damianem Idzikowskim wykonał trzy brakujące obrazy. Można je oglądać na budynkach przy ul. Reja 7 oraz ul. Wojska Polskiego 112 i 116.

Organizatorem było Stowarzyszenie „Na co dzień i od święta”.

Foto: PIOTR SAUL

Huśtawka na 200 osób

▀ Aleksandra Talaga-Nowacka

Niepokoje związane z budową dworca Łódź Fabryczna odciągnęły nieco uwagę od drugiej części powstającego Nowego Centrum Łodzi – czyli rewitalizacji kompleksu EC1 i jego adaptacji na cele kulturalno-artystyczne. Tymczasem prace trwają tam nieprzerwanie: budowa nowych obiektów już się kończy, a stare są skrupulatnie odnawiane.

Budżet na rewitalizację i wyposażenie obiektów EC1-Wschód i EC1-Zachód wynosi 274 mln zł brutto – z czego 82,7 mln to dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

EC1-Wschód to najstarsza część dawnej elektrowni, która powstała w 1907 roku. EC1-Zachód zbudowano na przełomie lat 20. i 30. Podział na te dwie części jest o tyle istotny, że zostaną wykorzystane na coś zupełnie innego. Na wschodzie powstaje Centrum Sztuki Filmowej, na zachodzie – Centrum Nauki i Techniki. Południowo-wschodni fragment kompleksu zajmuje Se-Ma-For.

Skupmy się na Centrum Nauki i Techniki. – *Wiodącym tematem będzie energia – nie tylko proces jej produkcji, ale też odkrycia naukowe, wynalazki, które doprowadziły do tego, że człowiek nauczył się ją pozyskiwać* – mówi Paweł Żuromski, szef projektu rewitalizacji EC1 z ramienia miejskiej instytucji EC1 Łódź – Miasto Kultury.

Scenariusz przewiduje trzy ścieżki edukacyjne. Pierwsza to „Przetwarzanie energii”. Druga – pod hasłem „Rozwój wiedzy i cywilizacji” – zaprezentuje zjawiska, które znalazły zastosowanie w codziennym życiu. Trzecia – „Mikroświat, makroświat” – ma być niemal całkowicie multimedialna, tutaj zapoznamy się m.in. z obiektami na poziomie cząstek atomowych i kosmicznymi.

Pierwsza ścieżka – główny punkt Centrum – będzie prezentowała m.in. cały proces wytwarzania energii elektrycznej, który zaczynał się od wrzucenia węgla do kotła. – *Wykorzystamy oryginalne urządzenia, które „ożywimy” dzięki zastosowaniu technik multimedialnych, efektów świetlnych i akustycznych. To będzie unikalna placówka tego typu z uwagi na część skansenową.*

W elektrowni funkcjonowały cztery kotły grzewcze: dwa zostaną zachowane w całości i można będzie oglądać je nie tylko z zewnątrz, ale także wejść do środka. Dwa pozostałe zostaną przecięte, by pokazać przekrój. – *Sam wygląd robi wrażenie, bo to blisko 30-metrowa konstrukcja składająca się m.in. z kilometrów rur. Odtworzymy atmosferę panującą w obrębie*

kotła. Czyli wysoką temperaturę i hałas – gdy zwiedzający wejdzie w strefę paleniska, czujniki ruchu włączą dmuchawę i efekty dźwiękowe. Zwiedzający będą też mogli wejść do podziemnych kanałów.

W elektrowni zużywano ogromne ilości wody, która potem była odzyskiwana w chłodni kominowej, gdzie skraplała się para. Dawna chłodnia z 1929 r. będzie szczególnie atrakcyjnym elementem Centrum Nauki i Techniki. Stan konstrukcji był tak zły, że trzeba było ją rozebrać. Odtworzony zostanie nie tylko stalowy szkielet o pierwotnej wysokości 38 m, ale też drewniana okładzina. Wewnątrz powstanie nowy budynek przeznaczony na salę ekspozycyjną i restaurację – zajmujący 2/3 powierzchni. Na 1/3 zostanie, tak jak było pierwotnie, otwarta przestrzeń z dołu do góry – wysoko na belce zostanie podwieszane wielkie wahadło Foucaulta (którego wahania powoduje ruch Ziemi wokół własnej osi). Na górze powstanie taras widokowy.

W sumie Centrum Nauki i Techniki będzie

się składało z sześciu połączonych budynków. W dawnej zmięczalni (od strony dworca), gdzie znajdzie się główne wejście do całego kompleksu EC1, będzie przejście do pompowni – tu zacznie się wizyta w Centrum Nauki i Techniki. W maszynowni powstanie kino 3D z widownią na 24 miejsca, gdzie będą pokazy w ramach ścieżki „Mikroświat i makroświat”. W budynku rozdzielni część urządzeń zostanie wykorzystana do prezentowania zjawisk np. z zakresu wysokich napięć, powstaną też pracownie do fizycznych i chemicznych eksperymentów.

– *W Polsce wzorcem jest warszawskie Centrum Nauki „Kopernik”, ale tam program jest realizowany w zupełnie innej logice – jest pełna interaktywność, są otwarte przestrzenie i nie ma kolejności zwiedzania. Tutaj można będzie zaprogramować własny kierunek zwiedzania, ale musi być pewien reżim, bo jesteśmy w obiekcie poprzemysłowym. Druga i trzecia ścieżka będą bardziej zbliżone do formuły prezentacji w „Koperniku”, ale także z ograniczeniami.*

Wizualizacja EC1-Zachód (zespół projektowy Biura Realizacji Inwestycji „Fronton” sp. z o.o., zespół projektowy pracowni Mirosław Wiśniewski – Urbanistyka i Architektura sp. z o.o.)

Wizualizacja EC1-Zachód (zespół projektowy Biura Realizacji Inwestycji „Fronton” sp. z o.o., zespół projektowy pracowni Mirosław Wiśniewski – Urbanistyka i Architektura sp. z o.o.)

W EC1-Zachód od strony południowej dostawiono budynek, który połączy elektrownię z ul. Tuwima. Powstały m.in. dodatkowa powierzchnia wystawiennicza i zaplecze gastronomiczne. Obiekt jest w stanie surowym, lada moment zaczną się prace wewnątrz. Na dachu zostanie posadzona trawa.

Centrum Nauki i Techniki w sumie będzie miało ponad 7 tys. m² powierzchni ekspozycyjnej, z tego 6,3 tys. na wystawy stałe i ok. 1,3 tys. na wystawy czasowe czy realizację kolejnego scenariusza. W przestrzeni publicznej EC1-Zachód będą wystawione m.in. oryginalne fragmenty instalacji z elektrowni, ale też np. dźwignia w formie huśtawki, na której będzie się mogło huśtać po kilkadziesiąt osób z każdej strony. Na zewnątrz zostaną też efektowne niebieskie konstrukcje odpylające z przełomu lat 60. i 70. Każda waży ok. 200 ton i ma wysokość ok. 30 m.

Konkurs na opracowanie architektonicznej koncepcji oraz programu funkcjonalno-użytkowego EC1-Zachód, a także zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie całego

kompleksu wygrało łódzkie konsorcjum firm projektowych: Mirosław Wiśniewski – Urbanistyka i Architektura sp. z o.o. oraz Biuro Realizacji Inwestycji „Fronton” sp. z o.o. Częścią ekspozycyjną zajęła się pracownia Mirosława Nizio z Warszawy, który projektował m.in. wystawę w Muzeum Powstania Warszawskiego.

W tej chwili są opracowywane szczegółowe wytyczne do projektu aranżacji i wyposażenia ekspozycji. W pierwszym kwartale 2013 r. zostanie ogłoszony przetarg na przygotowanie ostatecznych projektów i ich wykonanie.

Założenie dla całego kompleksu było takie, by, gdzie się da, przywrócić pierwotny wygląd budynków. Prace budowlane w EC1-Zachód są bardziej skomplikowane niż w EC1-Wschód – dlatego tutaj rewitalizacja przeciągnie się do końca 2013 roku. Potem potrzebny będzie jeszcze rok na wyposażenie wnętrza i przygotowanie do uruchomienia. Otwarcie całego kompleksu zaplanowano na drugą połowę 2014 r. Nadal będzie nim zarządzać EC1 Łódź – Miasto Kultury, a poszczególne powierzchnie będą miały swoich operatorów wyłonionych w przetargach.

Gdy myślimy o niej, musimy przyznać, że mimo kryzysu wciąż utrzymuje się na powierzchni. Warto odwoływać się do jej dziedzictwa, warto je wspierać. I nie są to puste słowa. W 2012 roku dowody na to, że istnieje, mieliśmy na ekranach telewizorów, w salach kinowych, studiach filmowych i uczelni, która pozostaje mekką ludzi z branży.

jak w „Komisarzu Aleksie”. Przypomina raczej podziemne kręgi anonimowej metropolii, wizytówką której jest jednak panorama nowoczesnej Warszawy. Obydwa seriale mają swoje strony internetowe, grają w nich popularni aktorzy i choć różny jest ich ciężar gatunkowy, bo ten pierwszy to komercyjny format z Austrii, a drugi zrealizowany został według oryginalne-

Łódź filmowa?

► Bogdan Sobieszek

Czy to był dobry rok dla Łodzi filmowej? Nie najgorszy. Choć wzrostu produkcji nie odnotowano, to coś się jednak działo. Miejska instytucja Łódź Film Commission, mimo symbolicznych środków, wspiera kolejne realizacje. A promocyjne efekty tych działań przychodzą w postaci premier kolejnych filmów i seriali telewizyjnych. Tak się też dobrze złożyło, że samo miasto jest ich bohaterem. Od marca widzowie w Polsce oglądają w najlepszym czasie antenowym przygody bohatera psa Aleksa i jego opiekuna komisarza Marka Bromskiego. Akcja tego komediowego serialu kryminalnego rozgrywa się w Łodzi i oby był on dla miasta tym, czym „Ojciec Mateusz” dla Sandomierza.

Za sukces miejscowego przemysłu filmowego trzeba uznać realizowanie przez łódzkie studio Opus Film (a właściwie jego oddział Opus TV) Piotra Dzieciwoła serialu pt. „Paradoks” w reżyserii Grzegorza Zglińskiego, Borysa Lankosza i Igora Brejdyganta. To sensacyjna i nieco mroczna opowieść o komisarzu Marku Kaszowskim prezentowana w telewizyjnej „Dwójce” od września. Dzieje się w znajomych plenerach, choć Łódź nie jest już tak cukierkowa

go scenariusza Igora Brejdyganta i autorskiej wizji, dobrze, że Łódź może być z nimi kojarzona.

Za organizacyjne wsparcie dziękował Łódź Film Commission Piotr Trzaskalski podczas listopadowej premiery swojego najnowszego filmu „Mój rower”. Dzieło łódzkich twórców, częściowo w łódzkich plenerach wyprodukowała firma warszawska Federico Film. Obrazy miasta i ciasnego mieszkania w starych blokach oraz znany łódzianin Michał Urbaniak w jednej z głównych ról – to wszystko poszło w świat. Ważne, że tytuł był reklamowany na antenie TVN, który współfinansował produkcję. To z pewnością pomogło mu (i Łodzi) zaistnieć w świadomości potencjalnych odbiorców.

Jeszcze jeden film – głośne i kontrowersyjne „Pokłosie” – może być kojarzony z Łodzią poprzez osoby twórców, przede wszystkim reżysera Władysława Pasikowskiego i aktora Ireneusza Czopa odtwarzającego jedną z głównych ról (gra również w „Komisarzu Aleksie” – nie tylko z tego powodu to wyjątkowo udany rok tego artysty). Tu znów za realizację odpowiedzialny jest producent z Warszawy – Apple Film Production.

Niestety, w Łodzi istnieje niewiele firm, któ-

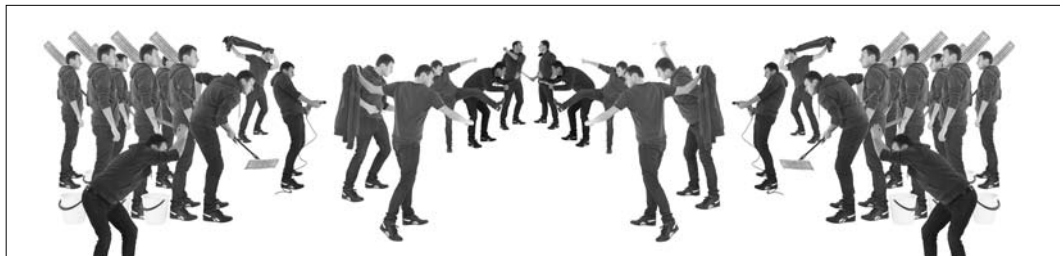
re mogłyby udźwignąć ciężar produkcji filmu fabularnego. A oprócz tego? W animacji działa wciąż studio Se-ma-for, które w październiku zaprezentowało pilotażowy odcinek swojej nowej serii o zajączku Parauszku. Kolejne projekty rozwija Wytwórnia Filmów Oświatowych i Programów Edukacyjnych – od lipca jako instytucja województwa łódzkiego. Nieocenionym centrum działań filmowych w Łodzi i podstawowym powodem, dla którego miasto niezmiennie kojarzy się z branżą – jest PWSFTViT. Także w tym roku etiudy, które tu powstały, zdobywały nagrody na całym świecie. Szkoła ma też swój festiwal w Warszawie czyli „Łodzią po Wiśle”. Tutaj m.in. co roku odbywa się premiera kolejnej edycji projektu „Łódź od świtu do zmierzchu” – zbioru krótkich filmów, składających się na portret miasta. Był on również prezentowany na antenie telewizji publicznej. Przy Targowej od dwóch lat organizowana jest impreza z pogranicza filmu, nowych technologii i reklamy – Filminteractive Festival (pomysł „Kalejdoskopu” – przyp. red.). Przyjeżdża sporo gości z zagranicy. Miejmy nadzieję, że zrodzi się z tego centrum nowego myślenia o filmie i jego przyszłości.

Nie da się ukryć – po odejściu Camerimage powstała spora pustka. I chociaż w Łodzi zostały inne imprezy filmowe o wieloletnich tradycjach, nie mają one takiego rozmachu i nie są tak medialne. Każda z nich dysponuje zaledwie drobną częścią budżetu, z jakiego korzysta festiwal Marka Żydowicza. Wszystkie właściwie z roku na rok walczą o przetrwanie. Promujące ambitne filmy i goszczące ich wybitnych twórców

Forum Kina Europejskiego Cinergia Sławomira Fijałkowskiego i Marioli Wiktor w tym roku musiało sobie radzić bez wsparcia finansowego z Urzędu Miasta Łodzi. Czy odbędzie się kolejna edycja – nie wiadomo. Podobnie rzecz się ma z „młodym”, bo organizowanym od trzech lat Se-ma-for Film Festiwalem – pierwszą na świecie imprezą poświęconą animacji poklatkowej. Dzięki pomocy Muzeum Kinematografii i niewielkiemu dofinansowaniu odbywają się Festiwal Mediów „Człowiek w zagrożeniu” (od ponad 20 lat) i Festiwal Muzyki Filmowej (od 15 lat), którego bohaterem był ostatnio Stanisław Syrewicz, polski kompozytor robiący międzynarodową karierę. Polityka samorządu wyraźnie nie sprzyja organizatorom, którzy chcieliby planować swoje imprezy z kilkuletnim wyprzedzeniem, a tymczasem o tym, czy dostaną jakiegokolwiek dofinansowanie, dowiadują się w ostatniej chwili.

Jak to ma przysłużyć się budowaniu wizerunku Łodzi filmowej, trudno sobie wyobrazić. W urzędniczych szufladach i kolejnych odsłonach sporu między Markiem Żydowiczem a prezydent Hanną Zdanowską utknęły ambitne plany Narodowego Centrum Kultury Filmowej mieszczącego się w rewitalizowanym EC1-Wschód. Budowa postępuje, ale co będzie się działo w oddanych do użytku budynkach, tego dziś nikt nie potrafi powiedzieć na pewno. W sytuacji, gdy niewiele z dawnej świetności zostało, wypada cieszyć się z każdej premiery, z każdego kawałka miasta na ekranie, każdego sukcesu łódzkiego twórcy, bo przyszłość Łodzi filmowej spowija mgła niepewności.

■ GALERIAKALEJDOSKOPU

Norbert Trzeciak, *Bitwa* – wystawa w Galerii Bałuckiej (wernisaż 10 I)

Zamyślenia

► Małgorzata Karbowiak

1 Już nie można wyobrazić sobie kulturalnej Łodzi bez festiwalu „Nowa klasyka Euro-py”, choć zagościł dopiero drugi raz. To jak powrót do źródeł, możliwość przegładania się w zwierciadle wody o nieco innych pierwiastkach, obcowanie z poezją tekstów znanych, ale jakby na nowo obecnych w naszej wyobraźni. Wielkie przedsięwzięcie programowe (kurator – Roman Pawłowski) i logistyczne łódzkiego Teatru im. S. Jaracza przyniosło i tym razem interesujący wybór nie stroniących od kontrowersyjności tytułów, dając pojęcie, co się dzieje w artystycznej Europie. Nie można tego przecenić.

2 Taki spektakl mógł zrobić tylko Polak. I to zaczerpnąwszy linię zdarzeń i postacię braci uwikłanych w skutkujący „totalną” katastrofą konflikt – z dramatu niemieckiego napisanego prawie dwa wieki temu. Jan Klata odnalazł bowiem w „Zbójcach” Schillera (Schauspielhaus z Bochum) materiał pozwalający odnieść się do dzisiejszego życia politycznego w naszym kraju, choć inscenizacja i jej przesłanie ma wymiar uniwersalny, czytelny, poprzez bogactwo skojarzeń, przede wszystkim nad

Łabą. Spektakl, jak sędzę, został zrobiony po to, by mogły zabrzmieć wywiedzione z rozwoju scenicznych wypadków kanoniczne dla współczesnej demokracji stwierdzenia. Po pierwsze: nie można zaprowadzić prawa bezprawiem. I drugie: nigdy zemsta, odwet nie powinny stanowić spiritus movens jakiegokolwiek działania, bowiem nieuchronnie prowadzą do rozpadu, degeneracji. Mówi się to na scenie wprost...

Nie przypadkiem reżyser, budując świat wyabstrahowany z realiów historycznych, przeciwstawia sobie w inscenizacji w systemie pewnych kodów NATURE oraz KULTURĘ. Ten pierwszy świat, znamionujący jakby odwrót od cywilizacji, reprezentuje dramatycznie doświadczony przez „złego” brata Karol, który wraz z grupą innych wykluczonych poświęca życie zemście przez niszczenie w wielkiej skali. Stąd czytelne dla ich stanu ducha symbole: nagie, wytatuowane torsy, broń przypominająca dzidy, determinacja w zabijaniu itd. Drugie środowisko to z kolei symboliczny biały garnitur sprawcy wszystkich nieszczęść – Franciszka i modna kreacja kochanej przez obydwu braci kobiety. Ale oni wszyscy poniosą ciężar odpowiedzialności za czyny, którym początek dały oszczerstwa

i pomówienia. Spektakl mówi o fali nienawiści rozlewającej się coraz szerzej. W sensie formalnym to dzieło harmonijnie skonstruowane, wybitne.

3. No i „Borys Godunow” w reż. Nikołaja Kolady inspirowany poematem Puszkina (Teatr Kolada z Jekaterynburga). Ale nie idzie o dialektykę ruchów społecznych czy mechanizmy decyzji politycznych. Również i tu klasyczny tekst o meandrach władzy, władzy prowadzącej często do dyktatury, to w ujęciu reżysera rzecz o manipulacjach. Przefiltrowana przez współczesność i ujęta w cudzystów groteski. Świadczą o tym rozmaite nawiązania i skojarzenia – przede wszystkim główny element dekoracji, jakim są wysokie „kremłowskie” drzwi ustawione frontalnie. I kilkoro bohaterów – pretendentów do carskiego tronu, ich zauszników oraz tego, co stanowi krew krwi, czyli ludu manifestującego emocje, radującego się lub karmiącego nienawiścią do tyranów. Mamy tu, a jakże, wiele aluzji dotyczących naszego kraju, np. farsowy epizod z Maryną Mniszech, ale też akcentujący terażniejszość polonez z „Pana Tadeusza” Wajdy. Interesujące jest tu odwołanie do archetypów rosyjskiej kultury widoczne w obrzędowości, a właściwie całej ikonografii tej scenicznej prezentacji. Wielkie widowisko.

4. Nie mogło zabraknąć największego w historii dramaturga! „Gwałt na Lukrecji” Szekspira (Shakespeare Company z Londynu) przyniósł monodram, ale za to jaki. Już niezwykle jest, że na scenie przez półtorej godziny opowiada się właściwie o jednym zdarzeniu i widzowie poddają się wielkiej iluzji (wykonawczyni Camille O’Sullivan). Spektakl rozgrywa się zarówno w samym języku imającym się najróżniejszych mistrzowskich sposobów wyrażania nastrojów, jak i – w sensie dosłownym – na scenie. Gdy samotna aktorka-pieśniarka za pomocą kilku rekwizytów i gadżetów, a także niezwykle plastycznego ciała stara się w narracji mierzyć groźę sytuacji. Piękne śpiewanie i mó-

wienie tekstu, duża świadomość środków artystycznego wyrazu.

5. W spektaklu „Wujaszek Wania” Czechowa (Klockriketeatern z Helsinek) dużą rolę odgrywa... woda. A właściwie przydomowy basen, w którym bohaterowie próbują, nie tylko metaforycznie, zmywać z siebie nieprzyjemne doznania, ale i oczyszczać się z najróżniejszych przewin. Bez skutku. Największym bohaterem dramatu jest bowiem czas. Czujemy fizycznie jego upływ, nie tylko w części pierwszej celebryzującej codzienne czynności bohaterów, budującej klimat wiejskiej posiadłości na uboczu, świadomie ograniczającej do minimum dialogowanie bohaterów. Także i później, choć inaczej, gdy wszystko nabiera gwałtownego przyspieszenia, bo dochodzi do ujawnienia najbardziej osobistych relacji bohaterów. Wszyscy tu są nieszczęśliwi, bo albo stają się bezradni wobec chorób i starości, albo źle ulokowali swe uczucia, albo dobro ich postępów zostało wykorzystane czy uznane za głupotę. I nikt nie ma nadziei na korzystne zmiany. Pozostaje dalej trwać...

Dramat Czechowa został przesunięty w czasie. I za pomocą nowoczesnych środków formalnych, na początku zgoła szokujących, opowiada o niespełnieniu. Rzecz jednak w tym, że dialogi podawane są jak komunikaty, ale za to została niesłuchanie poszerzona sfera ekspresji podporządkowanej całkowicie wiwisekcji psychologicznej. Stąd niezwykła dynamika rysunku postaci, ich „życie poza tekstem”, świadoma nadekspresja. Piękny, niezwykle wypracowany spektakl, znakomicie korespondujący z naszymi doznaniem.

6. To był festiwal reżyserów. To oni doszukiwali się nowych znaczeń w tekstach „uczkrowanych jak figa”, wykorzystując nowoczesny język sztuki. Wymieńmy ich nazwiska: Jan Klata, Andriy Zholdak, Elizabeth Freestone, Nikołaj Kolada, Tufan Imamutdinov. Będziemy się do nich odwoływać – to moje kolejne festiwalowe zamyślenie...

Poparcie Generalnego Konserwatora Zabytków dla prac w Tumie, już prowadzonych i planowanych w przyszłości przez łódzkie Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, kończy długi spór wokół grodziska rzekomo zniszczonego w czasie badań prowadzonych pod kierownictwem profesora Ryszarda Grygiela, dyrektora placówki. „Znakomite i niezwykle interesujące wyniki badań (...) dają rzadką możliwość zbudowania wyjątkowej oferty edukacyjnej” – pisze Piotr Żuchowski do dyrektora Grygiela. – *Teraz czekamy na decyzje*

finansowe i wreszcie będziemy mogli przystąpić do rekonstrukcji grodziska – mówi profesor. Grodzisko będzie jedną z trzech części projektu „Tum – perła romańskiego szlaku”. Pozostałe to: skansen oraz pawilon muzealno-konferencyjny z wystawą archeologiczną „Jak powstawała Polska”.

Pierwszy powstanie skansen, w maju 2013 r. będzie otwarty dla zwiedzających. Już stoi tam drewniany wiatrak typu koźlak, zbudowany prawdopodobnie ok. 1820 r. Został przeniesiony ze wsi Zawada w gminie Łęczycza. W skład skansenu wejdzie także zagroda chłopska (dom, obora ze stajnią oraz stodoła wykonane z gliny i kryte strzechą), olejarnia, kuźnia, sieczkarnia i szopa na torf. – *Wnętrza mieszkalne są przygotowane do wyposażenia eksponatami, które już są konserwowane. Niektóre mają sto lat i więcej* – mówi Grygiel. Uważa, że jest już ostatni moment na ratowanie tradycyjnej kultury wiejskiej. – *Na nasz apel o pomoc w wyposażeniu zagrody łeczyckiej był duży odzew, ludzie przynieśli prawdziwe skarby*. Profesor Grygiel jest dumny

z tego, że w skansenie będą nie tylko obiekty domowe i gospodarcze, ale także przemysłowe. – *Autentyczne, z elementami architektonicznymi włącznie, jak fragmenty ścian czy pieca. Też są przygotowywane do ekspozycji*.

Pomysł, by zrekonstruować grodzisko w Tumie, narodził się w 2005 r. Grupa prof. Grygiela miała zamiar wykorzystać niezasypany wał, który pozostał po badaniach ich poprzedników sprzed 60 lat. Nie udało się wtedy znaleźć historycznej bramy, wiodącej do wczesnośredniowiecznego rycerskiego grodziska. Profesor

Grygiel nie miał zamiaru jej szukać, chciał to miejsce tylko zamarkować. Jednak konserwator zabytków się nie zgodził. – *Po latach przyznaję mu rację, ale wtedy bałem się, że to żądanie drastycznie zwiększy koszty i może pogrzebać cały projekt*. Warto sobie uzmysłowić, że wały mają w obwodzie 360 metrów, a archeolodzy przekopali 60, razem z odcinkiem zbadanym przed laty. – *To było szukanie igły w stogu siana. Ale nie na ślepo. Słęczałem nad zdjęciami lotniczymi, sprawdzałem poziom wody w fosach. No i zawierzyłem swojej intuicji. Przez trzy lata wyjeżdżaliśmy na badania w kwietniu, wracaliśmy w grudniu. Odkryliśmy tę bramę*.

Zrekonstruowane grodzisko, pobliska kolegiata oraz zamek w Łęczycy, uzupełnione obiektami skansenu, odtworzą krajobraz historyczny tego miejsca, „przywrócą w świadomości społecznej pierwotne znaczenie ośrodka tumskiego i łeczyckiego dla powstania i rozwoju najwcześniejszych faz państwowości polskiej” (z pisma generalnego konserwatora).

Realizacja całego projektu ma kosztować

Kryzys motywuje

► Maria Sondej

25 mln zł. Urząd Marszałkowski już wyłożył pięć (na badania i budowę skansenu), trwają starania o uzyskanie pozostałych 20 mln zł z tzw. funduszu norweskiego.

Tum zdominował pracę muzeum w ostatnich latach. We wszystkich trzech działach – archeologicznym, etnograficznym i numizmatycznym – wystawy stałe otwarto stosunkowo niedawno, więc jeszcze przez jakiś czas nie trzeba ich będzie zmieniać. Zakłada się, że mają „żyć” minimum 15 lat. Czasowych organizuje się w siedzibie 5-6 rocznie, drugie tyle w terenie. Grygiel: – *Mamy największą i najładniejszą w Polsce kolekcję stroju ludowego. Przez ostatnie dwa lata objechała wszystkie muzea wybrzeża. Także sztuka japońska z naszych zbiorów ma wielu wielbicieli.*

Powodzeniem cieszą się także posiadane przez muzeum zbiory Działu Widowisk Lalkowych. – *W 2012 roku mieliśmy bardzo udane tournée zagraniczne po Serbii, Słowenii i Chorwacji,*

z udziałem w międzynarodowych festiwalach – mówi dyrektor.

Ogromne są zbiory archeologiczne łódzkiego muzeum, które, na szczęście, dysponuje pawilonem w Sierpowie. To tam są przechowywane tony ceramiki, głównie wykopanej w czasie badań prowadzonych przy budowie autostrad. Są i nowsze obiekty. Dyrektor Grygiel: – *Znaleziska pokażemy w Tumie w pawilonie muzealnym. Ale prowadzimy także badania na innych stanowiskach archeologicznych, między innymi w Rychłocicach nad Wartą. To tam znaleźliśmy w jednym z grobów autentyczną lampkę oliwną, pochodzącą z imperium rzymskiego, co potwierdziło przebieg Szlaku Bursztynowego przez te tereny.*

Dyrektor Grygiel ma świadomość, że nadszedł trudny okres także dla jego instytucji, który nie sprzyja zwłaszcza tumskiej inwestycji. – *Ala ja myślę pozytywnie. Nie nadają się na czasy dobrobytu, kryzys bardziej mnie motywuje.*

FOTOGALERIA

Foto: Małgorzata Szafrńska, z cyklu Opera – fotoreport

Czego chcę?

► Ewa Pilawska*

Trudno mówić o marzeniach, kiedy ma się świadomość kryzysu, którego widmo się nad nami unosi. Oczywiście smutno mi, że ten trudny czas zbiegł się z inauguracją Małej Sceny Teatru Powszechnego, ale to właśnie jej otwarcie jest dla mnie najważniejsze. To ogromna radość. Dlatego największym moim marzeniem jest zbudowanie repertuaru Małej Sceny. Ale na to potrzeba czasu.

Pomimo iż przenieśliśmy na Małą Scenę niektóre tytuły grane wcześniej na Dużej, to i tak na każdym kroku odkrywamy, jak ogromnym wyzwaniem logistycznym jest otwarcie nowej przestrzeni. Do tej pory nigdy nie czuliśmy się zobowiązani do tak precyzyjnej koordynacji obsady i całej produkcji. Obsady przygotowaliśmy optymalne, nie musząc zastanawiać się nad „dostępnością” aktorów. Teraz okazuje się, że kiedy na Dużej Scenie gramy *Szalone nożyczki*, to na Małej nie możemy zagrać *Boga mordu*, *Marszu Polonia* czy *Kochanowa i okolicy*, bo koledzy nie mogą być w dwóch sztukach jednocześnie. Również z tego powodu nie mogliśmy od początku grać równocześnie na dwóch scenach. To wymaga precyzyjnej koordynacji i pojawiania się większej liczby tytułów. Dlatego proszę o cierpliwość i czas na zbudowanie repertuaru, tak aby teatr mógł w pełni eksploatować obie sceny.

Zatem, jak wspomniałam, największym moim marzeniem w tej chwili jest, aby Mała Scena

miała swój repertuar. Repertuar, który pozwoli jej być sceną tętniącą życiem, skupiającą wokół siebie twórców do tej pory niegospodzących u nas. Miejscem artystycznych poszukiwań, konfrontowania różnych sposobów myślenia o sztuce i teatrze i różnych poglądów na nie. Przestrzenią artystycznych dyskusji, spotkań młodego pokolenia twórców i widzów. Dlatego też pojawiać się będą nowi aktorzy kontraktowi. Teatr jest zreformowany i nowoczesny w swej strukturze, przystosowany do najnowszych możliwości technicznych.

Nadal realizować będziemy misyjność teatru poprzez takie projekty, jak: *Spektakl dla bezrobotnych*, *Teatr Czytany dla osób niewidomych i słabo widzących* czy *Teatr przyjazny seniorom*, które pojawiać się będą również na Małej Scenie. Ale chciałabym przede wszystkim, aby scena ta stała się ważną przestrzenią artystyczną, rozpoznawalną tak, jak Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych czy Teatr Powszechny z jedną sceną. Mam wrażenie, że Duża Scena żyje już niejako swoim własnym życiem, ma wierną publiczność poszukującą w teatrze przede wszystkim dobrej zabawy. I tego nie zamierzamy zmieniać. Na tej scenie dominować będzie nadal przystępniejszy repertuar. Natomiast Mała Scena musi dopiero wypracować swój kształt artystyczny, a przede wszystkim utrwalić go w świadomości odbiorców. Chcę, aby Powszechny miał mocne fundamenty i rozpoznawalną markę. I choć Mała Scena jest dla nas wszystkich teraz przysłowiowym „oczkiem w głowie”, to oczywiście nie zapominam o innych ważnych dla teatru sprawach, nawet jeśli są one na razie tylko w sferze marzeń. Ale w końcu jeszcze niedawno Mała Scena była marzeniem, które wydawało się nierealne, a jednak udało się je urzeczywistnić. I jak mówią – „apetyt rośnie w miarę jedzenia”. Dlatego teraz moje myśli oscylują też wokół Dużej Sceny. Chciałabym wyremontować naszą starą i wysłużoną już salę i przede wszystkim naprawić nad nią dach. Choć w zasadzie to nie jest marzenie a konieczność.

Nie znaczy to jednak, że budowy i remonty

stanowią *clou* moich zainteresowań. Oczywiście mam również wiele marzeń artystycznych. Przede wszystkim są one związane z planami na najbliższe trzy lata. Koncepcję programową na taki czas dla Teatru Powszechnego zaproponowałam i wierzę, że uda się ją wprowadzić w życie, że wszystkie projekty, które tam zawarłam i rozmowy z ważnymi twórcami, którzy zgłosili chęć pracy w Teatrze Powszechnym, staną się rzeczywistością. Na razie najważniejsze są dla mnie najbliższe miesiące, czyli trzy prapremiery przygotowywane na Małą Scenę, do których próby bądź to już się rozpoczęły, bądź rozpoczną się wkrótce – czyli *Scena na wypadek deszczu* w reżyserii Waldemara Raźniaka (12 stycznia), *Artyści prowincjonalni* w reżyserii Weroniki Szczawińskiej (8 marca) oraz *Podróż zimowa* w reżyserii Mai Kleczewskiej (22 marca), będąca koprodukcją z Teatrem Polskim w Bydgoszczy. Nie oznacza to jednak, że zapominamy o Dużej Scenie. Wkrótce próby rozpocznie Justyna Celeda, która przygotowuje prapremierę sztuki Liz

Lochhead *Mała rzecz a cieszy*. A jeszcze w tym sezonie prace nad nowym spektaklem rozpocznie Marcin Sławiński.

No i XIX Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, który odbywać się będzie w marcu. W tym roku jego tematem będą autorytety. Temat wydaje mi się bardzo ważny, szczególnie dziś – w czasach, kiedy ekonomia zaczyna nad nami dominować i coraz częściej gubimy człowieka. Zapominamy o tym, co najważniejsze, o tym, co nosimy w sobie. Chciałabym, abyśmy oglądając tegoroczny festiwal, konfrontując młodych twórców z dojrzałymi oraz odpowiadając sobie sami na stawiane w prezentowanych spektaklach pytania o to, czym dziś są autorytety, zastanowili się, czy są nam one w ogóle do czegoś potrzebne. I co tak naprawdę oznacza bycie autorytetem dziś, w czasach, kiedy tak łatwo przekreślić czyjś dorobek, unieważnić jego dokonania i poglądy.

* dyrektor Teatru Powszechnego

FOTOGALERIA

Pejzaż Wszystkich Świętych – św. Jan Nepomucen w Grobli (czytaj str. 40-41)

Foto: ANDRZEJ BIAŁKOWSKI

Robią kulturę

W związku z dyskusją toczącą się w „Kalejdoskopie” na temat kondycji domów kultury, poprosiliśmy przedstawicieli łódzkich placówek o wypowiedzi dotyczące hitów roku 2012. Zapytajmy zatem: domy kultury upadają, czy odwrotnie, nadążają za oczekiwaniami? Refleksje pozostawiamy naszym czytelnikom...

JAGNA RAPCIAK, instruktor z Poleskiego Ośrodka Sztuki:

▲ Jedną z naszych najważniejszych imprez były Warsztaty Kultury Żydowskiej „Kuma arain in shenk – Jewish Inn”, do udziału w których zaproszeni zostali mieszkańcy krajów UE, zainteresowani historią i kulturą Żydów polskich. Gościliśmy słuchaczy z Niemiec, Włoch, Grecji, Holandii, Francji, Rumunii oraz Wielkiej Brytanii. Program był zróżnicowany, obejmował m.in. warsztaty języka hebrajskiego, tańca chasydzkiego czy tradycyjnych pieśni żydowskich, wykłady oraz wizyty w miejscach związanych z kulturą, historią i martyrologią społeczności żydowskiej. Efektem sześciodniowej pracy była impreza artystyczna dla mieszkańców Łodzi, podczas której uczestnicy zaprezentowali zdobyte umiejętności. Program tytułowej „Karczmy żydowskiej” obejmował: multimedialny pokaz samodzielnie wykonanych fotografii pt. „Litzmannstadt Ghetto”, prezentację tańców chasydzkich, koncert pieśni żydowskich w wykonaniu uczestników warsztatów oraz chóru Clil, a także degustację potraw przygotowanych według tradycyjnych przepisów. Dodatkowo odbył się koncert muzyki klezmerskiej.

IZA KACPRZYK, instruktor z Ośrodka Kultury „Górna”:

▲ Dużym projektem, który zasługuje na wyróżnienie, był zainicjowany przez grupę wolontariuszy „Aktywni”, a organizowany przez nasz ośrodek, „Mixer kultury” nawiązujący do wielokulturowej historii Łodzi. Uczestnicy to

młodzież pochodząca z różnych stron świata. Projekt obejmował cykl interdyscyplinarnych warsztatów: teatralnych, plastycznych i filmowych. Efektem pracy był happening uliczny „Żywe rzeźby”, wystawa prac plastycznych, etiuda teatralna „Żywioły kultury” oraz film. Projekt był współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach programu „Młodzież w działaniu”.

BRONISŁAW GRZELAK, z-ca dyrektora Widzewskich Domów Kultury:

▲ Do ważniejszych naszych projektów zaliczamy „Noc książkomaniaków”, czyli wydarzenie promujące literaturę i czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży. Było wiele atrakcji: spotkania z autorami książek, m.in. z Kaliną Jerzykowską, Grażyną Bąkiewicz, kiermasze i konkursy. Poza tym nocna gra „Duch w starej fabryce”, zorganizowana na terenie Widzewskiej Manufaktury, w której wzięło udział ponad 80 dzieci. Cała impreza trwała dwa dni i jedną noc z 5 na 6 października – ostatecznie uczestników było 800.

BOGUMIŁ MIŁOSZ WOŹNIAKOWSKI, dyrektor Bałuckiego Ośrodka Kultury:

▲ U nas, tradycyjnie, największym wydarzeniem była kolejna, 33. edycja Ogólnopolskiego Przeglądu Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych „Działwa”, która odbyła się w maju. Przegląd adresowany jest do amatorskich teatrów, skupiających dzieci i młodzież do lat 16 (przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja), działających w placówkach kultury, oświatowo-wycho-

wawczych, stowarzyszeniach i innych na terenie całej Polski. W tym roku wystąpiło kilkanaście zespołów teatralnych, w sumie ponad 400 osób. Ze względu na rozmiar imprezy w jej organizację zaangażowanych było większość pracowników ze wszystkich naszych placówek.

KRYSTYNA WEINTRITT,
dyrektor Centrum Kultury Młodych:

▲ Najważniejsze w minionym roku były XXX Konfrontacje Teatrów Młodzieżowych, które odbyły się w kwietniu. Obfitowały w artystyczne niespodzianki: koncert Izy Lach oraz zespołu Blue Café, wystawy, warsztaty i happeningi teatralne. W przeglądzie konkursowym uczestniczyło 21 najlepszych teatrów młodzieżowych z całej Polski – ponad 200 młodych artystów. Źródłem satysfakcji jest dla mnie fakt, że oprócz uznania ze strony władz miasta, nasza praca na rzecz edukacji teatralnej młodzieży została doceniona również przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdana Zdrojewskiego, który uhonorował nas nagrodą za szczególne osiągnięcia w upowszechnianiu kultury oraz ufundował nagrody dla laureatów przeglądu.

MONIKA KAMIEŃSKA,
dyrektor Akademickiego Ośrodka Inicjatyw Artystycznych:

▲ Hitem AOA były niewątpliwie spektakle teatralne, takie jak: „Honeymoon” przygotowany przez profesjonalny Teatr Zupa z Małop, „Męczeństwo Piotra O’Heya” grupy Studio Saturator czy

„Influenza”, której scenariusz przygotowali sami aktorzy studenckiej grupy ab’TEATR. Wielką popularnością cieszyły się także spektakle muzyczno-teatralne Akademickiej Sceny Piosenki. Pokolenia łączy zarówno Centrum Aktywnego Seniora, jak i muzyczny projekt „Fabryka snów w mieście Łódź”, w ramach którego organizowane są spotkania, warsztaty wokalne czy miejskie happeningi.

KINGA ZAJDEL-KARASIŃSKA,
instruktor z Ośrodka Kultury „Karolew”:

▲ Mimo iż nasz ośrodek jest w stanie likwidacji – od początku 2013 roku stajemy się filią Poleskiego Ośrodka Sztuki – udało nam się zrealizować ciekawe imprezy. Najbardziej dumni jesteśmy z IV Ogólnopolskiego Festiwalu Artystycznego Ruchu Seniorów „Piernikalia”. To cykliczna impreza popularyzująca dorobek artystyczny seniorów, która od tej edycji stała się ogólnopolska. Ma formułę konkursu, podczas którego uczestnicy są oceniani w dwóch kategoriach: solista i zespół. Forma prezentacji jest dowolna: chór, teatr, kabaret, piosenka, recytacja. Z radością obserwujemy coraz wyższy poziom prezentacji. Podczas tegorocznej edycji „Piernikaliów” oddano aż 700 głosów. Przyjechały zespoły z Lublina, Poznania, Sęszewa, Białegostoku, Opoczna, Kuluszek, Stalowej Woli. Grand Prix trafiło do zespołu z Lublina „Jarzębinki”, jego solistka Stefania Banucha otrzymała również zaszczytny tytuł „Wesołego Piernika”.

Not. Magdalena Krajewska-Sochala

♦ KSIĄŻKI NADESŁANE ♦ KSIĄŻKI NADESŁANE ♦ KSIĄŻKI NADESŁANE ♦

„Jerzy Kawalerowicz, malarz X Muzy”.

□ To kolejne, zwracające uwagę estetyką i merytorycznym poziomem wydawnictwo łódzkiego Muzeum Kinematografii. Jest w nim wszystko, co trzeba, by znów nazwać wybitnego twórcę Mistrzem: eseje, wywiady, omówienie całej wielokierunkowej twórczości zawodowej i społecznej, opinie prasy, głosy współpracowników i kolegów, filmografia, a także m.in. zdjęcia prywatne udostępnione przez jego małżonkę, znanego krytyka Małgorzatę Dipont. Polecamy też ostatni wywiad, jakiego udzielił twórca „Faraona” red. Stanisławowi Zawiślińskiemu. Dowiemy się, dlaczego Jerzy Kawalerowicz tak bardzo kochał... koty. Gratulacje dla Muzeum Kinematografii także za wspaniałą wystawę!

Miasto dla młodych?

▲ Aleksandra Seliga

Projekt Młodzi w Łodzi, wspierający studentów od 2008 roku, został uznany za najlepszy w kategorii „programy jednostek samorządu terytorialnego” w ogólnopolskim konkursie „Dobre stypendia 2011”. Opracowały go władze miasta, a prowadzi – Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy przy Urzędzie Miasta Łodzi. – *Jego podstawowym celem jest zachęcanie do studiowania, a następnie do znalezienia pracy w naszym regionie. Chcemy pokazać, że Łódź jest miejscem, w którym warto planować karierę zawodową* – mówi Agnieszka Sińska-Głowacka, dyrektor biura. – *Od 2008 roku nawiązaliśmy kontakt z kilkudziesięcioma firmami. Jedną z najważniejszych naszych inicjatyw jest unikatowy w skali kraju program „Stypendia, czyli bez pieniędzy ani rusz!”.* Firmy fundują stypendia na kierunkach, których absolwenci są najbardziej poszukiwani przez łódzkich pracodawców. Poza tym dofinansowywane są dodatkowe lektoraty z języków obcych czy pobyt w akademiku dla osób spoza województwa. To pracodawcy wybierają tych, którym chcą pomóc.

– *Ostatnio zainteresowali się nawet studentami Akademii Sztuk Pięknych, bowiem kierunek kształcenia „druk na tkaninie” świetnie wpisuje się w łódzką tradycję włókienniczą.*

Nie tylko w ten sposób projekt Młodzi w Łodzi wspiera kulturę. Ciekawą inicjatywą był konkurs dla lokalnych zespołów rockowych ph. „Łódzka fabryka muzyki” w klubie Wytwórnia w 2009 roku – nagrodą była możliwość zrealizowania wideoklipu za miejskie pieniądze. – *Patronujemy też takim wydarzeniom, jak Święto Łodzi, spotkaniom pod hasłem „Łódź na-*

pełnia energią” w klubie muzycznym Elektrownia oraz „Łódź przyszłości” w Futuryście – mówi Agnieszka Sińska-Głowacka.

Stypendia w ramach programu przeznaczone są dla wybitnie uzdolnionych studentów i doktorantów, wspomagani są też „olimpijczycy”. – *Chcemy przyciągnąć do miasta ambitną młodzież, umożliwić jej kontakt z przyszłymi pracodawcami.*

Dotychczas odbyły się cztery edycje programu stypendialnego, do których złożono łącznie ponad 1100 wniosków. Komisje, składające się z przedstawicieli firm będących fundatorami stypendiów, reprezentantów uczelni oraz Urzędu Miasta, wybrały 87 studentów, którzy otrzymali od 500 do 800 zł miesięcznie. Kolejną ważną inicjatywą programu Młodzi w Łodzi jest internetowy portal praktyk i staży, za pośrednictwem którego można zdobywać doświadczenie zawodowe w najlepszych łódzkich firmach. Na stronie można bezpłatnie zamieścić swoje CV i przeglądać oferty pracodawców. – *W tym roku rozpoczęliśmy również realizację projektu „Praktykuj w Łodzi”, oferując płatne staże wakacyjne. W jego dwóch edycjach wzięło udział 50 łódzkich firm, które zgłosiły ponad 140 ofert.*

Młodzi uczestniczą w różnych akcjach i konkursach, m.in. „Twoja kariera w Twoich rękach” (bezpłatne szkolenia), „Mam pomysł na biznes”, „Językowzięci” czy „FreeDOM”. To korzyść również dla studentów uczelni artystycznych – przecież znajomość języków czy umiejętności związane z zakładaniem firmy przydadzą się także twórcom. – *Poprzez te inicjatywy staramy się pomagać studentom, ale też dać im impuls do*

działania, rozwoju, ciągłego kształcenia. W dzisiejszych czasach elastyczność zawodowa i znajomość języków obcych jest niezbędna.

Wiele akcji promocyjnych i wydarzeń zachęca młodzież do udziału w inicjatywach proponowanych w ramach programu. Najważniejsze z nich to: Akademickie i Uniwersyteckie Targi Pracy, Salon Maturzystów, akcja „Zaplanuj z nami swoją przyszłość”. – *Program Młodzi w Łodzi, choć realizowany zaledwie od czterech lat, jest kojarzony i wzbudza sympatię. Cały czas*

się zmieniamy – słuchamy tego, co mają nam do powiedzenia studenci i nasi partnerzy. Myślę, że nasza inicjatywa jest bardzo potrzebna. Żadne inne miasto w Polsce nie ma takiego programu. Pomagamy Łodzi rozwijać się gospodarczo, naukowo oraz kulturalnie. Dzięki temu zmienia się na lepsze.

Oby tylko w ramach programu jeszcze bardziej wspierano młodych projektantów – przecież nie tylko „druk na tkaninie” godzien jest dofinansowania...

Plakat Michała Kacperczyka
– czytaj str. 32

Znaki czasu

► Aleksandra Talaga-Nowacka

Budynek Łódzkiego Domu Kultury jest świetnym przykładem tego, jak architektura dostosowuje się do zmieniających się wymagań jej użytkowników – jednocześnie wciąż pozostając znakiem czasu znakomitemu dla tutejszego budownictwa. A jak to było?...

Budowa (lata 30.)

Gdy Polska odzyskała niepodległość, w Łodzi brakowało publicznych budynków koniecznych do funkcjonowania miasta w wolnym kraju. Akurat wtedy studia ukończył Wiesław Lisowski, który chwilę później został tu miejskim architektem. Projektował szkoły, szpitale, budynki mieszkalne oraz obecny Łódzki Dom Kultury.

Ten monumentalny budynek powstawał z myślą o kombatantach i organizacjach wojskowych, jako Dom-Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego. W dniu wmurowania kamienia węgielnego (11 XI 1933), po mszy, z łódzkiej katedry przemaszzerowała na plac budowy defilada wojskowa. Budowa zaczęła się 31 VIII 1934 r. Pieniądze pochodziły m.in. ze składek łodzian.

Lokalizacja od początku była znakomita: samo centrum miasta, tuż przy dworcu kolejowym. Lisowski zaprojektował gmach na planie czworoboku z wewnętrznym dziedzińcem. Aby optycznie „rozbić” budowlę, sprawić, by zdała

się lżejsza i nie przytłaczała, skomponował ją z kilku prostych brył o zróżnicowanej wysokości. Elewacje podzielił pionowymi elementami, zaczerpniętymi z architektury średniowiecznej. Do 1938 r. zdołano postawić dwa główne skrzydła budynku: południowe i wschodnie. Choć autor projektu zakładał obłożenie ścian piaskowcem, elewacje pozostały ceglane. Pierwsze pomieszczenia oddano jeszcze w 1937 r. W 1938 r. – w sumie 47 pokoi i cztery świetlice o łącznej powierzchni ok. 1200 m². Ale podobno do wojny obiekt nie był używany. Potem mieściło się tu SS i gestapo. Po wojnie budynek stał się siedzibą związków zawodowych, od 1953 r. służy kulturze (związkowcy powołali wtedy Ośrodek Metodyczny Pracy Kulturalno-Oświatowej, przekształcony potem w Dom Kultury Związków Zawodowych, a w 1957 r. – w Łódzki Dom Kultury).

Rozbudowa (lata 70. i 80.)

Gdy w latach 70. zdecydowano się na stworzenie w okolicy dworca nowego centrum Łodzi (tak!): wybudowanie przejścia podziemnego i nowoczesnego hotelu, trzeba było zadbać też o dokończenie budynku ŁDK – nieotynkowane cegły nie wyglądały zbyt elegancko. Poza tym brakowało wielu potrzebnych pomieszczeń: „(...) przede wszystkim dużej, należyście wyposażonej sali widowiskowej i właściwie zaprojektowanych pracowni i gabinetów specjalistycznych (...)” – jak czytamy w sprawozdaniu z działalności ŁDK za rok 1976. Prace miały się zacząć już w 1971 r., ale wciąż były odsuwane w czasie. Wreszcie ruszyły w 1977 r. i przeciągnęły się aż do 1986 r. No i nowa zabudowa nie miała być w całości przeznaczona na działalność kulturalną, ale np. dla PZU.

Projekt przygotowała pracownia „Miastoprojekt” pod kierownictwem Jerzego Kurmanowicza (w relacjach prasowych pojawia się nazwisko Jerzego Kowalskiego) – ale z grubsza zgodnie z planami Wiesława Lisowskiego. Dodano zatem dwa brakujące skrzydła i przedłużono południowe. Powstał zamknięty prostopadłościan z dziedzińcem. Tak jak chciał Lisowski, elewacje

Budowa ŁDK

Foto: archiwum rodziny Wiesława Lisowskiego

obłożono wreszcie piaskowcem. W tym czasie zmodernizowano też wnętrza. Powstała m.in. duża Sala Kolumnowa.

Podczas wielkiej rozbudowy ŁDK normalnie pracował, tyle że w innych miejscach – główna siedziba była przy Piotrkowskiej 115 (pozostałe adresy to: na krótko – Główna 35, Dom Filmu i Plastyki przy Łagiewnickiej 118c, Dom Kultury Ludowej przy Lokatorskiej 13 i Dom Teatru przy Pojezierskiej).

Gdy remont się zakończył (kosztował 525 mln zł), z pozoru wszystko wróciło do normy. Jednak okazało się, że ŁDK nie stać na utrzymanie Domów, a nie wszystko udało się pomieścić w nowym budynku o powierzchni ponad 8 tys. m². Bogatą działalność ograniczono. Był to też początek końca biblioteki ŁDK, uważanej za jedną z najważniejszych w Polsce (jako pierwsza wprowadziła wolny dostęp do półek) – po remoncie straciła swoje honorowe miejsce w budynku przy Traugutta, aż wreszcie jej zbiory w 1988 r. przekazano m.in. sieci bibliotek rejonowych.

W latach 90. przywrócono budynkowi przy ul. Traugutta 18 miano Dom-Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Przebudowa (2011/2012)

Do 2011 r. z budynkiem ŁDK nie działo się nic szczególnego. Aż uznano, że dotychczasowa reprezentacyjna sala widowiskowa nie może już sprostać rosnącym wymaganiom. Kultura potrzebuje dziś nowoczesnej techniki i elastycznych rozwiązań aranżacyjnych. Słabe nagłośnienie i raczej prymitywne oświetlenie nie spełniały tych warunków. A w związku z tym, że działalność ŁDK została ukierunkowana na służenie środowiskom kultury z regionu, konieczna była nowoczesna wielofunkcyjna sala, której brakowało w województwie. Skorzystano ze środków unijnych i Urzędu Marszałkowskiego, by kosztem ponad 6 mln zł przebudować i zmodernizować tzw. Salę Kolumnową (wg projektu PA&B Pracowni Architektonicznej Jarosława Głoska). Od lipca br. sala funkcjonuje. Ma 950 m², poprawioną akustykę, profesjonalne nagłośnienie, rozsuwane ściany. Oświetleniem można sterować, a scenę i widownię (pomieści ok. 280 osób) stawiać w różnych miejscach.

Ale to nie wszystko – w planach jest modernizacja holu budynku, tak, żeby od razu po wejściu powiało nowoczesnością...

Mniej a dobrze

Muszę pisać prościej. Dwa miesiące temu napisałem o zbliżającym się końcu obecnej formuły domów kultury i niektórzy nie zrozumieli. A zatem koniec z subtelną, a nawet mniej subtelną ironią, koniec z metaforami i niedopowiedzeniami. Będę pisać prosto z mostu, o co mi chodzi. A zatem teza na dziś – za dużo jest w Polsce konkursów literackich.

Każdy dom kultury, każda powiatowa biblioteka, każde stowarzyszenie lub towarzystwo przynajmniej raz w roku ogłasza poetycki konkurs imienia... albo „O laur” (i błagam, nie przysyłajcie sprostowań, że istnieje gdzieś tam stowarzyszenie kulturalne, które nie organizuje nawet turnieju jednego wiersza). Tylko w ramach festiwalu Puls Literatury rozstrzygniętych zostało w tym roku dziewięć konkursów (tak naprawdę więcej, bo współorganizatorzy lokalnych edycji dodawali jeszcze konkursy na przykład na opowiadanie o swoim mieście). A na każdym rozdaniu nagród jeszcze turniej jednego wiersza lub slam. Organizatorom trudno już znaleźć patronów do nowych konkursów, a przecież nowe rozdania grantowe wymagają nowych pomysłów.

Kiedy czegoś jest za dużo, następuje dewaluacja. W notkach poetów, którzy nadsyłają wiersze do prowadzonego przeze mnie wydawnictwa, zapis „jest laureatem wielu konkursów literackich” zostaje coraz częściej zastąpiony frazą „nagradzany w wielu prestiżowych konkursach poetyckich”. A zatem są już konkursy prestiżowe i mniej prestiżowe. W oczekiwaniu na oficjalną listę, którą zapewne na polecenie ministerstwa przygotuje Instytut Książki, zastanówmy się, jakie prestiżowe konkursy mamy w regionie.

Na pewno Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Jacka Bierezina – sama nominacja jest nobilitacją dla poetów przed debiutem. Podobnie jak Konkurs Poetycki im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Bardzo ważny jest kutnowski Ogólnopolski Konkurs Literacki „Złoty Środek Poezji” na

najlepszy debiut książkowy roku. Nie można też pominąć organizowanego w Piotrkowie Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego o „Rubinową Hortensję”. Listę zapewne można by jeszcze rozbudować. Chodzi mi jednak o to, by jej zbyt nie rozbudowywać. Bo cóż to za rekomendacja: zdobyć nagrodę w jednym z piętnastu najważniejszych konkursów literackich województwa łódzkiego.

Obserwowałem niedawno takie lokalne wydanie. Oprawa muzyczna – całkiem ciekawa, częstunek – pycha. Ale sam konkurs? W niewielkiej miejscowości spotkałem sporo znajomych. Zarówno jurorzy, jak i – co się okazało po wręczeniu kopert – prawie wszyscy laureaci przyjechali z Łodzi. Podobnie jak wręczający nagrody dyrektor i spora część wręczanych nagród. Pytanie, czy nie mogli oszczędzić na benzynie i spotkać się w Łodzi, niektórym wyda się nie na miejscu. Bo przecież było to ważne wydarzenie w życiu społeczności lokalnej. No było. Był burmistrz, lokalne media... Ale czy każdy konkurs musi być ogólnopolski? Czy zawsze na zestaw trzech albo pięciu wierszy o dowolnej tematyce? Czy wciąż trzeba nagradzać grupkę konkursowych wyjadaczy, którzy starają się w ten sposób dorobić (sławy)?

Od słów trzeba przejść do czynów. Dlatego w tym roku nie będzie Turnieju Jednego Wiersza „O puchar wina” im. Jerzego Jarmołowskiego. Niski budżet na nagrody powodował w ubiegłych latach obniżenie poziomu prezentowanych wierszy. W połączeniu z ciągłym niezadowoleniem tych, którym akurat nie udało się wygrać, a także ze złośliwymi komentarzami wobec konkurentów i organizatorów czy wręcz pijackim bełkotem niektórych startujących nie tworzyło to atmosfery upamiętnienia patrona konkursu. O popularyzacji poezji też raczej nie było mowy. Nazwa i tradycja oczywiście pozostaną – może ktoś kiedyś do nich wróci. Ja na razie nie widzę sensu.

Piotr Grobliński

Decyzją Rady Gminy Zgierz Gminna Biblioteka z Białej, funkcjonująca w tamtejszym budynku Ochotniczej Straży Pożarnej, została przeniesiona w kwietniu do oddalonej o kilka kilometrów wsi Dzierżążna. Czy nowe miejsce przełożyło się na frekwencję i dostęp do prawie 10-tysięcznego księgozbioru dla mieszkańców okolicznych wsi?

Biblioteka znajduje się teraz w niewielkim, piętrowym budynku, uloko-

wanym tuż za neobarokowym dworem (siedziba Gminnego Ośrodka Kultury w Dzierżążnej od 2003 roku). Obiekt pierwotnie pełnił funkcję gospodarczą i wchodził w skład kompleksu dworskiego, wzniesionego po I wojnie światowej dla łódzkiego adwokata Adama Słomińskiego. Całość, wzorowana na założeniu architektonicznym posiadłości Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, obejmuje także park (jedyne rejestrowy zabytek Dzierżążnej). W latach 1942-1945 na tym terenie mieściła się filia hitlerowskiego obozu dla dzieci i młodzieży z ulicy Przemysłowej w Łodzi. Po wojnie majątek upaństwowiono, z czasem organizując tu ośrodek kolonijny, od 1976 roku użytkowany przez Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Obrońców Pokoju UNIONTEX, największą łódzką fabrykę. Budynek biblioteki pełnił wówczas funkcję stołówki, podobnie jak w okresie, kiedy zadłużony obiekt w 1995 roku przejęła gmina Zgierz.

Gminny Ośrodek Kultury w Dzierżążnej wypracował środki własne na generalny remont budynku gospodarczego, dziś mieszczącego bibliotekę. Remont dotyczył pomieszczeń parteru o powierzchni 80m² i objął wymianę drzwi, posadzek, nowy podział pomieszczeń. – *Z ciasnych i zimnych 30m², jakie mieliśmy w strażnicy w Białej, przenieśliśmy się do trzech przestronnych, dobrze oświetlonych pomieszczeń, w których jest miejsce na wygodną czytelną, warsztaty, a nawet kafejkę internetową* – cieszy się Aneta Woj-

ciechowska, bibliotekarka. – *Na razie czytelnicy osuwają się z nowym adresem, pozytywny jest fakt, że na frekwencję wpływają imprezy odbywające się na terenie ośrodka, do biblioteki zagląдают też letnicy wynajmujący domki, najczęściej emerytowani łodzianie z wnuczkami.*

Pani Aneta od-
czuwa spadek
zainteresowania
księgozbiorem
wśród mieszkań-
ców Białej, po-
jawiają się nato-
miast nowi wy-
pożyczający: ze

Słowika, Rosanowa, a nawet Katarzynowa z sąsiedniej gminy Ozorków.

– *Czytelniczka z Kęblin podsunęła mi pomysł powołania w Dzierżążnej Dyskusyjnego Klubu Książki we współpracy z Instytutem Książki w Krakowie. Dużym zainteresowaniem zaczynają cieszyć się regionalia, zwłaszcza wydawane przez Towarzystwo Przyjaciół Zgierza* – mówi Aneta Wojciechowska.

Jak w latach ubiegłych biblioteka aplikuje o fundusze zewnętrzne na książki w ramach Programu Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek”. Nie musi już korzystać z projektu „Akademia Orange dla bibliotek”, gdyż w Dzierżążnej połączenie z siecią odbywa się drogą radiową, a na czytelników czeka stanowisko komputerowe. Kontynuowany jest gminny konkurs dla dzieci i młodzieży „Wydajemy własną książkę”, finał 10. edycji odbył się w czerwcu na terenie Gminnego Ośrodka Kultury w Dzierżążnej.

Nowe miejsce – otoczenie malowniczego, prawie 10-hektarowego parku – to dobry punkt wyjścia do prowadzenia wakacyjnych warsztatów dla najmłodszych czytelników. Propozycją dla dorosłych jest natomiast „Noc w bibliotece”, czyli minifestiwal lektur wampirycznych. Pani Aneta ma wiele pomysłów, jak wykorzystać nową lokalizację dla uatrakcyjnienia oferty placówki i z niecierpliwością czeka na nowych i starych czytelników.

Noc w bibliotece

► Monika Nowakowska

Jaka będzie wyremontowana przez nas opera? Chciałbym, by miała, jak wcześniej, tradycyjny, typowy wystrój, który jest domeną oper światowych. Nie będzie więc na pewno taka jak w Sydney czy Melbourne, co zresztą nie byłoby zgodne z moją intencją. Nasza jest przecież bardzo dobrze zaprojektowana, a nad tym, by nie „wyszła z formy”, czuwa także konserwator zabytków. Zwracamy się zatem w kierunku tradycji: pięknego wejścia, dużych lusterek, granitów, marmurów, kandelabrow. Ale też z tego

OPERACJA (17)

gmachu nie zrobimy muzeum, moim zamierzeniem jest połączenie obiektu zabytkowego w dobrym znaczeniu tego słowa i świątyni sztuki. Byłem jakiś czas temu w małym mieście niemieckim, którego chlubą była opera, nieduża, na 500 miejsc. To wyjątkowa sprawa, bo od Berlina dzieliło ich tylko 100 km. Ale oni, mieszkańcy miasta wielkości Łowicza i Skierniewic, byli dumni ze swojego teatru, którego wystrój i repertuar był zgodny z ich oczekiwaniami. Moją ambicją jest też to, by nasz gmach wymuszał odpowiedni sposób bycia i ubrania, dostosowany do charakteru teatru operowego, by również był salonem. Ale najważniejsze, by spełniały się oczekiwania widzów domagających się repertuaru tradycyjnego, ale zrealizowanego nowoczesnymi środkami wyrazu. Może więc być tak – na scenie wykwintność manier, piękno, elegancja w kostiumach i dekoracji – i na widowni podobnie. Oczywiście nie chodzi o to, by w fotelach pojawiali się Petroniusze będący arbitrami elegancji, ale o właściwe relacje między sceną a widownią.

Byłem niedawno na uroczystości otwarcia Opery Podlaskiej, najnowocześniejszej w Polsce, bo najmłodszej. I zadałem sobie pytanie: co, jakie pomysły moglibyśmy przenieść stamtąd do nas? Wiem, że na pewno nie – zbyt małą widownię – na 650 miejsc, uważam, że winno być co najmniej 1000, a u nas nawet 2 tysiące. Białystok nie zadbał także o wybudowanie warsztatów, premiery więc będą bardzo kosztowne. Nie ma także odpowiednich sal prób, co się szybko odbije na jakości pracy. Ktoś nie pomyślał o tym... Na szczęście my mamy wspaniałe warsztaty i magazyny, wygodne sale prób dla chóru, orkiestry, baletu, bo mądrzy ludzie projektowali nasz budynek. Co jednak z Opery Podlaskiej przeszczepilibyśmy do nas? To, że „wychodzi na zewnątrz”. Do amfiteatru na powietrzu, bo otwiera się boczną ścianą sceny ze wszystkimi urządzeniami mogącymi obsłużyć spektakl. Fotele zainstalowane są w niszy, jest ich około 250, nie dochodzą do nich odgłosy miasta. Wcześniej czy później plac Dąbrowskiego musi mieć amfi-

teatr z fotelami – odgradzony od ulicy tak, by na schodach teatru można było występować, albo oglądać na telebimach transmisje.

Ale wróćmy do remontu. Uruchomienie nowych albo zmodernizowanych urządzeń to nie taka wielka sztuka. Natomiast sprawdzenie wszystkich urządzeń sceny przez urząd dozoru technicznego bywa niezwykle precyzyjne, co jest konieczne ze względu na bezpieczeństwo ludzi. To przecież urządzenia, które w czasie spektaklu i prób wędrują po kilka pięter w górę i w dół. Projekt może być dobry, ale, jak w życiu, wystarczy, że kilka czujników zostało źle zaprojektowanych albo wadliwy jest montaż, co w ramach gwarancji zostanie naprawione.

Przypomnę, że we Wrocławiu prawie rok trwały naprawy tego typu. Oczywiście opera grała, ale przez pewien czas bez tych urządzeń. Wymaga więc sprawdzenia każdy element systemów inteligentnego sterowania sztankietami, zapadnikami, reflektorami, kurtynami itp., co wiąże się z nauką ich obsługi. W trakcie remontu technicy czy tzw. napędowcy tej wiedzy nabywali, ale dopiero praktyka sprawdzi ich umiejętności. I to już w najbliższym czasie, bo planujemy oddanie sceny w ich ręce już w końcu grudnia. Po to, by w marcu pierwszy raz wypełniła się widownia...

Wojciech Nowicki,
dyrektor Teatru Wielkiego

FOTOGALERIA

Foto: Małgorzata Szafrńska, z cyklu *Opera* – *fotoraport*

Co ze sztuką plakatu?

Niedawno w olbrzymiej przestrzeni University Business Park można było oglądać zbiorową wystawę plakatów twórców związanych z naszym miastem pt. „TYPO-ŁÓDŹ”.

Pomysłodawcą był Sławomir Iwański, profesor łódzkiej ASP, a pokaz realizował z nim Andrzej Jaskólski z firmy Allmendinger. Zgromadzili prace 28 artystów tworzących na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Choć to pierwszy tego rodzaju pokaz od bardzo długiego czasu – o ile nam wiadomo, ostatni odbył się w 1980 r. w Grenoble – pozostał niemal niezauważony nawet w środowisku. Zaszkwankowała promocja, na razie nie powstał też katalog. Wielka szkoda, bo nasza sztuka plakatu warta jest zainteresowania i uznania.

*Mówi o niej jeden z uczestników wystawy, **Ryszard Kuba Grzybowski**, grafik, plakacista, dwukrotnie szef sekcji grafiki w łódzkim oddziale Związku Polskich Artystów Plastyków, organizator wystaw łódzkiego plakatu w Niemczech Zachodnich i Francji w 1980 roku.*

W międzywojniu Polska była kolebką sztuki plakatu, która – właśnie tutaj – najpełniej rozkwitła po II wojnie światowej. W latach 1950-80 fenomenem była tzw. polska szkoła plakatu. Jej ojcowie to głównie Henryk Tomaszewski i Józef Mroszczak, a zaliczano do niej także wybitnych łódzkich projektantów, choćby Bogusława Balickiego i Stanisława Łabęckiego. Wśród kilkudziesięciu znakomitych artystów można wyróżnić Waldemara Świerzego, który w dorobku ma ponad 1500 prac i tworzy nadal!

Jak to się stało, że świat tak zauroczył się polską szkołą? W większości krajów panował wtedy plakat komercyjny, porównywalny z dzisiejszym amerykańskim, opartym wyłącznie na banalnej fotografii. A nasz plakat, nie tracąc funkcji informacyjnej, stosował metaforę, uczył myśleć. Pokazaliśmy, że do plakatu należy podchodzić indywidualnie, jak w przypadku każdej dziedziny sztuki, i świat zaczął nas „naśladować”. Plakat rozwinął się na całym świecie, od Finlandii do Japonii.

Łódzki plakat był w latach 1960-1980 mniej zauważalny od polskiego czy światowego – nie tak różnorodny jak w Warszawie, Krakowie czy Wrocławiu. Najbardziej znany wówczas łódzki plakacista Bogusław Balicki (którego wpływ do dziś jest wielki) wychował się na idei Strzeмиńskiego i Kobro, więc wszystkie prace jego i jego uczniów nawiązywały do tego sposobu widzenia świata. Wyjątkiem jest znany na świecie Michał Batory – który był studentem Balickiego, a jego twórczość jest inna, całkowicie indywidualna.

Jednym z wielu asów łódzkiego plakatu jest Jerzy Treliński. Ale chyba najbardziej oryginalny był Tadeusz Piechura. Charakterystyczny dla łódzkiej szkoły: ścisły w myśleniu i precyzyjny w realizacji. Obaj w różny sposób wyciągnęli wnioski z konstruktywizmu i stworzyli swój świat. Wspañiałym kontynuatorem łódzkiej tradycji konstruktywistycznej z indywidualnym podejściem jest też Sławomir Iwański.

Wystawa „TYPO-ŁÓDŹ” była świadectwem tego, że działało tu i działa wielu znakomitych twórców. Na szczęście pozostała po niej doku-

mentacja filmowa – byłoby dobrze, gdyby mogła posłużyć jakiemuś specjalście np. z ASP, Muzeum Sztuki czy Muzeum Miasta Łodzi do opracowania monografii łódzkiego plakatu.

Szkoda, że – prawdopodobnie z przyczyn technicznych – na ekspozycji zabrakło prac innych znakomitych plakacistów, m.in. Jakuba Erola, Jacka Sierocińskiego, Pawła Udorowieckiego, Janusza Wiktorowskiego czy Jana Zielińskiego.

Łódzka szkoła plakatu polega na wielkiej dokładności, precyzji. Plakat jest oparty na konstrukcji, a nie na malarskim geście. Jeśli ktoś tworzy plakat typograficzny, bezpośrednio wywodzący się z konstrukttywizmu, to litera jest zasadniczą sprawą. Gdzie indziej tekst jest tylko dopowiedzeniem rysunku czy malarstwa, jak np. u Franciszka Starowiejskiego.

Typograficzny plakat to łódzka domena. Niektóre prace projektowane z matematyczną precyzją są rewelacyjne, np. młodego łódzianina Michała Kacperczyka. Mają czysty przekaz i zawsze jest w nich coś, co przełamuje suchą wyliczankę.

Plakat powinien być czytelny. Poinformowanie o czymś jednym znakiem: kropką, maźnięciem pędzla to ideał. Od pewnego czasu występuje jednak maniera tworzenia prac „przeładowanych”. Dla efektu wizualnego zaczyna się gubić treść i funkcję.

Ale obecnie zauważam renesans sztuki plakatu w Polsce. Byłem zdumiony tegorocznym, 23. Międzynarodowym Biennale Plakatu w Wilanowie. Zwykle poprzestawano na głównym pokazie i kilku wystawach towarzyszących. Polską twórczość reprezentowali przeważnie starzy bywalcy. W tym roku zorganizowano ponad trzydzieści wystaw towarzyszących, szczególnie plakatu projektowanego przez młodych, bardzo

zdolnych artystów – a jedna ciekawsza od drugiej! W tym rewelacyjnego 23-letniego warszawianina Jana Bajtlika.

W łódzkim młodym plakacie są dwa trendy: tradycyjne sięganie do rozwiązań konstruktywistycznych, w wyniku czego powstają prace komunikatywne, czytelne – i tu widzę indywidualności, które moim zdaniem się wybijają – oraz wspomniany zachwyt ozdóbkami. Ale średnia jest bardzo wysoka.

Łódzki plakat ma olbrzymie pole do popisu przez swoją profesjonalność i różnorodność. Ludzie odpowiedzialni za kulturę w mieście powinni go bardziej wykorzystywać...

Not. Aleksandra Talaga-Nowacka

Plakat Sławomira Iwańskiego

Księga wielkich życzeń

► Bogdan Sobieszek

Zawsze spoczywała w sejfie stojącym w sekretariacie rektora. Kiedyś dzieliła to bezpieczne schronienie z innymi ważnymi dokumentami i tajnymi instrukcjami. Dziś towarzyszą jej tylko nie wypisane dyplomy, stwierdzające kwalifikacje absolwentów. „Kronika”, czyli księga znamienitych gości odwiedzających Państwową Wyższą Szkołę Filmową, Telewizyjną i Teatralną w Łodzi, to zapis historii, ale też świadectwo prestiżu, jakim uczelnia cieszy się na świecie.

Choć oprawiona w skórę, wygląda dość niepozornie. W pierwszej chwili rozczarowuje swoimi niewielkimi gabarytami przeciętnego zeszytu w formacie A4. Jakże to? Przez blisko 65 lat uzbierało się tylko tyle? Przecież szkoła filmowa to wizytówka Łodzi, żelazny punkt zwiedzania miasta w programie wizyt oficjalnych delegacji, osobistości, gwiazd, dla wielu z nich najważniejszy powód, by Łódź odwiedzić.

Niełatwo zgłębić tajemnice „Kroniki”. Po pierwsze dlatego, że zawiera odręczne wpisy w wielu różnych językach, które trudno zrozumieć (czasem także wtedy, gdy języki się zna). Pół biedy w wypadku angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego, czeskiego i francuskiego. A co, jeśli wrażeniami z wizyty dzielili się goście

z Brazylii, Japonii albo Skandynawii? Zdarza się, że w plątaninie „hieroglifów” trafiamy na ślad jakiejś tajemniczej acz życzliwej ręki uzbrojonej w ołówek, która spieszy z pomocą – tu dopisze datę, tam rozszyfruje podpis znanej osoby, gdzie indziej doda tłumaczenie na polski. Nie zawsze ta pomoc jest potrzebna. Gdy treść miała „polityczne znaczenie”, od razu zadbano o to, by przeglądającemu „Kronikę” po latach ukazał się czytelny wpis np. o następującym zakończeniu: „Niech się umacnia przyjaźń między narodami polskim i mongolskim”.

Po drugie, księga założona w 1959 roku okazała się niezwykle wrażliwa na dziejowe zawieruchy. I pewnie dlatego od końca lat 70. z jednym lub dwoma wyjątkami nie opuszczała azylu za pancernymi drzwiami sejfu aż do lat 90. Jak dowiedzieliśmy się w sekretariacie rektora, od 20 lat „Kronika” wystawiana jest przy każdej wizycie znamienitego, zdaniem władz uczelni, gościa. Inna sprawa, że czasem taki gość wpada na Targową w wielkim pośpiechu i nie zdąży nawet na księgę spojrzeć. Niech żałuje, jego pobyt w Łodzi pójdzie w niepamięć. A towarzystwa w „Kronice” tylko pozazdrościć.

Na jednej z pierwszych kart pojawia się Jean Cocteau. Francuski poeta, dramaturg, reżyser filmowy i malarz odwiedził „filmówkę” w październiku 1960 roku – trzy lata przed śmiercią. Pozostawił po sobie prosty rysunek wykonany na kawałku tekturowej teczki i kilka słów: „Z całego serca szkole”. Kolejny skarb, na który trafia czytelnik „Kroniki”, to wpis amerykańskiego gwiazdora Kirka Douglasa. O jego pobycie przy Targowej w kwietniu 1966 roku sporo wiemy dzięki pamiętnej etiudzie Marka Piwowskiego, który wraz kolegami zgotował aktorowi iście westernowe powitanie. W księdze znajdziemy jednak dość konwencjonalną wypowiedź Douglasa, piszącego o ciepłym przyjęciu w szkole. Potem z wielojęzycznego gąszczu wyłania się polska dedykacja Karla Dedeciusa, łodzianina z urodzenia. „Chętnie byłbym uczniem tej uczelni, ale i tak nie zdałbym egzaminu. Związany jestem uczuciowo z tym, co się tutaj dzieje” – napisał tłumacz

w czerwcu 1996 roku. Swoją obecność w szkole filmowej „odfajkowali” autografami Aleksander Kwaśniewski i Leszek Miller. Vaclav Havel obok podpisu narysował małe serduszko. Większy obrazek pozostawił w 2004 roku „Wzruszony” Grzegorz Rosiński, słynny autor komiksów. W tym towarzystwie wyjątkowo wylewny okazał się brytyjski aktor Michael York, składając w marcu 1998 roku z okazji 50-lecia uczelni hołd dla pracy „w kolebce kultury filmowej”.

Z czasem w „Kronice” zaczęli się pojawiać znamienici absolwenci, których „filmówka” wychowała przecież wielu. Pod datą 15 maja 2000 roku Roman Polański napisał: „Witaj szkoło”. „Ze szczerym wzruszeniem znów w murach PWSF” – to słowa Andrzeja Wajdy (maj 2009). Dwukrotnie odwiedziła „filmówkę” Ewa Rubinstein: „Po 21 latach w szkole filmowej” (październik 2008) – czytamy. Zaszczycony czuł się węgierski reżyser István Szabó, wizytując w listopadzie 2011 roku szkołę swoich kolegów: Wajdy, Kieślowskiego i Polańskiego. I to już prawie wszystko. Dla porządku wspomnijmy jesz-

cze o autorze muzyki filmowej Chucku Mangione, który po swojej wizycie w lipcu 2010 roku w księdze pozostawił jedynie wycinki prasowe. Między autografami Claudii Cardinale (kwiecień 2011) i izraelskiego pisarza Etgara Kereta (wrzesień 2011) znalazły się wpisy kondolencyjne po śmierci Marii Kornatowskiej, felietonistki m.in. „Kalejdoskopu”, wybitnej znawczynie kina i wykładowcy PWSFTViT (sierpień 2011).

Jednym z ostatnich jest autograf wielkiego amerykańskiego reżysera Martina Scorsese, który w grudniu 2011 roku otrzymał tytuł doktora honoris causa łódzkiej uczelni. Od tamtej pory nic, choć jeszcze sporo kart książki pozostaje pustych. A przecież w listopadzie 2012 roku Andriej Konczalowski, reżyser rosyjski od wielu lat tworzący w Stanach Zjednoczonych, prowadził warsztaty dla studentów. Powstał nawet film o jego pobycie przy Targowej. W „Kronice” jednak nie ma ani śladu. Czyżby o niej zapomniano i przez kolejne lata nie będzie oglądała światła dziennego, skrywając swe skarby w czeluści rektorskiego sejfu?

Pejzaż Wszystkich Świętych
– św. Jan Nepomucen w Gostkowie Starym
(czytaj str. 40-41)

Foto: ANDRZEJ BIAŁKOWSKI

FOTOGALERIA

Koń, który mówi

► Magdalena Sasin

Jest szlachetny i odważny. Wkracza do akcji zawsze, gdy bezbronnym dzieje się krzywda i przykładnie karze winowajców. Zorro – jedna z odsłon odwiecznego marzenia o sprawiedliwości – to bardzo charakterystyczna postać popkultury. Bohater książek Johnstona McCulleya oraz wielu filmów dużego i małego ekranu, na swym czarnym koniu Tornado przygalopował ostatnio na scenę Teatru Muzycznego w Łodzi, by waleczność i cnotę zaszczyć w najmłodszych widzach.

Premiera musicalu dla dzieci odbyła się 4 listopada 2012 r. Nazwiska twórców, którzy zdecydowali się pracować dla Muzycznego, przyciągają uwagę: libretto napisał Jacek Bończyk, wykonawca piosenki aktorskiej, aktor i autor tekstów, zaś muzykę skomponował Zbigniew Krzywański, gitarzysta i kompozytor zespołu Republika, współautor wielu jego przebojów.

Nie jest łatwo napisać musical dla dzieci. Muzyka powinna być przystępna, ale nie nazbyt banalna. Słowa dowcipne, lecz bez skomplikowanych aluzji. Treść interesująca i bez rażącego dydaktyzmu, choć z morałem. Te założenia zdołali zrealizować twórcy „Zorra”, a ich dzieło świetnie przedstawili aktorzy.

Zręczne dialogi to duży atut przedstawienia: są celne, dowcipne, a czasem nawet przemycają żart „tylko dla dorosłych”. Akcja toczy się wartko, ale jest na tyle klarowna, by dzieci mogły bez trudu ją śledzić. Niewątpliwie pomógł tu fakt, że autor libretta – Jacek Bończyk – był jednocześnie reżyserem spektaklu. Nieco trudniejsze dla maluchów mogą się natomiast okazać piosenki

(zarówno słowa, jak i melodia): chwilami brak w nich regularnego rymu i rytmu, które w utworach dla dorosłych mogłyby trącić banałem, ale w przypadku dzieci sprawdzają się bardzo dobrze, ułatwiając im zrozumienie i zapamiętanie tekstu. Dlatego zabrakło wpadającego w ucho przeboju, którego słowa i melodia mogłyby jeszcze po wyjściu z teatru „prześladować” słuchacza.

Kompozytor Zbigniew Krzywański nie ukrywał swoich artystycznych preferencji i doświadczeń. Muzyka „Zorra” nie jest dzięki temu nudna i cukierkowa, jak zdarza się w utworach dla dzieci. Mistrzowsko wypadła zwłaszcza rockowa charakterystyka czarnego charakteru – kapitana Monastario. Trochę szkoda, że zamiast zespołu grającego na żywo zastosowano muzykę nagrałą wcześniej i puszczaną z taśmy – dobrze, że ostał się choć jeden trębacz, którego gra została „wmontowana” w tok akcji.

Realność ze światem baśni sugestywnie połączył Piotr Płuska, który jako łowca bajek Dionizy dialogował z małymi widzami i wyjaśniał, co dzieje się na scenie. Główny bohater (Wojciech Medyński) miał w sobie dużo naturalnego wdzięku – nieśmiałości i młodzieńczej odwagi zarazem, choć już aktorstwo jego partnerki (Esmeralda – Emilia Klimczak) nieraz wydawało się przerysowane. Wyjątkowo wyraziście postać stworzył Paweł Erdman, który jako zepsuty do szpiku kości kapitan Monastario w rytm ostrej muzyki wyjawiał swoje złe zamiary. Mnóstwo humoru wnosili mówiący koń Tornado (Marcin Ciechowicz). Świetnym, choć nienowym pomysłem było wyprowadzenie aktorów ze sceny w przestrzeń widowni – magiczny moment bliskości z aktorem mali widzowie pamiętają zwykle przez wiele lat, czego dowodem – wspomnienia piszącej te słowa.

Szkoda, że media niewiele uwagi poświęciły premierze w Muzycznym. To przecież nie tylko nowa inscenizacja, ale całkowicie nowy utwór. Należy dołożyć starań (także finansowych), aby tworzenie dla dzieci nie wydawało się mniej ważne czy prestiżowe od sztuki dla dorosłych – na pewno takie nie jest.

Kinomani w 2013 roku powinni zarezerwować sporo wieczorów. Zapowiadane są bowiem premiery niecierpliwie oczekiwanych produkcji...

wana miłość”), w listopadzie planuje pokazać thriller psychologiczny pt. „**Ostatnie piętro**” (obsada: Janusz Chabior, Joanna Orleańska) o wojskowym, który zaczyna tracić kontakt

Do kina!

Zacznijmy od najważniejszych obrazów polskich. Wreszcie – choć dopiero w październiku – można będzie obejrzeć „**Wałęsę**” Andrzeja Wajdy z Robertem Więckiewiczem w roli głównej, film, który pokaże fenomen przemiany prostego robotnika w charyzmatycznego przywódcę. Nowe produkcje zapowiadają także Wojciech Smarzowski, Jacek Borcuch, Janusz Zaorski czy Juliusz Machulski.

„**Drogówka**” Smarzowskiego (luty), z udziałem Bartłomieja Topy, Arkadiusza Jakubika i Eryka Lubosa, będzie, wg reżysera, przypowieścią o korupcji, która zaczyna się na tylnym siedzeniu radiowozu, a kończy w Brukseli. W „**Nieulotnych**” Borcucha (luty) zagrają m.in. Jakub Gierszał i Magdalena Berus. Film opowiada o parze studentów, których bez troskie życie wkrótce się skończy. „**Syberiadą polską**” Zaorskiego (luty; wystąpią: Paweł Krucz, Marcin Walewski, Adam Woronowicz) przedstawi losy mieszkańców podolskiej wsi przesiedlonych w głąb Związku Radzieckiego. W komedii „**AmbaSSada**” Machulskiego zobaczymy m.in. Roberta Więckiewicza (w roli Hitlera), Jana Englerta oraz Nergala (jako Ribbentrop). Młodzi ludzie za pomocą windy przenoszą się do czasu tuż przed wybuchem II wojny światowej. Jeszcze w styczniu na ekrany trafi nowy dramat Katarzyny Rosłaniec („**Galerianki**”) pt. „**Bejbi Blues**” z Magdaleną Berus, Nikodemem Rozbickim, Magdaleną Boczarą – historia 17-latk, która zostaje matką. Tadeusz Król („**Zwerbo-**

z rzeczywistością. Paweł Chochlew wyreżyserował „**Tajemnicę Westerplatte**” (luty), dramat z udziałem Michała Żebrowskiego.

Jeśli chodzi o filmy zagraniczne – czekają nas m.in. premiery obrazów Pedra Almodóvara, Quentina Tarantino, Stevena Spielberga, braci Coen, Ulricha Seidla, Park Chan-wooka, Anga Lee, Gore’a Verbinskiego czy Spike’a Lee (w październiku remake głośnego „**Oldboya**” z 2003 r.). Poza tym w grudniu druga część „**Hobbita**” (premiera pierwszej – pod koniec 2012 r.) – „**Hobbit: Samotna Góra**” wg książki J.R.R. Tolkiena, w reżyserii Petera Jacksona.

W westernie Tarantino pt. „**Django**” zagrają Joseph Gordon-Levitt, Leonardo DiCaprio, Jamie Foxx. Były niewolnik z pomocą myśliwego planuje uratować swoją uwięzioną żonę. Akcja filmu „**Raj: wiara**” Seidla (obsada: Maria Hofstätter, Nabil Saleh) tym razem będzie się rozgrywała w Austrii. Anna-Maria poświęca każdą wolną chwilę na pracę misjonarską. W komedii „**Przelotni kochankowie**” Almodóvara (kwiecień) znów zagrają Penelope Cruz i Antonio Banderas. Gdy zbliża się katastrofa samolotu, bohaterowie wyznają sobie intymne sekrety. Ang Lee zatrudnił do swego przygodowego filmu „**Życie Pi**” m.in. Tobey Maguire’a i Gerarda Depardieu. Bohaterem jest szesnastoletni Hindus. Ethan i Joel Coen wyreżyserowali dramat „**Inside Llewyn Davis**” (marzec, obsada: Carey Mulligan, Justin Timberlake), luźno oparty na życiu piosenkarza Dave’a Van Ronka.

„**Stoker**” w reżyserii Park Chan-wooka (maj; zagrają m.in. Nicole Kidman i Mia Wasikowska) opowiada o nastolatce, której ekscentryczny wuj wraca do rodziny po śmierci ojca dziewczyny.

Bohaterem filmu „**Lot**” Roberta Zemeckisa (lutych; zagra m.in. Denzel Washington) jest pilot, który po wylądowaniu uszkodzonym samolotem zostaje okrzyknięty bohaterem. „**Side Effects**” Stevena Soderbergha (marzec; w obsadzie m.in. Jude Law) to historia kobiety, którą niepokoi zbliżający się termin wypuszczenia jej męża z więzienia. „**Promised Land**” Gusa Van Santa (czerwiec; zagra m.in. Matt Damon) mówi o dwóch rywalizujących mężczyznach. W „**Malavicie**” Luca Bessona wystąpią: Robert De Niro, Tommy Lee Jones i Michelle Pfeiffer (listopad). Były gangster z rodziną, objęci programem ochrony świadków, starają się dopasować do nowych okoliczności.

„**Lincoln**” Spielberga (lutych; grają: Daniel Day-Lewis, Joseph Gordon-Levitt, James Spader) opowiada o życiu amerykańskiego prezydenta. Kolejny biograficzny film to „**Hitchcock**” (lutych; reż. Sacha Gervasi, obsada: Scarlett Johansson,

Anthony Hopkins, Jessica Biel). Prawdziwa postać pojawi się też w filmie „**Captain Phillips**” Paula Greengrassa (listopad) – Tom Hanks zagra kapitana statku porwanego przez somalijskich piratów.

Dla dzieci przewidziano sporo animacji. M.in. w maju grany będzie „**Tarzan**”, w sierpniu – druga część „**Smerfów**”. Były „Auta”, będą (w sierpniu) „**Samoloty**” z małym aeroplanem, który chce wystartować w wyścigu dookoła świata. Sympatyczny ślimak („**Turbo**”; wrzesień) marzy z kolei, by być najszybszym mięczakiem na Ziemi. W kwietniu – „**Krudowie**” o jaskiniowcu, który przeprowadza rodzinę przez prehistoryczne ziemie. A już w styczniu – produkcja RPA pt. „**Zambezia**”. Tytułowe miejsce to ptasia metropolia w sercu Afryki. Filmy dla młodzieży to, w marcu, „**Oz: wielki i potężny**” (reż. Sam Raimi), a w listopadzie druga część „**Igrzysk śmierci**” (reż. Francis Lawrence). „**Jeździec znikąd**” Gore’a Verbinskiego z udziałem Johnny’ego Deppa opowiada o zamaskowanym bohaterze, który w towarzystwie Indianina walczy o sprawiedliwość (lipiec). Będą atrakcje!

ATN

Pejzaż Wszystkich Świętych
– Chrystus Frasobliwy w Zdunach
(czytaj str. 40-41)

Foto: ANDRZEJ BIAŁKOWSKI

FOTOGALERIA

Taki pejzaż

Panuje przekonanie

... że zabawa jako nieprofesjonalne zajmowanie się jakąś dziedziną przystoi jedynie dzieciom i młodzieży. Dla nich wszystko jest nowe, więc to spośród nich wywodzą się początkujący malarze, muzycy, pisarze. Dorosli czy zaawansowani wiekiem, żeby nie narażać się na śmieszność, powinni sobie darować np. naukę gry na gitarze albo zakładanie teatru. Dlaczego jednak rezygnować z aktywności i pasji, które nie wiążą się z naszym zawodem? Członkowie Amatorskiego Teatru Dorosłych z Piotrkowa Trybunalskiego (m.in. rzemieślnik, księgowy, nauczyciel, informatyk) nie tylko nie rezygnują ze swoich zainteresowań, ale idą dalej – integrują podobnie czujących ludzi z całej Polski. Zorganizowali festiwal „Trybuna Teatru”, którego druga edycja odbyła się jesienią. Dzięki niemu mogą skonfrontować efekty swojej pracy, wymienić się doświadczeniami i skorzystać z pomocy profesjonalistów. W konkursie spektakli amatorskich wzięło udział dziewięć grup teatralnych z Lubania, Krakowa, Warszawy, Piotrkowa, Poznania, Białegostoku i Radomska. Aktorzy spotkali się ze Stanisławą Celińską, która zaprezentowała swój recital „Piękny świat”, dyskutowali z jurorami: Olgierdem Łukaszewiczem, Zofią Uzelac i Barbarą Wójcik-Wiktorowicz i wzięli udział w poprowadzonych przez nich warsztatach. To jest festiwal ludzi, których łączą radość tworzenia i którzy za pośrednictwem teatru opowiadają o tym, co dla nich istotne. Ich wysiłki docenił Olgierd Łukaszewicz, mówiąc, że dorosłemu trudno pokazać, że ma wewnętrzny świat: – Musi zdjąć z siebie skorupę zażenowania, wstydu, skrępowania i niechęci do tego, aby obnażyć swoją naiwność.

Balet

Ogromnie żałuję, ale nie znam się na wszystkim. Gdybym się znał, byłbym pewnie jeszcze bardziej nie do zniesienia. Po prostu idealne wcielenie znanego chyba wszystkim „wujka dobra rada”. Zamęczałbym na imieninach całą rodzinę, przyjaciół i znajomych z pracy poradami na tematy różne: od pogody, przez hodowlę drobiu, politykę, naprawę rowerów, procesy chemiczne, a i o balecie miałbym do powiedzenia to i owo. Mógłbym bez trudu wykazać, dlaczego ostatnia premiera wystawiona na deskach Metropolitan Opera jest dużo, dużo słabsza od (tu wpisać tytuł) spektaklu wystawionego przez Filharmonię Bałtycką... I jako wszechwiedzący na pewno uniknąłbym tak katastrofalnego błędu, jak nazwanie Opery Bałtyckiej – filharmonią.

Na balecie nie znam się wcale, nie chodzę, nie oglądam z bliżej nieznanym mi przyczyn. Czy jest mi z tego powodu przykro? Przyznam szczerze – nie bardzo, coś na pewno tracę, o wiele rzeczy jestem uboższy, ale mam pewnie jakieś inne zalety... Na przykład ciekawość.

Gdy słuchałem ostatnimi czasy „Pietruszki” Igora Strawińskiego, coś mnie w tej muzyce niezmiernie zaciekawiło, wobec czego, jako późne dziecko naszych wspaniałych czasów zerknąłem do sieci, do YouTube, a ten... Poprowadził mnie prosto do spektaklu w wykonaniu zespołu baletowego Opery Narodowej w Paryżu, przedstawienia opracowanego przez Fokina i Benoisa... Kiedy zobaczyłem choreografię i scenografię z kostiumami, to aż zaniemówiłem z wrażenia...

Reszta potoczyła się właściwie sama: po nitce do kłębka trafiłem na „Święto wiosny” w choreografii Bata, Bécarta, a także Hodsona inspirowanej przez Niżyńskiego w wykonaniu Polskiego Baletu Narodowego. (Nie wiem, dlaczego ten cały jutub zasugerował mi również utwór שורב תקהלו wykonywany przez לאירא רבליז, swoją drogą znakomity, acz z zupełnie innego sortu). Jutub zasugerował mi też „Święto wiosny”

wg Katarzyny Kozyry – „jedną z jej najbardziej znanych i uznanych prac. Siedmiokanałową instalację wideo poświęconą problematyce śmierci jako źródła nowego życia”. Brrr. Widziałem fragmenty tego paskudztwa w Muzeum Narodowym w Krakowie i serdecznie za resztę dziękuję. (Z czystej ciekawości pytam: dlaczego sala, w której wyświetlano „Święto wiosny” Kozyry świeciła przygnębiającymi pustkami, a obok wiła się długa, bardzo długa kolejka do, w sumie przeciętnej, wystawy prac Williama Turnera?).

Wszystko to po kolei, te słynne nazwiska skłaniające każdego poruszającego się w świecie wysokiej kultury do nabożnego szacunku, zaprowadziło mnie do Galerii Adi Art na wystawę Marty Fuks-Frankiewicz „Rzeźba”. Na wystawę, a właściwie efekt wspólnej pracy taneczno-rzeźbiarsko-filmowej artystów parających się różnymi dziedzinami sztuki. Był i tancerz i choreograf, Alexander Azarkevitch. Byli studenci o „specjalności tancerz-choreograf” AHE w Łodzi. I był realizator, autor zdjęć filmowych, Mikołaj Czekalski. Wystawie towarzyszył film, „film-performance”, jak go nazwano, „prezentujący tancerzy w charakterystycznych dla Łodzi miejskich przestrzeniach”. Były nimi fragmenty naszych kamienic, o których pięknie wie niewielu; w schodowych klatkach tańczyły baletnice...

To na ekranie, a w galerii na postumentach niewiele rzeźb, przedmiotów, które aż chciało się dotknąć, zobaczyć, czy żywe. Sprawiały wrażenie istot myślących, czujących, poruszających się, nie na cokołach, ale tylko na chwilę przycupniętych, znieruchomiłych w geście, w tańcu. Wiem, że to brzmi banalnie, ale tak było. Najbardziej jednak polubiłem pracę „Henryk Debich” wyrzeźbioną przez... Rafała Frankiewicza, męża Marty Fuks-Frankiewicz. Pamiętam Henryka Debicha... Znaczy z czarno-białej telewizji... Taki właśnie był: batusa, frak, mucha, zagadkowy uśmiech nad partyturą, okulary w czarnej, grubej oprawie...

Maciej Cholewiński

REGION KULTURY.pl
SERWIS INFORMACJI KULTURALNYCH WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Taki pejzaż

Dobra pamięć

... potomnych najlepiej świadczy o zasługach. Dla kogo ważne są orok i oryginalność, historia i tradycja rodzinnej ziemi, ten szanuje ludzi, którzy starają się wartości te ocalić od zapomnienia. Nic więc dziwnego, że mieszkańcy Łęczycy nie zapominają o Jadwidze Grodzkiej, osobie wielce zasłużonej dla miasta, cenionej regionalistce i nauczycielce. Jest ulica jej imienia i zespół szkół, któremu patronuje. Ostatnio z inicjatywy miejscowego muzeum wznowiono po 52 latach jedną z ważniejszych jej księzek pt. „Legendy łęczyckie”. Praca poświęcona tradycyjnym wierzeniom jest nie tylko dowodem fantazji mieszkańców regionu, ale także zapisem przejawów kultury ludowej na tym terenie. To Jadwiga Grodzka po raz pierwszy opublikowała opowieści o diable Borucie, czarownikach i innych demonicznych stworach, pieczołowicie zebrane wśród ludzi na wsi. Opatrzyła swój zbiór wstępem, dotyczącym tematu legend i ich języka. Jak bardzo szanowana jest autorka „Legend łęczyckich”, założycielka i kustosz muzeum na Zamku w Łęczycy (to z jej inicjatywy został odbudowany), świadczy chociażby to, że obecne wznowienie książki jest niemal przedrukem. Jedyne ilustrujące tekst zdjęcia w sepii, przedstawiające ludowe rzeźby, zastąpiono fotografiami kolorowymi. Wydawnictwo przyczyni się zatem do popularyzacji lokalnego folkloru, może służyć uczniom, studentom, badaczom naukowym, ale przede wszystkim jest okazją do uczczenia zmarłej w 1990 roku wielkiej łęczycanki.

Magiczna podróż

... po województwie łódzkim szlakiem

Taki pejzaż

starych krzyży, kapliczek i figur przydrożnych to jak odczytywanie znaków z tajemniejszej historii i kultury, odkrywanie przeszłości, która odchodzi w zapomnienie. Szlak ten wytyczyli Andrzej Białkowski i Piotr Wypych, przez siedem lat próbujący ocalić zmieniający się krajobraz kulturowy wsi, którego część od wieków stanowiły obiekty małej architektury sakralnej. Ich praca (jak sami o tym mówią) była niczym odkrywanie zaginionych skarbów i ochrona zagrożonych gatunków. W trakcie realizacji projektu „Pejzaż wszystkich świętych – rekonstrukcja krajobrazu kulturowego” dzięki dofinansowaniu z ministerstwa kultury i przy pomocy lokalnych środowisk oraz artystów ludowych udało się odtworzyć ponad 50 obiektów. Zwieńczeniem przedsięwzięcia jest książka wydana jesienią przez Łódzki Dom Kultury. Na jej kartach znajdziemy mnóstwo fotografii i rysunków. Białkowski i Wypych opisali historię swoich zmagania, zamieścili systematykę krzyży i kapliczek i zrelacjonowali przebieg poszczególnych etapów projektu. Publikacja ta jest na tyle wszechstronna i dokładna, że śmiało może pełnić rolę przewodnika. Gdy więc na skraju lasu albo na rozstaju dróg staniemy pod figurą Chrystusa Frasobliwego lub św. Jana Nepomucena, pomyślimy, dlaczego rzeźbę, która jest wyznaniem głębokiej wiary, mieszkańcy umieścili w tym właśnie miejscu? Upamiętniała cud czy wydarzenie historyczne? A może miała chronić okolicę przed zarazą lub pożarami? A wtedy z pewnością otworzy się przed nami magia dawnego świata znad Pilicy, Warty i Bzury, którego ślady udało się zachować.

Bogdan Sobieszek

Zachęta na nowo

► Aleksandra Seliga

Łódź słynęła kiedyś z małych, klimatycznych kin, w których nie zobaczylibyśmy co prawda najnowszych produkcji kręconych techniką 3D, ale każde z nich miało do zaoferowania coś bezcennego – niepowtarzalną atmosferę i ciekawą historię.

Podczas seansów w Cytrynie pomiędzy widzami przechadzał się kot właściciela, siadając im na kolanach i ocierając o nogi. W Belle-vue filmy wyświetlano na prześcieradle. Do Młodej Gwardii chadzał sam Julian Tuwim, a Capitol, czyli Włókniarz – to słynne kino z filmu *Ucieczka z kina Wolność*. Losy ich potoczyły się różnie, większość została zamknięta.

Co jednak stało się z budynkami, w których kiedyś spędzano miłe wieczory na seansach filmowych?

Okazuje się, że kultura radzi sobie na różne sposoby i czasem miejsce, zapomniane na kilka lat, odradza się, przeszedłszy transformację. Zdecydowaną większość lokali po zamkniętych kinach przejęły bowiem... kluby muzyczne.

Jeden z najbardziej znanych – Dekompresja – mieści się przy ulicy Limanowskiego 200, gdzie działało kino Adria (dawniej Iwanowo). Dziś domyślić się tego możemy jedynie po rozkładzie lokalu – miejsce ekranu zajęła scena koncertowa.

Podobny los spotkał Cytrynę, której siedzibę przeniesiono – na krótko – z Zachodniej na Pomorską, a potem zamknięto. Dziś w kamienicy Adolfa Manteuffla działa Scenografia. Po skromnej, klimatycznej sali kinowej Cytryny nie pozostał nawet ślad, a do nowo powstałego klubu prowadzi czerwony dywan!

Zasami w miejscu dawnego kina powstaje klub naprawdę intrygujący, którego oferta spotyka się z wielkim zainteresowaniem młodzieży, ale może przypawić o palpacje serca niejednego miłośnika filmu, wspominającego z rozrzewnieniem lata spędzane na randkach w kinie. Tak jest w przypadku klubu Luka, mieszczącego się w dawnym budynku kina Zachęta (ul. Zgierska 26a).

W 2004 roku Łódzki fanklub Depeche Mode – Faith

– postanowił wyjść naprzeciw oczekiwaniom członków alternatywnych subkultur i od tego czasu organizuje comiesięczne imprezy zwane SDGE (*Synth-Dark-Goth-Electro*), które przyciągają tłumy. Aby zmanifestować swoją indywidualność i fascynację mrokiem, gotki przywdziewają koronki, gorsety i krynoliny, tworząc fantazyjne wizerunki *femme fatale*, wampirzyc czy topielic, ich partnerzy natomiast gustują w pelerynach oraz cylindrach, a także lateksowych uniformach.

– *SDGE jest dla nas jedynym miejscem w Łodzi, gdzie możemy pobawić się w ciągu roku – wyjaśnia Joanna Bielińska, stała bywalczyni Luki.*

– *Odkąd pierwszy raz się tu pojawiłam, jestem na każdej edycji. To niepowtarzalna okazja, by spędzić wieczór z przyjaciółmi, nie bojąc się, że z powodu twojego stroju ktoś zacznie wytykać cię palcami lub wręcz wyrzuci z klubu. Zakładamy czasem lateksowe suknie, golimy głowy lub stawiamy irokezy. No i uwielbiamy piercing (ozdabianie ciała kolczykami – przyp. red.). Na imprezie posłuchać można zarówno klasycznego gotyku: mrocznych, melancholijnych melodii, które niejednego doprowadziłyby do depresji, jak*

i elektronicznych dźwięków opartych na mocnym bicie zbliżonym do techno, przy których można potańczyć na parkiecie. Wszyscy się tam znamy i lubimy. Ludzie mieszkający w pobliżu Luki też przyzwyczaili się do nas.

A ów parkiet jest częścią dawnej sali kinowej Zachęty, z której usunięto fotele, ale pozostawiono ekran, dzięki czemu imprezie towarzyszą wizualizacje i teledyski.

Nie jest to najgorszy los, jaki spotkać może lokal po kinie. Innym nie poszczęściło się tak bardzo – w Popularnym przy Manufakturze mieści się Biedronka, a przy Rynku Bałuckim, gdzie działał Świt – sklep mięsny.

– *Luka wywiera wielki wpływ na łódzki świat subkulturowy. Dzięki niej goci i metale także mają swój kącik, w którym nie czują się niechciani! Oprócz spotkań SDGE odbywają się tutaj koncerty i imprezy tematyczne, na przykład Depeche Mode Party. Można powiedzieć, że wydarzenia organizowane są z myślą o gustach ludzi, którzy bawią się tu najczęściej.*

Nie spędzimy więc już popołudnia w Zachęcie, ale zamiast tego łódzki świat subkulturowy zyskał coś na kształt azylu.

Foto: Małgorzata Szafrńska, z cyklu *Opera* – fotoreport

Tworzenie marki

„Kalejdoskop” pyta o flagowe imprezy, z którymi chcą być kojarzone w Polsce miasta i gminy województwa łódzkiego. Oto kolejne wypowiedzi:

JANUSZ RESZELEWSKI burmistrz Drzewicy:

Zainicjowany przeze mnie w 2011 roku **Ogólnopolski Plener Malarski** jest pomysłem na to, aby marka Drzewicy była kojarzona z czymś więcej niż do tej pory. Chciałem, żeby oprócz znanego w świecie toru kajakarstwa górskiego pojawiła się oferta kulturalna, która trafia do wymagającego odbiorcy. Pierwsza edycja odbyła się pod hasłem „Drzewica w obrazach zaklęta”. Dzięki staraniom działającego na terenie gminy Towarzystwa Przyjaciół Drzewicy, reprodukcje prac artystów plastyków zamieszczono w folderze.

Duże zainteresowanie plenerem środowisk artystycznych stało się inspiracją do kolejnego spotkania. W lipcu 2012 roku odbył się II Ogólnopolski Plener Malarski pod nazwą „Spacer ulicami miasta”. Organizacją zajął się gminny ośrodek kultury. Celem imprezy było promowanie walorów krajobrazowych Drzewicy i jej okolic, integracja środowisk artystycznych, a także umożliwienie mieszkańcom kontaktu ze sztuką i jej twórcami. Artyści pracowali przez cztery dni w wielu często zaskakujących miejscach, czym wzbudzali wśród mieszkańców ciekawość i sympatię. W plenerze uczestniczyło kilkadziesiąt osób z Piotrkowa Trybunalskiego, Warszawy, Łodzi, Radomia, Wrocławia, Konstanczyna Łódzkiego, Zgierza, Szydłowca i Drzewicy.

Każdy z uczestników wykonywał prace na płótnie i papierze w różnych technikach. Większość skupiła się na obiektach architektonicznych: zabudowie ulic, torze kajakowym, budynkach przemysłowych i mieszkalnych. Inni uwieczniali ludzi i przyrodę. Artyści zapewniali, że wrócą tu za rok. Efektem ich pracy były wystawy poplenerowe w Ośrodku Kultury Gminy i Miasta w Drzewicy oraz Łódzkim Domu Kultury. Ukazały się kolejne foldery: „Spacer ulicami miasta” i „Dziedzictwo historyczne gminy Drzewica w oprawie artystycznej”.

JADWIGA SOBAŃSKA burmistrz Złoczewa:

Spośród wielu różnorodnych imprez organizowanych w gminie Złoczew na wyróżnienie zasługują dwie – najbardziej charakterystyczne, a zarazem diametralnie różne. Jedną z nich wynika z zamiłowania do kultury ludowej, bardzo zakorzenionej w tradycjach złoczewskich. To **Przeгляд Rodzin Muzykujących**, na który od 14 już lat w lipcu zjeżdżają do Złoczewa piewcy muzyki ludowej i biesiadnej nie tylko z regionu, ale i z całego kraju. Dokładamy starań, by na scenie plenerowej co roku prezentowały się inne zespoły. Niezmienna pozostaje ludowo-biesiadna atmosfera rodzinnego spotkania.

Zupełnie inny klimat, odzwierciedlający dy-

namiczny rozwój gminy, mają odbywające się w czerwcu **Dni Złoczewa**. Podczas tej imprezy ścierają się i łączą zarazem – tradycja z nowoczesnością. Dni miasta świętujemy od ponad 20 lat. Głównym celem jest promowanie gminy. Staramy się przybliżyć mieszkańcom i gościom kulinarne tradycje regionu oraz dzieła naszych twórców ludowych. To także czas na przypomnienie dramatycznych wojennych losów miasta. Od 4 lat impreza nabrała wyrazistego charakteru dzięki wzbogaceniu jej o spotkania motocyklowe. Na jeden dzień miasto zo-

staje zdominowane przez te piękne dwukołowe maszyny. Paradzie motocykli towarzyszą konkursy zręcznościowe oraz wystawy i pokazy. Na gości imprezy czekają też koncerty muzyki rockowej. Dla dzieci organizujemy zabawy tematyczne.

Ten kulturalny przekładaniec cieszy się uznaniem zarówno starszych, jak i młodszych mieszkańców gminy i okolic. Naszym marzeniem jest, by Dni Złoczewa w motoryzacyjnej formule stały się imprezą rozpoznawalną w regionie i kojarzoną tylko z naszą gminą.

Plakat Michała Batorego
– czytaj str. 32

■ GALERIA KALEJDOSKOPU

Huczny karnawał

W dawnej Łodzi z utęsknieniem czekano na okres karnawałowych zabaw. Starannie się do nich szykowało – ożywały pracownie krawieckie i modniarskie, oblegano wypożyczalnie powozów i sań, tłoczono się u nauczycieli tańca, bogate żniwo zbierali dekoratorzy, muzycy, cukiernicy, restauratorzy i wytwórcy karnetów.

Burżuazja bawiła się najczęściej w pałacowych wnętrzach. Klasa średnia wykorzystywała oferty sal tańca, hoteli, restauracji i teatrów, a robotnicy zajmowali zajazdy, kluby fabryczne, salki parafialne i prywatne mieszkania.

Pierwszą salę tańca otworzył Ludwik Geyer przy ul. Piotrkowskiej 280, inne mieściły się m.in. w zajęzdzie Paradyż, ul. Piotrkowska 175a, w Hotelu Polskim, ul. Piotrkowska 5, w Domu Zgromadzenia Majstrów Tkackich, ul. Piotrkowska 100. Atrakcją wieczorów były pokazy ogni bengalskich, loterie, występy aktorów, śpiewaków i znanych orkiestr.

W miarę upływu lat zabawy stawały się wydarzeniami towarzyskimi, nazywano je balami – kostiumowymi, dobroczynnymi, koszyczkowymi (składkowymi). Po powstaniu stycznym nastąpiła wieloletnia przerwa w organizowaniu hucznych zabaw – w patriotycznych domach spotykano się, by wspólnie śpiewać, deklamować i muzykować. Oficjalne imprezy miejskie odbywały się wyłącznie za zgodą carskich urzędników.

Pod koniec XIX w. najbardziej znanymi miejscami zabaw były sale hoteli: Victoria, ul. Piotrkowska 67, Grand, ul. Piotrkowska 72, Klukas na rogu dzisiejszych ulic Jaracza i Kilińskiego oraz Manteuffel, ul. Zachodnia. Poza tym Teatr Wielki Sellina, ul. Konstantynowska 14 (obecnie Legionów), restauracja w parku Helenowskim, Dom Koncertowy I. Vogla, ul. Dzielnia 16 (obecnie Narutowicza), teatr niemiecki Thalia na tej samej posesji, Sala Bauma na Księżym Młynie. No i sale tańca: Cyrulskiego, Henrykowskiego czy Offenbachów.

Później powodzeniem cieszyły się bale w Domu Majstrów Tkackich, ul. Tuwima 3 czy w gmachu Resursy, ul. Kilińskiego 117. Specjalnie dla organizacji zabaw tanecznych i wesel zbudowano przy ul. Wólczańskiej 5 okazały budynek o secesyjnej elewacji (dziś Teatr Arlekin).

Do atrakcji karnawału należały bale charytatywne, a ich organizatorami były rodziny fabrykanckie oraz towarzystwa społeczne i zawodowe. Np. w 1899 r. inicjatorami balu na rzecz ochronki dla sierot byli znani przemysłowcy: J. Heinzel, M. Silberstein i E. Leonhard. Na balu na rzecz kolonii letnich w roli wodzirejów wystąpili fabrykanci: M. Poznański, S. Silberstein i H. Birnbaum (dyrygent orkiestry), a ich żony pełniły honory gospodyń wieczoru i wykonały kotyliony. Do zwyczajów należało opisywanie największych imprez w lokalnej prasie, podawano także wysokości uzbieranych sum. Nawet uczestnicy spotkania w prywatnym mieszkaniu przekazywali np. 9 rubli na przedszkole dla podzrutek.

Największym powodzeniem cieszyły się bale maskowe połączone z przemarszem lub przejazdem przez Łódź. Oczywiście maskarady miały najczęściej narzucony styl – sięgano do epok historycznych, mitologii i Orientu, do baśni i tradycji narodowych. W środowisku robotniczym kultywowano zwyczaje przywiezione z różnych okolic. Należało do nich chodzenie po kołędzie z szopką i chodzenie z Herodem; domoroślących aktorów karnawałowych nagradzano jedzeniem, łakociami, wódką i drobnymi sumami. Ukoronowaniem karnawału był tłusty czwartek. Korytarze kamienic wypełniał wtedy zapach pączków, racuchów i chrustów. Obfitość jedzenia odsuwała myśli o nadchodzącym poście.

Ostatkowy wtorek był ostatnim dniem zabaw. Z całego miasta nadciągali do śródmieścia ludzie przebrani najczęściej za Cyganki, Żydów i kominiarzy. Roztańczona i rozśpiewana gromada wypełniała Promenadę (obecna al. Kościuszki), zaglądała do sal tańca i restauracji. Przed nocą ulice cichły, a nastrój wesołości przemieniał się w powagę, która obowiązywała do Wielkanocy.

Ryszard Bonisławski

Idź na całość!

Janina Perlińska-Szebesta

Szyk i elegancja – naczelną ideą mody karnawałowej – tym razem w wersji nieco przewrotnej... Idziemy na całość! Włączamy kreatywny potencjał i rzucamy wyzwanie utartym modowym schematom. Tworzymy wyrefinowane stylizacje pełne nieprzewidywalnych efektów, gdzie awangarda łączy się z klasyką, stawiając na element zaskoczenia. To czas na wyrazistą estetykę z upodobaniem do prowokacyjnej swobody. Niezawodne będą lśniące, oryginalne gadżety i megabiżuteria. Oversize'owe, spektakularne kolie to lejtymotywnym niemal każdej wieczorowej kolekcji. Pora zaszałeć! Pretekst ku temu doskonały, bowiem tegoroczny karnawał nie uznaje półśrodków.

W gminie Dmosin

► Monika Nowakowska

Walory krajobrazowe i przyroda gminy, przez którą malowniczo wije się rzeka Mroga, to niejedyne atrakcje tych stron. Nie mniej ważne wydają się kulinarne produkty regionalne. – *Z dumą mogę powiedzieć, że wiele z naszych lokalnych specjalów zostało wpisanych na listę opatentowanych produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, niektóre zajmują nawet pierwsze miejsce w swojej kategorii* – mówi Jolanta Wojciechowska, kierowniczka referatu Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Dmosin i wymienia: gołąbki z Osin, nadolski boczek, chleb nagawski wiecznie świeży, ratafię malinową z Nagawek, piernik z marchwi, nalewkę doktora Nowaka...

Miasto prywatne

W 2007 roku wieś Dmosin, obecnie położona w powiecie brzezińskim i licząca ponad cztery i pół tysiąca mieszkańców, świętowała 600-lecie nadania praw miejskich. Leżące przy trakcie prowadzącym z Główna (dzisiejszego Głowna) do Jeżowa miasto z dorocznym jarmarkiem należało do rycerskiego rodu Kopacz, którego siedzibą był niewielki gródek obronny położony wśród podmokłych łąk na prawym brzegu Mrogi. Pozostał po nim trzymetrowy kopiec znajdujący się w Dmosinie Drugim. Inną „pamiątką” po miejskiej przeszłości Dmosina (prawa miejskie stracił w czasach Księstwa Warszawskiego) jest jarmark odbywający się 13 lipca, w dniu świętej Małgorzaty, patronki dmosińskiej parafii erygowanej już w XIV stuleciu. Obecna świątynia została wzniesiona w 1728 roku staraniem łowickiego zakonu Księży Misjonarzy na miejscu spalonego podczas potopu szwedzkiego drewnianego kościółka. Baroko-

wa, rozczłonkowana bryła monumentalnej budowli góruje nad wsią, a na przylegającym do niej placu odbywają się reaktywowane jarmarki, na których wystawiają swoje wyroby lokalni rzemieślnicy i producenci.

– *Impreza cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców gminy, szkoda jednak, że jest tak mało reklamowana poza nią...* – opowiada jedna z uczestniczek jarmarków. – *Podobnie jest z naszymi twórcami ludowymi. W moim odczuciu nie ma ich kto promować. Być może to byłoby zadanie dla domu kultury, którego nie mamy.*

Co na to Urząd Gminy? – *Budowa domu kultury w Dmosinie jest w planach, ale zależy to od możliwości budżetu. Tymczasem prace naszych twórców ludowych pokazujemy w Gminnej Bibliotece Publicznej, finansujemy dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Dmosin”, a w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi wspieramy zespół folklorystyczny „Mrożanie” w Nagawkach, dla którego kupiliśmy m.in. stroje łowickie – zapewnia Jolanta Wojciechowska.*

Muzeum w przestrzeni

Pierwsza powszechnie dostępna księżnica funkcjonowała w Dmosinie już w połowie XIX wieku, a prowadziła ją parafia. Spis z 1875 roku wykazuje 268 książek z różnych dziedzin. Kupował je proboszcz, a księżnica funkcjonowała do I wojny światowej. Gminną Bibliotekę im. Józefa Piłsudskiego powołano w 1935 roku. Obecnie GBP posiada około 15 tysięcy woluminów, z których korzysta 400 czytelników. Książki kupowane są dzięki dotacjom ministerialnym na zakup nowości, niestety z każdym rokiem przyznawane sumy są coraz mniejsze, choć Urząd Gminy zawsze zapewnia 25% wkładu własnego.

– Najwięcej pieniędzy dostawaliśmy, składając aplikacje przez wojewódzką i miejską bibliotekę w Łodzi – po 6-7 tysięcy złotych. Odkąd w 2006 roku zostaliśmy gminną instytucją kultury, dostajemy po 2900, 1600 zł – ubolewa Halina Grabowicz, kierowniczka ksiąźnicy. Biblioteka korzysta także z programu Ministerstwa Nauki i Informatyzacji „Ikonka”, dzięki któremu zapewnia darmowy dostęp do Internetu na trzech stanowiskach komputerowych. Od 2004 roku funkcjonuje tu Punkt Informacji Turystycznej, cieszący się zainteresowaniem zwłaszcza

Kościół pw. Wszystkich Świętych w Kołacinku

Foto: MONIKA NOWAKOWSKA

mieszkańców Łodzi, poszukujących na ziemi dmosińskiej gospodarstw agroturystycznych (pani dyrektor poleca takowe w Koziółkach, Grodzisku i Dmosinie). O zabytki i ciekawostki historyczne częściej pyta lokalna młodzież.

Interesującą inicjatywą jest udział Gminy Dmosin w projekcie „Muzeum w przestrzeni – wielokulturowe korzenie regionu łódzkiego”, współfinansowanym przez Unię Europejską. Polega on na wytyczeniu czterech tematycznych szlaków: Pamięci, Wytchnienia, Zadumy i Łaknienia, promujących ważne historycznie, kulturowo, przyrodniczo i kulinarnie miejsca w sześciu gminach naszego województwa. Dmosin w ramach „Muzeum w przestrzeni” poleca uwadze turystów m.in. miejsca walk z okresu powstania styczniowego, kościół mariawitów w Woli Cyrusowej, torfowisko Żabieniec w Kraszewie, jurajsko-botaniczny Dinopark w Kołacinku, skansen w Nagawkach, potrawy regionalne w Koziółkach.

Miody znad Mrogi

Jednym z priorytetów w promocji gminy są tradycyjne produkty lokalne, nagradzane podczas ogólnopolskich targów, jarmarków, degustacji. W październiku 2012 roku wyróżnienie zdobył miód leśny z doliny rzeki Mrogi z pasie-

ki Michała Ceronia, doceniony podczas Tygła Smaków – imprezy zorganizowanej przez Międzynarodowe Targi Łódzkie.

Gdzie turysta mógłby posmakować miejscowych specjałów? Mieszkańcy gminy odsyłają mnie do skansenu w Nagawkach, czyli Centrum Folkloru Polskiego, otwartego w maju 2012 roku. Ceny są tu wysokie, ale ta imponująca inwestycja musi teraz na siebie zarobić. Słyszę też, że za mało jest tam wydarzeń kulturalnych. Październikową propozycją skansenu był koncert „Na ludowo i rockowo” zorganizowany w ramach II Międzynarodowego Festiwalu Twórczości Młodych „Folkowe Inspiracje”.

Dziwi fakt, że w gminie, która ma takie osiągnięcia kulinarne, brakuje punktów gastronomicznych z tradycyjnym jadłem. Nie znalazłam ich ani w Kołacinku, gdzie oglądałam remontowany cenny XVII-wieczny modrzewiowy kościółek pw. Wszystkich Świętych, ani w Kołacinie, gdzie podziwiałam dobrze zachowany narożny zajazd pocztowy z połowy XIX wieku i piękny drewniany młyn na Mrodze z 1907 roku, ani w Szczecinie, przez który wracałam do Łodzi. Co ciekawe, karczma znajdowała się niegdyś w Dmosinie „o staję od kościoła”, jak podaje archiwum parafialne. Może warto powrócić do tego pomysłu?

WIELKI

pl. Dąbrowskiego
tel. 42 633 99 60

Kasy czynne: wt.-sob. 12-19, n. 15-19
(w miejscach wystawiania przedstawień - tylko w dniu spektaklu, na dwie godz. przed jego rozpoczęciem)

tel. 42 633 77 77 (na czas remontu w Domu Aktora, ul. Narutowicza 43)

Teatr jest przygotowany do przyjęcia osób niepełnosprawnych

W Teatrze im. S. Jaracza
ul. Jaracza 27

• GALA BALETOWA

10, 11 I g. 18.30

• Giuseppe Verdi TRAVIATA

reż. G. Coutance, J. Niesobka
12, 13 I g. 18.30

• Giacomo Puccini TOSCA

reż. J. Niesobka i W. Zawodziński
24, 25 I g. 18.30

• Giacomo Puccini MADAMA BUTTERFLY

reż. J. Niesobka i W. Zawodziński
koncert inscenizowany
26, 27 I g. 18.30

MUZYCZNY

ul. Północna 47/51

Kasa czynna: wt.-pt. 11-18.30,
sob. 12-18.30, n. 15-18.30,
w dniu spektaklu do 16.30

tel. 42 678 35 11 w. 319

i tel. kom. 502 396 544

• WIELKA SŁAWA TO ŻART

koncert karnawałowy
1 I g. 18.30
6, 27 I g. 17

• ŁAJZA

miscenium rockowe oparte na utworach zespołu Normalsi
reż. i choreogr. A. Żymelka
11 I g. 18.30 - premiera
12 I g. 18.30

• Jacek Bończyk, Zbigniew Krzywański ZORRO

reż. J. Bończyk
musical dla dzieci
15, 16, 17 I g. 10

• Mitchell Leigh CZŁOWIEK Z LA MANCHY

reż. W. Zawodziński
19 I g. 18.30
20 I g. 17

• KOPCIUSZEK

spektakl Akademii Formy i Tańca ODORIKO
21 I g. 9 i 12

• KONCERT EDYTY GEPPERT

21 I g. 19

• MUZYCZNY KAMERALNIE... RECITAL JACKA BOŃCZYKA

23 I g. 19

• Leonard Bernstein WONDERFUL TOWN

reż. Z. Macias
25, 26 I g. 18.30

• Jerry Bock SKRZYPEK NA DACHU

reż. Jan Szurmiej
30 I g. 18.30

FILHARMONIA ŁÓDZKA im. A. Rubinsteina

ul. Narutowicza 20/22

tel. 42 664 79 10

Kasa czynna: pn.-pt. 10-18,
piątek z koncertem od g. 12 do przerwy,
niedziela dwie godziny przed koncertem
tel. 42 664 79 79

• KONCERT KARNAWAŁOWY

„W świecie walca”

wyk. Marcin Nałęcz-Niesiołowski
- dyrygent, Orkiestra Symfoniczna FŁ
w programie: Ch. Gounod, P. Czajkowski,
J. Strauss, R. Strauss, D. Szostakowicz,
W. Kilar, M. Moszkowski, M. Malecki
4 I g. 19

• THE METROPOLITAN OPERA - LIVE in HD

Giuseppe Verdi „Bal maskowy”

wyk. Sondra Radvanovsky, Kathleen Kim,
Stephanie Blythe, Marcelo Alvarez, Dmitri
Hvorostovsky, Fabio Luisi - dyrygent
5 I g. 18

• BABY BOOM BUM

warsztaty dla dzieci

9, 20 I g. 10, 11 i 12
19 I g. 10, 11, 12, 16 i 17
23 I g. 10, 11

• ODKRYWCY MUZYKI

„Na strunach granie - kołędowanie”

warsztaty i koncert dla dzieci
12 I g. 11 - warsztaty, 12.30 - koncert

• KONCERT SYMFONICZNY

„Teraz Polska!”

wyk. Jan Lisiecki - fortepian,
Radosław Pujanek - skrzypce,
Konrad Bukowian - wiolonczela,
Agata Piotrowska-Bartoszek - obój,
Dorota Cegielska - fagot, Daniel Raiskin
- dyrygent, Orkiestra Symfoniczna FŁ
w programie: W.A. Mozart, J. Haydn,
P. Czajkowski
12 I g. 19

• KONCERT KOŁĘD

Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna

im. Henryka Wieniawskiego w Łodzi
wyk. Paulina Brożek, Dominika Sznajder
- skrzypce, Monika Korzepa - wiolonczela,
Agata Kalińska-Bonińska - basso continuo,
klawesyn, Orkiestra „Łódzkie Smyczki”
pod dyr. Ryszarda J. Osmolińskiego
w programie: T. Kopytowski, A. Corelli,
kołędy i pastorałki
13 I g. 12

• KONCERT KARNAWAŁOWY

„Noworoczne fajerwerki”

wyk. Roby Lakatos, Maciej Łabecki
- skrzypce, Jenő Lisztes - cymbały,
Kálmán Cséki - fortepian,
Klaudiusz Baran - bandoneon, akordeon,
Sebastian Wypych - kontrabas,
Orkiestra Kameralna FŁ
w programie: przeboje filmowe i tradycyjne
18 I g. 19

• THE METROPOLITAN OPERA - LIVE in HD

Gaetano Donizetti „Maria Stuarda”

wyk. Elza van den Heever,
Joyce DiDonato, Francesco Meli,
Joshua Hopkins, Matthew Rose,
Maurizio Benini - dyrygent
19 I g. 18.55

• KONCERT MUZYKI FILMOWEJ

wyk. zespół Alla Viena, Chór FŁ
Dawid Ber - dyrygent
prowadzenie - Paweł Sztompke
20 I g. 19

• KONCERT SYMFONICZNY

„Kubańskie rytmy”

W 100. rocznicę urodzin

Witolda Lutosławskiego

wyk. Tomasz Daroch - wiolonczela,
Joshua Dos Santos - dyrygent,
Orkiestra Symfoniczna FŁ
w programie: G. Gershwin, W. Lutosławski,
J. Brahms
25 I g. 19

• KONCERT SYMFONICZNY

„Roztańczona estrada”

koncert gościnny Orkiestry Symfonicznej
Filharmonii Lubelskiej
wyk. Krzysztof Jakowicz - skrzypce,
Wojciech Rodek - dyrygent,
w programie: W. Lutosławski,
S. Rachmaninow
26 I g. 19

ARLEKIN

ul. Wólczańska 5

tel. 42 632 58 99

Kasa czynna:

wt.-n. godzinę przed spektaklem
BOW tel. 42 632 58 99

• ZŁODZIEJ CZASU

scen. i reż. W. Wolarński

3, 4, 7, 8, 9, 10 | g. 9 i 11
11 | g. 9
13 | g. 12

• **PSTRYK**

na podst. sztuki P. Dorina
reż. K. Kawalec
13 | g. 10

• **Jan Wilkowski**

TYMOTEUSZ WŚRÓD PTAKÓW
reż. S. Ochmański
19 | g. 18 - premiera
20 | g. 16
21, 22, 23, 24, 25 | g. 9 i 11

• **JANULKA**

według Stanisława Ignacego Witkiewicza
„Janulka córka Fizdejki”
scen. i reż. D. Bielska
26, 27, 28, 29, 30, 31 | g. 19

• **NIEBIESKI PIESEK**

na podst. książki J. i A. de Witt
reż. S. Ochmański
27 | g. 12 - Niedziela z Arlekinem
28, 29, 30, 31 | g. 9 i 11

JARACZA

ul. Kilińskiego 45
tel. 42 662 33 00

Duża, Mała i Kameralna Scena
ul. Jaracza 27

Kasa czynna: pn.-n. 12-19
tel. 42 632 66 18

DUŻA SCENA

• **Sarah Ruhl**

POSPRZĄTANE
reż. M. Grzegorzek
spektakl trwa ok. 180 min.
5, 6 | g. 19

• **William Szekspir**

KRÓL RYSZARD III
reż. G. Wiśniewski
8 | g. 19
9 | g. 11

• **WEDŁUG AGAFII**

na podst. „Ożenuk” M. Gogola
scen. i reż. A. Duda-Gracz
spektakl trwa ok. 130 min.
15, 16 | g. 19
17 | g. 11

• **Thomas Barnhard**

**PRZED ODEJŚCIEM
W STAN SPOCZYNKU**
reż. G. Wiśniewski
spektakl trwa ok. 140 min.
19, 20 | g. 19

• **William Szekspir**

POSKROMIENIE ZŁOŃCICY
reż. W. Zawodziński
spektakl trwa ok. 85 min.
22 | g. 19
23 | g. 10 i 19

• **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ
HOŁOCAUSTU**

28 |

• **Ingmar Bergman**

JAJO WĘŻA
reż. M. Bogajewska
29, 30 | g. 19

MAŁA SCENA

• **Eric Bogosian**

SEKS, PROCHY I ROCK & ROLL
reż. J. Orłowski
8, 9, 10 | g. 19

• **Shelagh Stephenson**

PAMIĘĆ WODY
reż. B. Tosza
spektakl trwa 140 min.
12, 13 | g. 19

• **Juli Zeh**

INSTYNYKT GRY
reż. W. Zawodziński
spektakl studentów PWSFTViT w Łodzi
16, 17, 18 | g. 18

• **Amanita Muscaria**

PODRÓŻ DO BUENOS AIRES
reż. M. Półtoranos
spektakl trwa 75 min.
19, 20 | g. 19

• **Mark Ravenhill**

POLAROIDY
reż. A. Majczak
spektakl trwa 130 min.
24, 25 | g. 19

• **Eric Bogosian**

**CZOŁEM WBIJAJĄC GWOŹDZIE
W PODŁOGĘ**
reż. J. Orłowski
spektakl trwa 80 min.
26, 27 | g. 19

• **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ
HOŁOCAUSTU**

28, 29 |

• **Volker Schmidt**

ROWERZYŚCI
reż. A. Augustynowicz
31 | g. 19

SCENA KAMERALNA

• **Tracy Letts**

GORĄCE LATO W OKLAHOMIE
reż. A. Urbański
spektakl trwa 195 min.
3, 4 | g. 19

• **NIŻYŃSKI**

reż. W. Zawodziński
spektakl trwa 115 min.
5, 6 | g. 19

• **Anthony Neilson**

ZSZYWANIE
reż. M. Bogajewska
spektakl trwa 75 min.
8, 9 | g. 19

• **Fiodor Dostojewski**

KARAMAZOW
reż. J. Orłowski
19 | g. 19 - premiera
20, 22, 23 | g. 19

• **Marius von Mayenburg**

BRZYDAL
reż. G. Wiśniewski
spektakl trwa 80 min.
24, 25 | g. 19

• **Tennessee Williams**

**KOTKA NA ROZPALONYM
BLASZANYM DACHU**
reż. M. Bogajewska
spektakl trwa 120 min.
26, 27 | g. 19

• **Silke Hassler**

TOTALNIE SZCZĘŚLIWI
reż. J. Filipiak
spektakl trwa 100 min.
29, 30, 31 | g. 19

NOWY IM. K. DEJMKA

ul. Więckowskiego 15
ul. Zachodnia 93, tel. 42 633 44 94
Kasa czynna: wt.-sob. 12-19,
niedziela godzinę przed spektaklem
tel. 42 633 44 94 wew. 317
lub 42 636 05 92

DUŻA SALA

• **Leon Schiller**

PASTORAŁKA
reż. J. Polewka
3 | g. 10
4 | g. 10 i 18
5 | g. 18
6 | g. 12

• **Astrid Lindgren**

PIPPI LANGSTRUMPF
adaptacja i insc. Z. Jaskuła
spektakl trwa 120 min.
8, 9, 10, 23, 24, 30, 31 | g. 10
13 | g. 11

• **Ray Cooney**

MAYDAY
reż. R. Nyczka
11 | g. 10 i 19
12, 13 | g. 19

• **Robert Urbański**

**KOKOLOBOŁO
CZYLI OPOWIEŚĆ
O PRZYPADKACH ŚLEPEGO MAKSA
I SZAI MAGNATA**
reż. J. Glomb
15, 16, 17 | g. 19

• **William Szekspir**

**WIECZÓR TRZECH KRÓLI
ALBO CO CHCECIE**
reż. K. Raduszyńska
19, 20 | g. 19

- **Marek Rębacz**
DIABLI MNIE BIORA
reż. M. Rębacz
25 l g. 19
27 l g. 16 i 19
- **WEJŚCIE SMOKA. TRAILER**
reż. B. Szydłowski
spektakl gościnnie
Teatru Łażnia Nowa z Krakowa
29 l g. 18 i 20

MAŁA SALA

- **Stephen Beler**
TAPE
reż. A. Groszyńska
4, 5, 6 l g. 19.15
- **Jolanta Janiczak**
KARZEŁ, DOWN i INNE ŻYWIÓŁY
reż. W. Rubin
11, 13 l g. 19.15
- **Jean Pierre Dopagne**
BELFER
reż. M. Cichucki
16, 17 l g. 10
- **Geraldine Aron**
MÓJ BOSKI ROZWÓD
reż. M. Pasieczny
19, 20 l g. 19.15
- **Michał Walczak**
PIASKOWNICA
reż. A. Biernacki
22 l g. 10 i 17
23 l g. 13
- **Dario Fo**
KTO NIE MA, NIE PŁACI
reż. P. Bikont
24, 25, 26, 27 l g. 19.15

PICCOLO

ul. Tuwima 34
tel. 42 630 05 94, 603 690 866
Kasa czynna: godzinę przed spektaklem
www.teatrpiccolo.pl

PINOKIO

ul. Kopernika 16, tel. 42 636 59 88
Kasa czynna: pn.-pt. godzinę przed spektaklem, n. 10-13
tel. 42 636 13 41
Teatr jest przygotowany do przyjęcia osób niepełnosprawnych

- **POKOŁOROWANKI**
reż. H. Mierzejewska-Mikosza
3, 4 l g. 9
17, 18 g. 9 i 11
20 l g. 16
- **OSCAR I PANI RÓŻA**
na podst. powieści
Erica-Emmanuela Schmitta

reż. E. Piotrowska
3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16 l g. 11
6 l g. 18

- **Hans Christian Andersen**
KRÓLOWA ŚNIEGU

reż. zespołowa
7, 8, 9, 10, 11, 14, 15 g. 9
13 l g. 12

- **Liliana Bardijewska**
MOJE - NIE, MOJE
reż. L. Chojnacki
20 l g. 12 - Dzień Babci i Dziadka
21, 22, 23 l g. 9 i 11

- **Piotr Jerszow**
KONIK GARBUSEK
reż. B. Pejcz
24, 25, 28, 29 l g. 9 i 11
27 l g. 12

- **BALLADYNY I ROMANSE**
na podst. powieści
Ignacego Karpowicza
reż. K. Dworakowski
26, 27 l g. 18

- **Lyman Frank Baum**
CZARNOKSIĘŻNIK OZ
reż. M. Przyłęcki
30, 31 l g. 9 i 11

POWSZECHNY

ul. Legionów 21
tel. 42 633 25 39
Kasa czynna: wt.-pt. 9-19,
sob. i n. 13-19
BOW: tel. 42 633 50 36

DUŻA SCENA

- **Paul Pörtner**
SZALONE NOŻYČZKI
reż. M. Sławiński
spektakl trwa 120 min.
3, 5, 6 l g. 19
4 l g. 10 i 19
7 l g. 10

- **Ray Cooney**
MAYDAY 2
reż. M. Sławiński
9 l g. 10
10, 11 l g. 10 i 19
12 l g. 16
13 l g. 18.30

- **Juliusz Machulski**
NEXT-EX
reż. J. Celeda
spektakl trwa 100 min.
16, 17, 18 l g. 10
19, 20 l g. 19
- **Juliusz Machulski**
MATKA BRATA MOJEGO SYNA
reż. A. Wojtyśzko
23, 24 l g. 10
25, 26, 27 l g. 19

- **Francis Veber**
KOLACJA DLA GŁUPCA
reż. P. Aigner
30, 31 l g. 10

MAŁA SCENA

- **Wojciech Kuczok**
SPISKI
reż. J.J. Półoński, J. Staniek
3, 4 l g. 17
5 l g. 17 - spektakl dla emerytów
- **Oliver Cotton**
SCENA NA WYPADEK DESZCZU
reż. W. Raźniak
12, 13 l g. 19 - prapremiera
15 l g. 19 - spektakl dla bezrobotnych
16, 17, 18 l g. 19
19, 20 l g. 15
- **Jerzy Pilch**
Marsz Polonia
reż. J. Glomb
23, 24 l g. 19
- **Yasmina Reza**
BÓG MORDU
reż. K. Kalwat
30, 31 l g. 19

STUDYJNY PWSFTVIT

ul. Kopernika 8,
tel. 42 636 41 66, 42 637 26 67
www.filmschool.lodz.pl
Bilety: można zamówić telefonicznie lub kupić na godzinę przed spektaklem

- **DYPLOM Z MIŁOŚCI**
scen. i reż. R. Gliński
4, 5, 18, 19 l g. 19.07
- **Mark Ravenhill**
SHOPPING AND FUCKING
reż. G. Wiśniewski
11, 12, 13 l g. 19.07

LOGOS

przy kościele pw. Niep. Pocz. NMP
ul. M. Skłodowskiej-Curie 22
Dyrektor teatru: ks. W. Sondka
Karty wstępu w kancelarii
w g. 8.30-9.30, 16.30-18.30
tel. 42 637 65 45

*Msza św. dla twórców kultury
w każdą niedzielę o g. 11.
Po mszy św. spotkanie przy herbacie
w sali kominkowej.*

- **KOLEDA**
według tekstów Brechta, Goethego,
Jana Pawła II, Szekspira, Petrarcki
reż. P. Krukowski
3, 4, 5 l g. 19

- **SALOME**
według Oscara Wilde'a
reż. B. Kierc
10, 11 I g. 19
- **MOJE URODZINY**
według opowiadania Swietlany Aleksijewicz
reż. P. Krukowski
17, 18 I g. 19
- **O ŁAZARZU**
według „Zbrodni i kary”
Fiodora Dostojewskiego
reż. P. Krukowski
23, 24 I g. 19
- **RZECZY**
według Rainera Marii Rilkego
reż. B. Kierc
29, 30 I g. 19

MAŁY W MANUFakturZE

ul. Drewnowska 58, el. 42 633 24 24
Dyrektor teatru: M. Pilawski
więcej informacji na stronie:
www.teatr-maly.pl

- **Ron Clark & Sam Bobrick**
MORDERSTWO W HOTELU
reż. M. Pilawski
spektakl trwa 120 min.
1 I g. 17.15
- **Jan Jakub Należyty**
TRZY RAZY ŁÓŻKO
reż. M. Pilawski
spektakl trwa 65 min.
4, 5 I g. 19.15
- **DAŁ CI BÓG KONIEC WOJNY**
W PREZENCIE - piosenki
Bułata Okudźawy
6 I g. 18.15
- **Paweł Binke**
KUKŁA
reż. M. Pilawski
spektakl trwa 80 min.
11 I g. 19.15
- **Marcin Szczygielski**
WYDMUSZKA
reż. M. Pilawski
spektakl trwa 95 min.
12 I g. 19.15

- **Julian Ursyn Niemcewicz**
POWRÓT POSŁA
czytają aktorzy Teatru Małego
13 I g. 17.15
- **Michał Rosiński**
ZWAROWAĆ MOŻNA
reż. M. Pilawski
25 I g. 19.15
26 I g. 19.15 - premiera
27 I g. 18.15

SZWALNIA

Centrum Kultury Niezależnej
Teatr Szwalnia, ul. A. Struga 90
tel. 607 417 674
www.teatrszwalnia.pl
Dyrektor artystyczny: M. Brzozowski

STUDIO TEATRALNE SŁUP

ul. Gorkiego 16, tel. 42 673 35 99
Dyrektor artystyczny: Marcel Szytenchelm

AGENCJA TURYSTYCZNA
WILEJKA

Łódź, ul. Piotrkowska 20, tel. 42 630 68 00, 42 630 60 70

e-mail: wilejka@wilejka.pl
<http://www.wilejka.pl>

**KLIENTOM I SYMPATYKOM
ŻYCZYMY W NOWYM ROKU SAMYCH POGODNYCH DNI**

Zapraszamy na wyjazdy sylwestrowe:

- **DO WILNA – 29.12.2012-01.01.2013**
- **DO ŻÓŁKWI (ze zwiedzaniem LWOWA) – 29.12.2012-01.01.2013**

Rozpoczęcie sezonu 2013

KAZIUK – wycieczka do Wilna na wileński jarmark 1-4 marca 2013

Zapraszamy po katalogi do biura i na stronę internetową www.wilejka.pl

WIZY DO ROSJI I NA BIAŁORUŚ – UBEZPIECZENIA TURYSTYCZNE – TANIE LINIE LOTNICZE

ARCHEOLOGICZNE I ETNOGRAFICZNE

pl. Wolności 14, tel. 42 632 84 40

Czynne: wt.-n. 10-17

Bilety: 8 zł i 5 zł

(we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Pieniądz na ziemiach polskich” - wystawa numizmatyczna
- „Przeszłość wydobytą z ziemi” - wystawa archeologiczna
- „Szare jak ziemia, barwne jak pamięć” - wystawa etnograficzna

Inne wydarzenia:

- „Etiografie - Ciepłe klimaty Etiopii” - wystawa zdjęć Cezarego Filewa (11 I - 28 II, otwarcie g. 13)

ANIMACJI SE-MA-FOR

ul. Targowa 1/3 bud. 24

(wejście od ul. Tuwima 54)

tel. 42 681 54 74, 502 496 350

www.se-ma-for.com

Czynne:

- pn. 10-16 (dla grup zorganizowanych), wt.-pt. 10-16, czw. 12-18, sob. i n. 10-16
- Bilety:** 10 zł i 7 zł; warsztaty plastyczne 10 zł
- Stała ekspozycja:**

- historia animacji • proces tworzenia filmu animowanego • interaktywne pulpity
- oryginalne lalki Misia Uszatka • scenografie z realizowanych produkcji • sprzęt filmowy
- nagrody - m.in. statuetki Oscara

Inne wydarzenia:

- „Dziwny świat Kota Filemona” - warsztaty muzyczno-ruchowe (5 I g. 12)
- „Animowane obrazki” - warsztaty plastyczne (12 I g. 12)
- „Muzyczne zabawy z Misiem Uszatkiem” (13 I g. 12)
- „Moja własna lalka” - warsztaty plastyczne (19 I g. 12)
- „Dzień Babci i Dziadka w Se-Ma-Forze” (20 I g. 10)
- „Durszlak będzie tańczyć” - warsztaty filmowe (20 I g. 12)
- „Zabawa w scenografa” - warsztaty plastyczne (26 I g. 12)
- „Każdy może mieć swojego Misia Uszatka” - warsztaty plastyczne (27 I g. 12)

FABRYKI

ul. Drewnowska 58 (Manufaktura)

tel. 42 664 92 93

www.muzeumfabryki.pl

Czynne: wt.-pt. 9-19, sob. i n. 11-19

Bilety: 4 zł i 3 zł, rodzinny 10 zł

Wystawy stałe:

- „Historia zakładów produkcji tkanin bawełnianych Izraela Poznańskiego”

- „Zabytkowe krosna z fabryki Izraela Poznańskiego” • „Ludzie i ich fabryka. Codzienna praca i życie pracowników powojennych zakładów Poltex”
- stoisko z pamiątkami i książkami

Inne wydarzenia:

- „Karnawałowy FashionSwap” - spotkania fanów mody: wymiana strojów, stylizacja (12 I g. 11)
- „Rodzinne eko-warsztaty” z okazji Dnia Babci i Dziadka”. Wykonywanie kartek i prezentów. (19 I g. 11 zapisy: tel. 535 092 086)
- „Urodzinowy weekend w Muzeum Fabryki” - z okazji 6. urodzin specjalne atrakcje oraz spacer z przewodnikiem po Manufakturze (25-27 I)

GEOLOGICZNE

ul. Kopcińskiego 31

tel. 42 635 45 93

Czynne: pn.-pt. 9-16

Bilety: 5 zł i 3 zł

(w czwartki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Świat minerałów” • „Kamień budowlany i ozdobny w architekturze”
- „Kryształy w przyrodzie i technice”
- „Przyroda Łodzi i regionu łódzkiego”

HISTORII FARMACJI

pl. Wolności 2, tel. 42 632 17 15

Czynne: pn.-pt. 9-16

w pozostałe dni po uzgodnieniu tel.

Bilety: 6 zł i 3 zł

grupowy (pow. 10 osób) - 20 zł

Wystawa stała:

- Odtworzone wnętrze apteki z przełomu XIX i XX wieku

HISTORII MEDYCYN

Uniwersytetu Medycznego

ul. Żeligowskiego 7/9

tel. 42 639 32 70

Czynne: pn., śr., pt. 9-13, wt., czw. 12-16 (wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Historia wojskowej służby zdrowia”
- „Marian Garlicki. Pierwszy rektor WAM”

KSIĄŻKI ARTYSTYCZNEJ

ul. Tymienieckiego 24

tel. 502 62 64 66

Czynne: po wcześniejszym kontakcie telefonicznym

Prowadzą: J. i P. Tryznó

Stała ekspozycja:

- Kolekcja starych maszyn i matryc drukarskich. Artystyczne książki autorstwa Jadwigi i Pawła Tryznów

KINEMATOGRAFII

pl. Zwycięstwa 1, tel. 42 674 09 57

Czynne: wt. 10-17, śr., pt. 9-16,

czw. 11-19, sob., n. 11-18

Bilety: 8 zł i 5 zł

(we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Cud ożywionej fotografii. Zabytki techniki filmowej” • „Rówieśnik kinematografu. Magia seansów w fotoplastikonie” • „Scheiblerowie. Dzieje rodu”

Wystawy czasowe:

- „Jerzy Kawalerowicz. Malarz X Muzy (do 28 II)
- „Made in Łódź” - fotografie Dominiki Tępińskiej (do 13 I)
- „W starym kinie” (do 17 II)
- „Amanci polskiego kina - Eugeniusz Bodo” (17 I - 17 II)

KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ MPK-ŁÓDŹ

ul. Wierzbowa 51, tel. 42 672 12 07

Czynne: pn.-czw. 10-18,

sob. 12 i 26 V g. 10-14

Bilety: 2,40 zł i 1,20 zł

Wystawa stała:

- Zabytkowe wagony tramwajowe, tablice pamiątkowe, rozkłady jazdy, katalog biletów okresowych, akcesoria konduktorskie i inne

MIASTA ŁODZI

ul. Ogrodowa 15, tel. 42 654 03 23

tel. 42 254 90 15

Czynne: pn. 10-14, wt., czw. 10-16, śr. 14-18, sob. i n. 11-18

Bilety: 9 zł i 5 zł (w niedziele wstęp wolny)

Bilety łączne (do muzeum i galerii):

15 zł i 8 zł

Wystawy stałe:

- „Z dziejów Łodzi (historia, kultura, codzienność)” • „Triada łódzka - trzy wielkie społeczności: Polacy, Niemcy, Żydzi”

Panteon Wielkich Łodzian:

- Jan Karski • Władysław Reymont
- Julian Tuwim • Artur Rubinstein
- Jerzy Kosiński • Karl Dedecius
- Marek Edelman • Alina Margolis
- Aleksander Tansman

(gabinet czasowo nieczynny)

Galeria Mistrzów Polskich:

Bilety: 10 zł i 5 zł

- Dzieła z kolekcji Krzysztofa Musiała

Wystawy czasowe:

- „Lata dwudzieste, lata trzydzieste. Łódź - miasto i ludzie w okresie II Rzeczypospolitej” (do 20 I)
- „Co kryją w sobie? Z historii damskiej torebki XIX-XX w.” (do 27 I)
- „Łódzkie papiery wartościowe” (2-31 I)

Inne wydarzenia:

- „Co kryją w sobie?. Damska torebka w dziejach mody” - wykład (6, 20 I g. 12)
- „Łódzki gość. Ludzie - Pasje - Miasto. Historia jednego domu” (30 I g. 18)

Oddział Kultur i Tradycji Wyznaniowych

pl. Wolności 2, II piętro, tel. 42 250 51 31
Czynne: wt. śr. pt. 10-16, czw. 11-19, n. 10-14
Bilety: 4 zł i 2 zł
 (w czwartek wstęp wolny dla indywidualnych zwiedzających)

Wystawy stałe:

- „Łódź katolicka”
- „Łódź wielu wyznań i kultur” - wystawa fotografii *

Inne wydarzenia:

- Spotkanie z cyklu „Lubię wiedzieć”: o roli kapliczki w kulturze polskiej opowie Andrzej Białkowski, współautor książki „Pejzaż wszystkich świętych” (13 I g. 11)

MUZEM KANAŁU „DĘTKA”

pl. Wolności 2, tel. 42 250 90 11
Czynne: czw.-pt. 11-19, sob.-n. 12-20, pn.-śr. nieczynne
Bilety: 5 i 3 zł do kupienia w kamienicy przy pl. Wolności 2

Od listopada do kwietnia muzeum nieczynne dla indywidualnych zwiedzających. Istnieje możliwość zwiedzania przez grupy zorganizowane po uprzednim zgłoszeniu (42 254 90 11)

MUZEM SPORTU I TURYSTYKI

ul. ks. Skorupki 21, tel. 42 636 40 53
Czynny: pn., śr., pt. 9-15, czw. 11-19
Bilety: 4 zł i 2 zł

Wystawa stała:

- „Z dzieł Łódzkiego sportu i turystyki”

Wystawy czasowe:

- „Łodzianie w piłkarskiej kadrze Polski” (do 31 I)
- „Studenckie Koło Przewodników Beskidzkich” (do 31 I)
- „Sport robotniczy w Łodzi 1918-1939” (do 31 I)
- „80 lat Polskiego Związku Tenisa Stołowego” (do 31 I)

OSWIATY ZIEMI ŁÓDZKIEJ

ul. Wólczańska 202
Wydział Zbiorów Specjalnych PBW
 tel. 537 462 100
Czynne: pn.-pt. 10-14
Wystawa stała:
 • „Oświata łódzka końca XIX i początków XX w.”

Wystawa czasowa:

- „Boże Narodzenie w ilustracji” (do 28 II)

PAPIERU I DRUKU PŁ

Pracownia papieru w Instytucie Papiernictwa i Poligrafii PŁ,
 ul. Wólczańska 223, tel. 42 631 28 58
Czynne: wt.-pt. 9-16

Prowadzi: R. Uljański

Wystawy stałe:

- „Historia druku”
- „Historia papieru”

Dom Papiernika (w Skansenie Architektury Drewnianej Centralnego Muzeum Włókiennictwa, ul. Piotrkowska 282)
Czynny: sob., n. 11-16

Wystawy stałe:

- „Przekorna Trupa Stasia Straszyno”
- „Drukarnie łódzkie do roku 1918. Zarys dziejów”

PRZYRODNICZE UŁ

Park Sienkiewicza, tel. 42 665 54 90
Czynne: wt.-pt. 10-17, sob.-n. 10-13-30

Bilety: 5 zł i 3 zł
 (w czwartki wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Sieć życia - zróżnicowanie form w królestwie zwierząt”

Wystawa czasowa:

- „Antarktyda - wyprawy naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” *

MUZEM SZTUKI

ms

GMACH GŁÓWNY
 ul. Więckowskiego 36
 tel. 42 633 97 90

nieczynne do połowy 2013 r.

ms²

ul. Ogrodowa 19

Czynne: wt. 10-18, śr.-n. 12-20
 Kawiarnia: pn. 11-19, wt.-n. 11-21
 Księgarnia: pn. 11-19, wt.-n. 11-20

Bilety: 8 zł i 5 zł (wystawy: stała i czasowa)
 4 zł i 3 zł (wystawy czasowe)
 (w czwartki wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Kolekcja sztuki XX i XXI wieku” - *nieczynna*

Wystawa czasowa:

- „Korespondencje. Sztuka nowoczesna i uniwersalizm” (do 30 VI)

Inne wydarzenia:

- Festiwal „Ćwiczenia z (re)produkcji” 11-12 I
- Koncert Dłubak Soundsystem 19 I g. 18

Pałac Herbsta

ul. Przędzalniana 72, tel. 42 674 96 98
Muzeum nieczynne do odwołania

TRADYCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH

ul. Gdańska 13, tel. 42 632 71 12
Czynne: pn., wt., śr. 9-17, czw. 11-18, sob. n. 9.30-16 - *wstęp wolny*, dla grup zorganizowanych - 30 zł (z przewodnikiem)

Wystawy stałe:

- „Więzienie przy Długiej (Gdańskiej) w Łodzi 1885-1953”
- „Drogi do Niepodległej 1791-1921”

Wystawy czasowe:

- „Tradycja obchodów Święta Niepodległości” (do 31 I)
- „Legenda powstania styczniowego” (20 I - 31 III)

ODDZIAŁ MARTYROLOGII RADOGOSZCZ

ul. Zgierska 147, tel. 42 655 36 66
Czynne: wt., śr., pt. 9-17, czw. 9-18, sob. 10-16, n. 11-17 *wstęp wolny*, dla grup zorganizowanych (z przewodnikiem) - 30 zł

Wystawy stałe:

- „Radogoszcz 1939-1945”
- „Łódź i ziemia łódzka w latach wojny i okupacji 1939-1945”

ODDZIAŁ STACJA RADEGAST

al. Pamięci Ofiar Litzmannstadt Ghetto 12
 tel. 42 291 36 27
Czynne: pn. wt. 9-17, śr., czw. 10-18, sob., n. 10-16 *wstęp wolny*

Wystawy stałe:

- Listy transportowe • Kufer rodziny Schwarzów - austriackich Żydów
- „I skrzypce przestały grać...” - wystawa dla upamiętnienia Romów, którzy zginęli w obozie w Łodzi i w Chełmnie nad Nerem - w budynku dawnej kuźni przy ul. Wojska Polskiego 84 *po wcześniejszym telefonicznym umówieniu*

Wystawa czasowa:

- „Pomiędzy życiem a śmiercią... Dzieje Litzmannstadt Getto 1940-1944” (do 31 I)

WŁÓKIENICTWA

ul. Piotrkowska 282, tel. 42 683 26 84

Czynne: wt., śr., pt. 9-17, czw. 11-19, sob., n. 11-16

Bilety: 10 zł i 6 zł

Wystawy stałe:

- Narzędzia i maszyny włókiennicze
- „Dawne zakłady Ludwika Geyera 1828-2002” • Rekonstrukcja tkalni z przełomu XIX/XX w. • „Z modą przez XX wiek”

Wystawy czasowe:

- „W kuchni Goldbergowej” (do 31 XII)
- „Tkanina wraca” - wystawa pokonkursowa (do 13 I)
- „Młodość sztuki naszego czasu - tkanina malowana i drukowana lat 50. i 60. XX w.” (do 13 II)
- „Michał Batory. Plakaty i obiekty” (do 20 II)
- „Kowalewscy - Retrospektywa” - wystawa towarzysząca 14. Międzynarodowemu Triennale Tkaniny, Łódź 2013 (11 I - 24 III)

SKANSEN ŁÓDZKIEJ ARCHITEKTURY DREWNIANEJ:

Czynny: w dniach i godz. pracy muzeum
Zwiedzanie (bez przewodnika) bezpłatne
• rekonstrukcja wnętrz mieszkań robotniczych z lat 20. i 30. XX w. oraz Izba warsztatowa w Domu Tkacza

• WOJEWÓDZTWO •

BEŁCHATÓW

MUZEUM REGIONALNE

ul. Rodziny Hellwigów 11

tel. 44 633 11 33

Czynne: wt.-pt. 10-17, n. 11-18

Bilety: 3 zł i 1,50 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Wnętrza dworskie z przeł. XIX i XX w.”
- „Historia miasta i regionu” • Salon Tradycji Niepodległościowych • „Z dziejów Bełchatowa - trzy religie”

Wystawy czasowe:

- „Polskie stroje ludowe w malarstwie Marii Wąsowicz-Sopoćko” (do 5 I)
- „Nauki dawne i niedawne” - interaktywna wystawa popularnonaukowa (do 27 II)

BRZEZINY

MUZEUM REGIONALNE

ul. Piłsudskiego 49

tel. 46 874 33 82

Czynne: pn.-pt. 9-16

Bilety: 5 zł (indywidualne) i 4 zł (grupowe)

(we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Dawne Brzeziny” • „Sławni ludzie związani z Brzezynami” • „Warsztat krawiectwa nakładczego z przełomu XIX/XX w.”
- „Maszyny i urządzenia krawieckie”

GŁOWNO

MUZEUM REGIONALNE

ul. Łowicka 74, tel. 42 719 16 75

Czynne: pn., wt., śr., pt. 8-14,

czw. 13-19

Bilety: 2 zł i 1 zł

Wystawy stałe:

- „Historia Głowna. Izba Ludowa”
- „Głowno w latach międzywojennych”

KROŚNIEWICE

MUZEUM IM. JERZEGO

DUNIN-BORKOWSKIEGO

pl. Wolności 1, tel. 24 252 33 47

Czynne: wt.-pt. 9-16, sob. i nd. 9-17,

w dni poświęcone nieczynne

Bilety: 5 zł i 3 zł

Wystawy stałe:

- Pokój kolekcjonera • Sala gen. Władysława Sikorskiego • Sala portretowa • Salonik Biedermeierowski • Dawna stajnia i wozownia
- „Współcześni kolekcjonerzy polscy”

KUTNO

MUZEUM REGIONALNE

pl. Piłsudskiego 20

tel. 24 254 79 64

Czynne: pn.-n. 10-16, w soboty nieczynne

Bilety: 5 zł i 2,5 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Rzeźba po kutnowsku” • „Miasto w czasie i w przestrzeni”
- Wystawy czasowe:**
- „W cieniu orłów” (do 15 I)
  - „Madonna w sztuce ludowej (od 30 I)

MUZEUM BITWY NAD BZURĄ

Park Wiosny Ludów

tel. 24 253 31 41

Czynne: wt.-n. 10-16

Bilety: 5 zł i 2,5 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Bitwa nad Bzurą”

LIPCE REYMONTOWSKIE

MUZEUM IM. W. S. REYMONTA

ul. Wiatraczna 10

tel. 46 831 61 12

Czynne: wt.-pt. 9-16, sob. 10-16, n. 11-17

Bilety: 3 zł i 2 zł

(w soboty wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Tradycje lipieckie” • „Wnętrza manufaktury

włókienniczej” • „Z dziejów manufaktury rodziny Winklów w Lipcach 1889-1974” • „Chłopi W.S. Reymonta w rzeźbie Ewy Soski”

ŁĘCZYCA

MUZEUM W ŁĘCZYZY

ul. Zamkowa 1, tel. 24 721 24 49

Czynne: śr.-pt. 10-16, sob., n. i święta 10-15 w dni poświęcone nieczynne

Bilety: 7 zł i 3,5 zł

(w czwartki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Pradzieje regionu łęczyckiego”
- „Zamek królewski w Łęczycy XIV-XX w.”
- „Wyposażenie dworów podłęczyckich XVII-XX w.” • „Rzemiosło i sztuka ludowa regionu łęczyckiego” • „Diabeł Boruta w ludowych rzeźbach i legendach”

ŁOWICZ

MUZEUM W ŁOWICZU

Stary Rynek 5/7

tel. 46 837 39 28

Muzeum nieczynne z powodu remontu

Skansen przy muzeum: czynny wt.-n. 10-16

Bilety: 5 zł i 3 zł; 2 zł spacerowy

Skansen w Maurzycach: czynny

codziennie w g. 9-16

Bilety: 8 zł i 5 zł, 3 zł spacerowy

NIEBORÓW

MUZEUM W NIEBOROWIE I ARKADII

Pałac Radziwiłłów, Manufaktura majoliki

artystycznej, Park w Arkadii-Nieborowie

tel. 46 838 56 35

Czynne: pn.-n. 10-18 (do 30 VI)

park od g.10 do zmierzchu przez cały rok

Bilety: 18 zł i 7 zł pałac i park w Nieborowie

(sam park 7 zł i 5 zł), Arkadia: 7 zł i 5 zł

OPOCZNO

MUZEUM REGIONALNE

pl. Zamkowy 1, tel. 44 755 23 19

Czynne: pn., śr.-pt. 7.30-15,

wt. 7.30-16, sob. 10-16

Bilety: 3 zł i 2 zł

Wystawy stałe:

- „Początki Opoczna” • „Opoczyńska rzeźba ludowa” • „Rekonstrukcja wnętrza chaty opoczyńskiej” • „Opoczyński strój ludowy”
- „I i II wojna światowa na ziemi opoczyńskiej”

OPORÓW

MUZEUM W OPOROWIE

tel. 24 285 91 22

Czynne: codziennie 10-16

Bilety: 8 zł i 5 zł

Wystawa stała:

- „Wnętrze dworskie”

▣ OŻARÓW

MUZEUM WNEŹRZ DWORSKICH

Oddział Muzeum Ziemi Wieluńskiej,
tel. 43 841 17 24

Czynne: wt.-pt. 9-15.30,

sob.-n. 12-15.30, w dni poświęczone
nieczynne

Bilety: 3,50 zł i 2,50 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Wnętrze dworskie XVIII-XIX wieku”

▣ PABIANICE

MUZEUM MIASTA PABIANIC

Stary Rynek 1/2

tel. 42 215 39 82

Czynne:

wt., czw. 10-15, śr., pt. 10-18,

sob. 10-14, pierwsza niedz. m-ca 10-14

Bilety: 3 zł i 1,5 zł, 6 zł - rodzinny

(w piątek wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Kowalstwo - ginący zawód” • „Henryk Debich - dyrygent, kompozytor, muzyk, pabianiczanie” • „Symbol miasta. Oblicza dworu” • „Alkierz Jana Szulca • „Pozdrowienia z Pabianic. Miasto na starej pocztówce”
- „W chłopskiej zagrodzie. Kultura materialna w tradycyjnej społeczności wiejskiej okolic Pabianic” • „Fauna Polski”

Wystawy czasowe:

- „Ścieżki pamięci. Pozostały tylko kamienie. Cmentarze żydowskie województwa łódzkiego” - wystawa fotografii Piotra Wypycha i Andrzeja Białkowskiego (od 31 XII)
- „Przyjaźnią malowane” - malarstwo Marii Adamczyk i Leonardy Brolik (do 24 II)

Inne wydarzenia:

- Koncert z cyklu „Muzyka w zacnym dworze” (16 I g. 18)

▣ PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

MUZEUM OKRĘGOWE

pl. Zamkowy 4

tel. 44 646 52 72

Czynne: wt., pt. 10-17, śr., czw., n. 10-15

sob. 10-16, w dni poświęczone nieczynne

Bilety: 2 zł i 1 zł

Wystawy stałe:

- „Pradzieje ziemi piotrkowskiej” • „Historia miasta Piotrkowa Trybunalskiego” • „Broń biała i palna” • „Wnętra renesansowe i barokowe z XVI, XVII w.” • „Wnętra reprezentacyjne z XVI-XIX w.” • „Kolekcja numizmatów polskich z XX w.” • „Kolekcja portretu polskiego z XVII i XIX w.” • „Z naszej wsi...” - wystrój i wyposażenie izby wiejskiej

Wystawa czasowa:

- „Zamkowe Explosum” - wystawa amunicji, granatów i min produkowanych do 1945 roku (do 4 I)

▣ PRZEDBÓRZ

MUZEUM LUDOWE

ZIEMI PRZEDBORSKIEJ

ul. Kielecka 9, tel. 44 781 50 80

Czynne: wt.-pt. i n. 10-13

Bilety: 3,5 zł i 1,5 zł

Wystawa stała:

- „Dawna wieś ziemi przedborskiej”

▣ RADOMSKO

MUZEUM REGIONALNE

ul. Narutowicza 1, tel. 44 683 56 51

Czynne: pn.-pt. 10-16, n. 10-18,

1, 2, 3 V 10-18

Bilety: 4 zł i 2 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Pradzieje ziemi radomszczańskiej”
- „Zbiory sztuki w radomszczańskim muzeum”
- „Życie wsi radomszczańskiej na przełomie XIX i XX w.” • „Z dziejów Radomska”
- „W okupowanym Radomsku”

Wystawy czasowe:

- Wyposażenie domu wiejskiego na ziemi radomszczańskiej na przełomie XIX i XX w.” (do 31 III)
- Otwarcie wystawy „W krwawym polu srebrne ptaszę... O czym czym mówią pieśni powstania styczniowego”, koncert poetycko-muzyczny „Z pamiętnika powstańca”, wykład Tomasza Nowaka „Powstanie styczniowe w Radomsku” (20 I g. 17)
- Wieczornica z okazji 150. rocznicy wybuchu powstania styczniowego (25 I g. 17)

▣ RAWA MAZOWIECKA

MUZEUM ZIEMI RAWSKIEJ

ul. Łowicka 26, tel. 46 814 45 69

Czynne: pn.-pt. 10-15, sob. 10-14

Bilety: 3 zł i 2 zł

(w soboty wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Tradycyjna izba chłopska rejonu rawskiego”
- „Salonik babuni z przełomu XIX i XX wieku”

Wystawa czasowa:

- „Szopka ludowa regionu rawskiego” - wystawa pokonkursowa (do 31 I)

▣ SIERADZ

MUZEUM OKRĘGOWE

ul. Dominikańska 2

tel. 43 827 16 39

Czynne:

wt. 10-18, śr.-pt. 10-16, sob., nd. 10-15,
w dni poświęczone nieczynne

Bilety: 4,5 zł i 2,5 zł

(we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Historia Sieradza i jego okolic” • „Kultura wsi sieradzkiej z przełomu XIX i XX w.”
- „Regionaliści sieradzcy z XIX i XX w.”
- „Życie ludzi w pradziejach” • „Z technika łączności przez dziesięciolecia”
- „Na spacerze - prezentacja najciekawszych zabytków z wystaw stałych Muzeum Okręgowego w Sieradzu”

▣ SKIERNIEWICE

IZBA HISTORII SKIERNIEWIC

ul. św. Floriana 4, tel. 46 833 44 71

Czynne: wt., pt. 10-17, śr.-czw. 8-16,

sob., n. 10-13, w dni poświęczone nieczynne

(we wszystkie dni wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Z dziejów miasta”

▣ SULEJÓW-PODKLASZTORZE

KAPITULARZ PRZY KOŚCIELE

PW. ŚW. TOMASZA

ul. Opaka 13, tel. 44 61 62 584

Czynne: pn.-sob. 9-17 (przerwa 13-13.45),

niedz. 13-17 (we wszystkie dni wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Historia Opactwa Cystersów” • „Stary Sulejów w oparciu o badania archeologiczne”

▣ TOMASZÓW MAZOWIECKI

MUZEUM W TOMASZOWIE MAZ.

ul. POW 11/15, tel. 44 724 48 48

Czynne: wt.-n. 10-15.45,

w dni poświęczone nieczynne

Bilety: 3 zł i 2 zł, 6 zł (rodzinny)

(w soboty wstęp wolny)

Wystawy stałe :

- „Życie, tradycje i zwyczaje doroczne zachowane w kulturze ludowej regionu rawsko - opoczyńskiego” • „Fauna śródkowego dorzecza Pilicy” • „Od osady górniczo-hutniczej do wielkiego ośrodka przemysłu włókienniczego”
- „Tomaszowianie w powstaniach narodowych i wojnach światowych” • „Obrządek pogrzebowy w środkowym dorzeczu Pilicy od II tys. p.n.e do III w. n.e.”

Wystawy czasowe:

- „Bezcenne mobilia. 85 lat tomaszowskiego Muzeum” (do 13 I)
- „Girlandy i bukiety” - wystawa pokonkursowa (do 13 I)
- „Powstanie styczniowe w dokumentach i ekspozycjach” (18 I - 24 II)
- „Architektura sakralna w fotografii Zygmunta Dziedzińskiego” (24 I - 24 II, otwarcie g. 17)

TUBADZIN

**MUZEUM WALEWSKICH - ODDZIAŁ
MUZEUM OKRĘGOWEGO W SIERADZU**
98-285 Wróblew, tel. 43 821 37 26

Czynne: wt.-pt. 9-15, n. 10-15

Bilety: 5 zł i 3 zł

(we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Wnętrza dworskie z przełomu XIX i XX w.” • „Galeria portretów rodu Walewskich XVII-XIX w.” • w parku: „Oficina dworska z II poł. XIX w.”

WARTA

MUZEUM MIASTA I RZEKI WARTY
ul. 20 stycznia 26, tel. 43 829 41 78

Czynne: pn.-pt. 9-15, sob. 10-13;

w sob. i niedz. na zgłoszenia

Bilety: 2 zł i 1,50 zł

(w środy wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Historia Warty i okolic” • „Wnętrze pokoju mieszczkańskiego z przełomu XIX i XX wieku” • „Galeria sławnych ludzi urodzonych w Warcie lub związanych z miastem”

WIELUŃ

MUZEUM ZIEMI WIELUŃSKIEJ
ul. Narutowicza 13, tel. 43 843 43 34

Czynne: wt., pt. 9-16, śr., czw. 9-15.30,
sob. 9-14, n. 11-16, w dni poświęteczne
nieczynne

Bilety: 3,5 zł i 2,5 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- „Pradzieje ziemi wieluńskiej” • „Życie codzienne wsi wieluńskiej na pocz. XX w.” • „Tragedia Wielunia - 1 września 1939 r.”

Wystawy czasowe:

- „Miejsca szczególne”
- malarstwo Zenona Windaka (do 31 I)

- „Z Torunia do gwiazd. Opowieść o Mikołaju Koperniku” (do 27 II)
- „Rok 1863 - czas nadziei” - otwarcie wystawy połączone z promocją książki Tadeusza Olejnika „Powstanie styczniowe na ziemi wieluńskiej” (16 I - 24 III, otwarcie 16 I g. 15)

Inne wydarzenia:

- Koncert noworoczny wyk. Iwona Kania - sopran, Franciszek Raczkowski - fortepian w programie także promocja albumu „Wizerunek Matki Boskiej na ziemi wieluńskiej” (6 I g. 16)

WOLBÓRZ

**POŻARNICZE CENTRUM HISTORYCZNO-
EDUKACYJNE ZIEMI ŁÓDZKIEJ**
ul. Modrzewskiego 15

tel. 44 616 43 80, 669 555 215

Czynne: wt. 10-14, śr., pt. 11-13, n. 10-12
i 16-18, w święta nieczynne

Bilety: 3 zł i 2 zł (we wtorki wstęp wolny)

Wystawy stałe:

- Sprzęt strażacki • Stare dokumenty • Zabytkowe wozy • Zbiory sztuki ludowej • Ekspozycje archiwalne i regionalne z XI i XII w.

ZDUŃSKA WOLA

MUZEUM HISTORII MIASTA
ul. S. Prawdzic Złotnickiego 7

tel. 43 823 48 43

Czynne: (1 IV - 30 IX)

pn., wt., śr. 8-16, czw. 8-17, pt. 8-18, sob.
10-13, niedz. 15-18

święta po wcześniejszym zgłoszeniu

Bilety: 6 zł i 4 zł

Wystawy stałe:

- „Rodowód miejski przemysłowej Zduńskiej Woli” • „Salon mieszczkański z przełomu

XIX i XX w.” • „Sylwetki niepospolitych zduńskowolan” • „W dawnej zduńskowolskiej aptece” • „Izba tkacka” • „Gmina żydowska w Zduńskiej Woli - obecność i zagłada”

Wystawa czasowa:

- „Stan napięcia” (do 31 I)

**MUZEUM – DOM URODZIN
ŚW. MAKSYMILIANA MARII KOLBEGO**
ul. M.M. Kolbego 9
tel. 43 824 78 29

Czynne: śr.-n. 10-12 oraz 14.30-16.30

Wstęp wolny

ZGIERZ

MUZEUM MIASTA ZGIERZA

pl. Dąbrowskiego 21

tel. 42 716 37 92

Czynne: wt., śr., pt. 10-15.30, czw. 10-18,
n. 10-16

Bilety: 4 zł i 2 zł

(w niedziele wstęp wolny)

Wystawa stała:

- „Kruszówka - wnętrze mieszczkańskie z przełomu XIX i XX wieku” • „Dziecięcy świat. Zabawki z dawnych lat”

Wystawy czasowe:

- „Dessous dessus, czyli pod spodem na wierzchu - ubiór spodni a ubiór wierzchni w modzie kobiecej XX wieku” (do 24 II)
- „Ojciec Stefan Miecznikowski kapłan i wychowawca (do 31 I)

Inne wydarzenia:

- Spotkanie Klubu Historycznego im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego: „Oddział II Sztabu Głównego WP” - wykład Andrzeja Peplńskiego z Akademii Pomorskiej w Słupsku (9 I g. 14)

* Informacja o terminach w placówce

TVP ŁÓDŹ

MAGAZYN KULTURALNY

w sobotę 12, 26 stycznia o godz. 17.15

ŁÓDZKIE WIADOMOŚCI DNIA

WYDANIE GŁÓWNE - godz. 18.30

TVP ŁÓDŹ

ZMIENIAMY SIĘ DLA CIEBIE

MIEJSKA GALERIA SZTUKI

BAŁUCKA

Stary Rynek 2, tel. 42 657 58 52

Czynna: wt.-pt. 12-17, sob.-n. 12-16

- „Względność rzeczywistości, treści ukryte” - malarstwo i biżuteria Klary Kostrzewskiej (do 5 I)
- Norbert Trzeciak „Bohater, na jakiego mnie stać” (10 I - 3 II, otwarcie g. 17)

GALERIA RE:MEDIUM

ul. Piotrkowska 113, tel. 42 632 24 16

Czynna: pn.-pt. 11-18, sob. 11-17

- Paulina Sadowska „Full Color” - malarstwo (do 12 I)
- „Autopsja” - malarstwo Rafała Sobiczewskiego (18 I - 9 II, otwarcie g. 18)

OSRODEK PROPAGANDY SZTUKI

Park im. H. Sienkiewicza

tel. 42 674 10 59

Czynny: wt.-pt. 11-18, sob.-n. 11-17

- „Kody dialogu - łódzka kultura znaku” (do 5 I)
- Jacek Waltoś „Wielokroć to samo” - malarstwo, rzeźba, grafika (24 I - 24 II, otwarcie g. 18)

ADI ART

ul. Piotrkowska 60, tel. 42 636 80 55

Czynna: pn.-pt. 11-18

Prowadzą: M. Soldon i M. Królikowska

- Aukcja grafiki „80 HP” Henryka Płociennika (11 I g. 18)
- „Rekonstrukcja mojej przestrzeni” - wystawa Magdaleny Leśniak, malarska instalacja z elementami dźwiękowymi (otwarcie 18 I g. 19)
- Ilustracje Iwana Kulika (do 31 XII)

AMCOR

ul. Aleksandrowska 55, tel. 42 61 38 138

Czynna: po uprzednim kontakcie telefonicznym

Prowadzi: W. Warzywoda

- Marika Michalska - malarstwo, rysunek (do 28 II)

ASP

ul. Wojska Polskiego 121, tel. 42 254 75 98

Czynna: pn.-pt. 9-15

Studencka Galeria Wydziału Sztuk

Wizualnych - Wolna Przestrzeń

- „Kartka świąteczna” (do 10 I)

Galeria pod Napięciem

ul. Stefanowskiego 18/22, budynek A10

Czynna: pn.-pt. 8-20

- „109 Book Design” - prace z Pracowni Projektowania Grafiki Wydawniczej i Typografii ASP w Łodzi (do 13 I)
- Prace absolwentów Pracowni Malarstwa prof. Mikołaja Dawidziuka (15 I - 24 II)

ATLAS SZTUKI

ul. Piotrkowska 116, tel. 42 632 77 50

Czynna: wt.-pt. 11-20, sob., n. 11-17

Prowadzi: J. Michalak

- Karolina Breguła „Centrum wszystkiego” (11 I - 24 II)

EUROPEJSKIE CENTRUM KULTURY LOGOS

ul. M. Skłodowskiej-Curie 22

tel. 42 637 65 45

Czynna: pn.-sob. 16-18,

niedziała po mszach św.

Prowadzi: ks. W. Sondka

- „XVI Festiwal Kultury Chrześcijańskiej w obiektywie Grzegorza Gałasińskiego” (otwarcie 6 I g. 12)
- Koncert kolęd w wykonaniu Chóru Uniwersytetu Medycznego w Łodzi pod dyr. Anny Domańskiej (6 I g. 18)
- Spotkanie świąteczno-norowroczone środowisk twórczych z ks. abp. Markiem Jędraszewskim (7 I g. 19)

FF - FORUM FOTOGRAFII

Łódzki Dom Kultury

ul. Traugutta 18

tel. 42 633 71 15

Czynna: wt.-sob. 14 - 18

Bilety: 1 zł (w środy wstęp wolny)

Prowadzi: M. Świątczak

- Piotr Wołyński „Oddalenie”, cz. 1 (do 5 I)
- Borys Makary - „Carpe diem” (18 I - 16 II, otwarcie g. 18)

FORUM przy ŚFK

ul. Roosevelta 17, tel. 42 636 68 38

Czynna: pn.-pt. 10 - 18

- „Światła Łodzi” - fotografie Anny

- Andrzejewskiej (otwarcie 11 I g. 19)

- „Subida” - malarstwo Mieczysława Knuta

- (otwarcie 15 I g. 18)

FOTOGRAFII ŁTF

ul. Piotrkowska 102, tel. 42 633 09 82

Czynna: pn.-pt. 10-18, sob. 10-14

- 53. Wystawa Fotografii Łódzkiego

- Towarzystwa Fotograficznego (do 14 I)

- Tomasz Grzeszczak „Stany Zawieszono” (15 I - 4 II)

GALERYJKA OLIMPIJKA Galeria fotografii

ul. Piotrkowska 132, tel. 42 639 97 65

Czynna: pn.-pt. 10-18, sob. 9-13

Prowadzi: K. Kurowski

- „Kolory Łodzi” - zdjęcia Hassana Abbasa (do 31 I)

IMAGINARIUM

Łódzki Dom Kultury, ul. Traugutta 18

tel. 42 633 98 00 w. 208 i w. 288;

797 326 193

Czynna: wt.-sob. 14-18

Bilety: 1 zł (w środy wstęp wolny)

Prowadzi: M. Świątczak

- Piotr Wołyński „Oddalenie”, cz. 2 (do 5 I)

- Wittek Ziemiński -

- (11 I - 23 II, otwarcie g. 19)

IN BLANCO

BOK „Lutnia”

ul. Łanowa 14, tel. 42 652 62 27

Czynna: pn.-pt. 9-18

Prowadzi: A. Wierzbowska

- Emilia Pietras - malarstwo olejne i pastelowe (18 I - 5 II, otwarcie g. 18)

KREDENS

ul. Piotrkowska 17, klatka D, II piętro

tel. 884 324 330

Czynna: pn.-wt. 13-18, śr. 10-19, czw.-pt. 10-18

Prowadzi: M. Konka

- Barbara Okrasa, Szymon Sobczak „Megapolis - Łódź w komiksie i ilustracji” (otwarcie 4 I g. 18)

MANHATTAN

ul. Piotrkowska 118, tel. 601 354 494

Czynna: pn.-pt. 13-19

Prowadzi: K. Potocka

- „Matki-negocjatorki” - malarstwo, fotografia, haft; wystawa zbiorowa (do 8 I)
- Ola Kozioł „Eksperyment z zasiewem i glosem” (11 I - 5 II, otw. i zak. g. 19)

MŁODZIEŻOWA GALERIA DEBIUTÓW

przy CZP nr 1, ul. Zawiszy Czarnego 39

tel. 42 655 06 00

Czynna: pn.-pt. 9-20, sob. 10-14

Prowadzi: P. Gmoński

- „Spojrzenia” - wystawa prac absolwentów Policealnej Szkoły Rozwoju Zawodowego „Profesja” (do 15 I)
- „W oczekiwaniu wiosny” - wystawa Stowarzyszenia Twórców Koronki i Haftu „Arachne” (otwarcie 17 I g. 17)

NOWA

Łódzki Dom Kultury, ul. Traugutta 18

tel. 42 633 98 00 w. 208 i 288

Czynna: wt.-sob. 14-18

Bilety: 1 zł (w środy wstęp wolny)

Prowadzi: M. Świąteczak

- „Aniolowie się radują” - świąteczna wystawa rzeźby ludowej (do 3 I)
- Wystawa prac Joanny Blanki Garmulewicz (10-26 I, otwarcie g. 18)

OPUS

ul. Łąkowa 29, tel. 42 634 55 28

Czynna: pn.-pt. 9-17

Prowadzi: B. Dzięcioł

- „I Konya” - wystawa fotografii Piotra Dębińskiego (do 15 I)

PROMOCJI MŁODYCH

BOK „Rondo”, ul. Limanowskiego 166

tel. 42 651 50 30 w. 16

Czynna: pn.-pt. 9-16

Prowadzi: B. Jarmoliński

- Wystawa prac Tomasza Krawczyka (18 I - 6 II)

RYNEK SZTUKI

ul. Wschodnia 69, tel. 42 630 47 79

Czynny: pn.-pt. 10-18, sob. 10-15

Prezes: W. Niewiarowski

- 159. Aukcja Dzieł Sztuki (20 I g. 12)

STARA

Łódzki Dom Kultury, ul. Traugutta18

tel. 42 633 98 00 w. 208 i 288

Czynna: wt.-sob. 14-18

Bilety: 1 zł (w środy wstęp wolny)

Prowadzi: M. Świąteczak

- „Po drugiej stronie lustra” - wystawa fotografii podwodnej Piotra Stósa (9 I - 16 II, otwarcie g. 18)

WIDZEWSKA EKSLIBRISU

przy WDK „502”

ul. Gorkiego 16, tel. 42 673 35 99

Czynna: pn.-sob. 11-19

Prowadzi: M. Z. Wojalski

- „Niebo i kosmos na ekslibrisach Krzysztofa Knięcia. W 55. rocznicę startu pierwszego satelity” (do 18 II)

ZIELONA 13

Klasztor OO. Dominikanów

ul. Zielona 13 (wejście od ul. Wólczńskiej)

Czynna: pn.-pt. 18-19.30

Prowadzi: o. P. Gużyński

ZPAP „NA PIETRZE”

ul. Piotrkowska 86, tel. 42 632 73 56

Czynna: pn., śr., pt. 11-15, wt., czw. 11-18

Prowadzi: M. Kapuścińska-Borkiewicz

- Mikołaj Harmoza - malarstwo (do 31 XII)

• Jacek Galewski (9-28 I)

• Maciej Jabłoński (31 I - 18 II)

Ż

BOK „Na Żubardziej”

ul. Żubardzka 3, tel. 42 651 67 47

Czynna: pn.-pt. 9-15

Prowadzi: U. Issaieff

- „M&T” - wystawa prac uczestników zajęć Studia Maestro+ (do 6 I)
- Wystawa fotografii Dariusza Łaskiego (12-31 I, otwarcie g. 17)

137

przy Klubie Nauczyciela, ul. Piotrkowska

137/139, tel. 42 636 25 98

Czynna: pn.-pt., n. 10-20

• „Spojrzenie na Ziemię”

- wystawa prac Zofii Danuty Pasińskiej (18 I - 14 II, otwarcie g. 18)

526

przy POS, ul. Krzemieniecka 2a

tel. 42 688 13 47

Czynna: pn.-pt., n. 10-19

• Jakub Werfel - malarstwo

- (otwarcie 8 I g. 18)

• WOJEWÓDZTWO

BANK&DM

Bank Spółdzielczy, I piętro

Główno, ul. Młynarska 5/13,

tel. 502 171 636

Czynna: pn.-pt. 9-17

Prowadzi: D. Młynarczyk

- „Spacer po Ogrodach Sztuk” - grafiki i monotypy Henryka Płociennika (do 12 I)
- „Kwiaty na śniegu” - malarstwo artystów polskich (25 I - 1 III)

KONSTANTYNÓW ŁÓDZKI

OGRÓD SZTUKI - Galeria Miejskiego

Ośrodka Kultury, ul. Jana Pawła II 9

tel. 42 211 62 89

Czynna: pn., wt. 10-18, śr., czw. 12-18, pt. 9-16

Prowadzi: W. Przybyło-Cieślik

- „Batik - malarstwo na tkaninie” (do 31 I)

ŁASK

POD KORABIEM, ul. 9 Maja 6

tel. 43 675 35 27

Czynna: pn.-pt. 8-18, sob. 9-14

Prowadzi: B. Trocka-Dąbrowa

- Rysunki członków grupy plastycznej Kolec z Łasku (do 31 XII)
- Grafiki Kubu Topora (od 4 I)

PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

OŚRODEK DZIAŁAŃ ARTYSTYCZNYCH

ul. Dąbrowskiego 5 i ul. Sieradzka 8

tel. 44 733 93 88

Czynny: pn.-pt. 10-18, sob. 12-18, n. 14-18

Prowadzi: P. Gajda

- Stanisław i Kamil Kuskowscy (do 30 XII)
- ul. Sieradzka 8 i ul. Dąbrowskiego 5
- „Między płaszczyzną a przestrzenią” - wystawa Agnieszki Wasiak (4-31 I, otwarcie g. 19) - ul. Sieradzka 8
- „Gdziekolwiek jesteś II” - wystawa rzeźby (11 I - 3 II, otwarcie g. 19) - ul. Dąbrowskiego 5
- „Za zamkniętych drzwi” (18-31 I, otwarcie g. 19) - ul. Sieradzka 8
- „Filmówka w ODA” - inauguracja cyklu prezentacji etiud PWSFTViT w Łodzi (25 I g. 18) - ul. Dąbrowskiego 5

SIERADZ

BWA, ul. Kościuszki 3

tel. 43 822 48 45

Czynna: wt.-pt. 10-18, sob.-n. 14-18

Prowadzi: M. Szymlet-Piotrowska

- VI Ogólnopolski Konkurs Malarski „Triennale z Martwą Naturą” - wystawa pokonkursowa (do 25 I)

SKIERNIEWICE

BWA, ul. Reymonta 33, tel. 46 833 00 05

Czynna: wt.-pt. 11-17, sob.-n. 11-14,

Prowadzi: B. Walusiak

- Malarstwo Włodzimierza Waruliaka - 30-lecie pracy twórczej (18 I - 3 II, wernisaż 25 I)

ZGIERZ

MOK, ul. Mielczarskiego 1

tel. 42 716 26 18

Czynna: pn.-pt. 10-18

- Ewa i Zdzisław Muchowicz „Obrazy” (10-31 I)

STACJA NOWA GDYNIA

STACJA NOWA GDYNIA

Centrum Rekreacji Rodzinnej

ul. Sosnowa 1, tel. 42 714 21 21

Czynna: codziennie 7-23

Prowadzi: Z. E. Ślęzak

- Promocja książki „Łódź na mapach 1793-1939” oraz spotkanie z autorami: Maciejem Janikiem, Jackiem Kusińskim, Mariuszem Stępniewskim i Zdzisławem Szambelanem. Prezentacji książki towarzyszy wystawa fotografii Jacka Kusińskiego (12 I g. 12)

* informacja o terminie w placówce

AKADEMIA MUZYCZNA im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi

ul. Gdańska 32

tel. 42 662 16 00, 42 662 16 45

- KONCERT GITAROWY
wyk. studenci klas gitary i harfy AM
8 l g. 19
- SPOTKANIA Z MUZYKĄ
„Kamawalowe rytmy”
wyk. Piotr Pniak - perkusja,
zespół Percussion Studio
9 l g. 19 - Zgierz, ul. Łęczycycka 2
- WIECZÓR MUZYCZNY
wyk. Anna Skowronek-Gruszczynska,
Aleksandra Talacha - skrzypce,
Dorota Stanisławska - altówka,
Barbara Piotrowska - wiolonczela
w programie: L. Janáček, D. Szostakowicz
14 l g. 18.15
- ORGANY, KLAWESYN I MUZYKA DAWNA
wyk. Orkiestra Kameralna Akademii
Muzycznej w Łodzi
w programie: G.F. Händel, A. Vivaldi
16 l g. 18.15

AKADEMICKI OŚRODEK INICJATYW ARTYSTYCZNYCH

ul. Zachodnia 54/56

tel. 42 633 26 41, 42 633 43 68

- „Ania i rozmowni” - wystawa prac
Anny Piechury
otwarcie 4 l g. 18
- Tomasz Mann
PISI
reż. T. Radzikowska-Binkowska
spektakl Teatru Pod Lupą
6 l g. 19
- Georg Büchner
LEONCE UND LENA
spektakl grupy teatralnej z gimnazjum
w Reutlingen
7, 8 l g. 19
- Willy Russell
SHIRLEY VALENTINE
monodram Izabeli Noszczyk
10 l g. 19
- Gabriel Barylli
HONEYMOON
reż. M. Bogucka
spektakl Teatru Zupa z Małpy
11, 12, 13 l g. 19
- „Trąceni szaleństwem” - koncert w ramach
Muzycznej Sceny AOIA
16 l g. 19
- PODRÓŻE BEZ PRZEWODNIKA
- o Kanadzie opowie Izabela Knychalska
17 l g. 19

- Koncert Michała Wieczorka
18 l g. 19
- „Influenza-H5N1” spektakl grupy abTEATR
reż. Tomasz Konopka
19 l g. 19
- SPOTKANIA LITERACKIE
Magdalena Węgrzynowicz-Plichta
24 l g. 18

BAŁUCKI OŚRODEK KULTURY

Ósrodek Kultury „RONDO”

ul. Limanowskiego 166, tel. 42 653 36 45

- POEZJA W RONDZIE
Krzysztof P. Nowak - spotkanie autorskie
15 l g. 18
Magdalena Cybulska - spotkanie autorskie
19 l g. 18
- KLUB PODRÓŻNIKÓW I ODKRYWCÓW
Liban - prelekcja Dariusza Clapy
11 l g. 18
Bałuty - prelekcja Zbigniewa Januszka
25 l g. 18

Ósrodek Kultury „LUTNIA”

ul. Łanowa 14, tel. 42 652 62 27

- „Cieszymy się i pod niebiosy”
- koncert Chóru Canto
15 l g. 15
- „Muzyczna laurka dla babci i dziadka”
- koncert w wykonaniu zespołów
BOK „Lutnia”
21 l g. 17
- „Kolorowe emocje” - warsztaty muzyki
gospel dla osób niepełnosprawnych
z udziałem Chóru Gospel 8 Dzień
25 l g. 11

Ósrodek Kultury „NA ŻUBARDZKIEJ”

ul. Żubardzka 3, tel. 42 651 67 47

- „Kolędzimy Malemu” - koncert
w wykonaniu Chóru Canto
16 l g. 11
- Spektakl taneczny w wykonaniu zespołu
z Centrum Tańca i Zabawy Twister
19 l g. 16
- „Śpiewać każdy może - odsłona trzecia”
- recital wokalny Pauliny Paliwoły
25 l g. 18
- „Kogel-mogel” - pokaz etiud
Grupy Teatralnej 25. Godziny
26 l g. 18

CENTRUM KULTURY MŁODYCH

ul. Lokatorska 13, tel. 42 684 24 02

- „Narcziarstwo” - film w ramach
Akademii Górskiej TOPR
3 l g. 18
- DYSKUSYJNY KLUB FILMOWY
Wokół filmu: „Drzewo życia”,
reż. Terrence Malick
8 l g. 17
Wokół filmu „Służące”, reż. Tate Taylor
15 l g. 17
Wokół filmu „Temple Grandin”,
reż. Mick Jackson
22 l g. 17
Wokół filmu „Róża”,
reż. Wojciech Smarzowski
29 l g. 17
- Wieczór noworoczny - w programie m.in.
recital Dominiki Rycz i Weroniki Bochat
12 l g. 17
- Wydawnictwa karpackie z lat 2010-2012
- prezentacja Tadeusza Kielbasińskiego
17 l g. 18
- KLUB SMAKOSZY KULTURY
Tango - pokazy taneczne, prezentacje
mody, rozmowy z propagatorami tanga
19 l g. 18
- Kamawalowy bal noworoczny dla dzieci
20 l g. 11

FABRYKA SZTUKI

ul. Tymienieckiego 3, tel. 42 646 88 65

GRUPA LITERACKA „CENTAURÓW”

Ósrodek Kultury „Górna”, ul. Siedlecka 1
tel. 42 684 66 47

- Wiersze noworoczne
Literackie podsumowanie 2012 roku
Otwarty Turniej tematyczny „Gdzie chciałbyś
spędzić kolejny koniec świata?”
7 l g. 17
- Trybuna Wolnej Twórczości oraz
spotkanie autorskie Wojciecha Kądzieni
i Krzysztofa P. Nowaka „Krótkie prozy”
14 l g. 17
- „K.K Baczyński (1921-1944)
- kolejne urodziny” - prezentacja wierszy
21 l g. 17
- Prezentacja tekstów Grupy Literackiej
„Centaurów” i Klubu Literackiego Nauczycieli
„I wojna światowa na ziemiach polskich”
- spotkanie Michałem B. Jagiełło,
tłumaczem pieśni rosyjskich
28 l g. 17

Spotkania poza placówką:

- Prezentacja tekstów Grupy Literackiej
„Centaurów” i Klubu Literackiego Nauczycieli
Spotkanie autorskie Eleonory Karuk

• Alicji Mazan-Mazurkiewicz
30 l g. 18 - Klub Nauczyciela,
ul. Piotrkowska 137/139

KLUB NAUCZYCIELA

ul. Piotrkowska 137, tel. 42 636 25 98

- Promocja książki Waldemara Wolańskiego „Księżycowi ludzie”
10 l g. 18
- Koncert kolęd w wykonaniu
Chóru Nauczycielskiego
18 l g. 17

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO- AUGŚBURSKI PW. ŚW. MATEUSZA

ul. Piotrkowska 283

- NIEDZIELA Z MUZYKĄ
U ŚW. MATEUSZA
Jan Swaton - saksofon,
Michał Zarych - fisharmonia
6 l g. 17

OŚRODEK KULTURY GÓRNA

ul. Siedlecka 1, tel. 42 684 66 47

- Koncert zespołu Mocni w Duchu
4 l g. 18
- „Melodie naszej młodości” - prezentacje
i karaoke
9 l g. 17
- Otwarcie wystawy fotografii
Witolda Krymariusa
11 l g. 17
- „Klasycznie i nie tylko” - koncert
studentów Akademii Muzycznej
16 l g. 16.30
- Zabawa noworoczna przy muzyce
zespołu Barocco
18 l g. 17
- Koncert Zespołu Tańca i Piosenki Akcent
z okazji Dnia Babci i Dziadka
24 l g. 17

OŚRODEK KULTURY „Karolew”

ul. Bratysławska 6a, tel. 42 687 02 07

- Koncert kolęd
18 l g. 19
- „Dzień Babci i Dziadka” - występy
uczestników warsztatów rytmicznych
21 l g. 17
- Bal karnawałowy dla dzieci
30 l g. 17

PAŁAC MŁODZIEŻY im. Juliana Tuwima

ul. Wyznińskiego 86, tel. 42 686 34 45

- Koncert świąteczno-noworoczny
w wykonaniu chóru Presto oraz zespołów
działających w Pałacu Młodzieży
15 l g. 18

PARTNERSTWO NA RZECZ ALEKSANDROWA ŁÓDZKIEGO

tel. 609 190 211

Biblioteka Publiczna im. Jana
Machulskiego, Aleksandrów Ł.,
pl. Kościuszki 12

- „Inne sprawy dla reportera” - wieczór
autorski poety Piotra Groblińskiego
9 l g. 18

Klubokawiarnia-Galeria „Wenge”,
Aleksandrów Ł., ul. Piłsudskiego 6/8

- „Uśpione motyle” - wernisaż wystawy
obrazów Małgorzaty Ludwiczak
6 l g. 18
- Koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu
Anny i Tymoteusza Pietrzaków
6 l g. 19

Herbaciarnia Klimaty

Aleksandrów Ł., ul. Warszawska 28

- „Księżycowi ludzie” - spotkanie z autorem
powieści Waldemarem Wolańskim
20 l g. 16

Sala zabaw Alexland

Aleksandrów Ł., ul. Piłsudskiego 2/4

- „Dwie Dorotki” - spektakl aktorski dla dzieci
17 l g. 17.30
- Dzień Babci i Dziadka
24 l g. 17.30
- „Śpiewajmy razem” - piosenki rodzinne,
biesiadne, popularne
25 l g. 18 - w siedzibie Towarzystwa
Śpiewaczego im. S. Moniuszki,
ul. Ogrodowa 10
- „Jaś i drzewo fasolowe” - spektakl aktorski
dla dzieci
31 l g. 17.30

POLESKI OŚRODEK SZTUKI

ul. Krzemieniecka 2a, tel. 42 688 13 47

- Spotkanie z Jackiem Reginią-Zacharskim
i promocja książki „Rwanda. Wojna
i ludobójstwo”
7 l g. 18
- POKOLENIA
„Taoistyczne Tai-Chi - sposobem na życie”
10 l g. 18

- Spotkanie z Waldemarem Wolańskim
i promocja książki „Księżycowi ludzie”
17 l g. 16
- SPOTKANIE Z PIOSENKĄAUTORSKĄ
Koncert Dariusza Rączki
18 l g. 18
- WARSZTATY ROZWOJU OSOBISTEGO
„Nie bój się codzienności”
25 l g. 17.30

ŚRÓDMIEJSKIE FORUM KULTURY - DOM LITERATURY

ul. Roosevelta 17

tel. 42 636 68 38, 42 636 06 19

- LITERATURA BEZ GRANIC
- otwarte spotkania konwersacyjne
8, 15, 22, 29 l g. 16
- WARSZTATY LITERACKIE
Prowadzą: Rafał Gawin
i Przemysław Owczarek
11 l g. 18
Warsztaty poetyckie prowadzi Tomasz Cieślak
16 l g. 17
Warsztaty dla licealistów prowadzą: Rafał
Gawin, Przemysław Owczarek, Andrzej Strąk
18 l g. 16
- „Aria dla Algernona”
monodram Tomasza Boruszczaka
według powieści Daniela Keyesa
reż. Andrzej Czerny
18 l g. 19
- KAWIARNIA LITERACKA
Spotkanie z Waldemarem Wolańskim
i promocja książki „Księżycowi ludzie”
24 l g. 19
- „Milość ci wszystko wybaczy”
spektakl Kabaretu Bi-Ba-Bo
reż. Tadeusz Pliżkiewicz
25 l g. 18

WIDZEWSKIE DOMY KULTURY

Dom Kultury ARIADNA

ul. Niciarniana 1/3, tel. 42 678 47 41

- Koncert z udziałem zespołów z DK „Ariadna”
13 l g. 12

Dom Kultury „502”

ul. Gorkiego 16

tel. 42 673 35 99, 42 673 32 90

- Projekcja filmu „Plac Waszyngtona”,
reż. Agnieszka Holland
18 l g. 17
- Koncert na Dzień Babci i Dziadka
- piosenki z lat 60. w wykonaniu
zespołu Alternatywa (g. 10.30)

- wystąpią dzieci z zespołów muzycznych DK „502” (g. 17) 22 I
- Wycieczka - stacja Radegast 24 I g. 11

WYTWÓRNIĄ

ul. Łąkowa 29, tel. 42 639 55 01

- Ania Dąbrowska - koncert promujący najnowszą płytę „Bawię się świetnie”, gość specjalny: L. Stadt 13 I g. 19
- Koncert Edyty Bartosiewicz 19 I g. 19

• N A G R O D Y • N A G R O D Y • N A G R O D Y •

□ Uczennice Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Parnella w Łodzi odniosły sukces w paryskim półfinale 13. edycji ogólnoswiatowego konkursu Youth America Grand Prix. **Emilia Sambor** zajęła I miejsce w kategorii taniec klasyczny w grupie wiekowej 12-14 lat, a **Hanna Szychowicz** – III miejsce w kategorii taniec współczesny w tej samej grupie wiekowej. Dziewczynki zakwalifikowano do kwietniowego finału YAGP w Nowym Jorku.

□ **Wioletta Wykowska** z ASP w Łodzi dostała nagrodę Galerii Sztuki w Legnicy podczas 22. Ogólnopolskiego Przeglądu Malarstwa Młodych PROMOCJE.

□ Drugą nagrodę w Międzynarodowym Konkursie Indywidualności Muzycznych im. Aleksandra Tansmana w Łodzi zdobyła ex aequo **Aleksandra Szurgot**, absolwentka łódzkiej AM. Grand Prix nie przyznano.

□ Podczas Międzynarodowego Festiwalu Szkół Filmowych i Teatralnych w Moskwie nagrodą specjalną uhonorowano spektakl „**Z Różewicza dyplom**” w reżyserii Zbigniewa Brzozy z udziałem studentów V roku Wydziału Aktorskiego PWSFTviT.

□ Rumunka **Anca Damian** zdobyła Grand Prix 22. Festiwalu Mediów „Człowiek w zagrożeniu” w Łodzi za film „Droga na drugą stronę”.

• KSIĄŻKI NADEŚLANE • KSIĄŻKI NADEŚLANE • KSIĄŻKI NADEŚLANE •

Andrzej Rukowiecki: „Łódź 1939-1945. Kronika okupacji”. Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, Łódź 2012.

□ *Popularyzacja i uporządkowanie dotychczasowej wiedzy na temat historii okupowanej Łodzi – tak autor precyzuje zadanie, jakie sobie postawił przy pracy. Oprócz bogatego materiału ilustracyjnego znalazły się w niej fragmenty wspomnień mieszkańców oraz teksty z „Kroniki łódzkiego getta”. Wydarzenia są podane w formie krótkich notek. Pierwszy zapis dotyczy 1 września 1939 roku, ostatni – 24 stycznia 1945 roku. Aneks (m.in. niemieckie nazwy ulic, dane o ludności, listy pomordowanych), noty biograficzne, indeks osób i bibliografia oraz dołączony plan okupowanej Łodzi stanowią cenne uzupełnienie książki.*

Agata Szygendowska: „Drewniany kościół pw. św. Andrzeja Boboli z Nowosolnej”. Księży Młyn Dom Wydawniczy, Łódź 2012.

□ *Niewielka książeczka opisuje jeden z najpiękniejszych zabytków, znajdujący się obecnie w Skansenie Łódzkiej Architektury Drewnianej przy Centralnym Muzeum Włókiennictwa. Został tam przeniesiony z Nowosolnej, gdzie był zbudowany w 1846 r. jako parafialny zbór ewangelicki, by służyć niemieckim kolonistom. Po II wojnie światowej stał się świątynią nowo utworzonej parafii katolickiej. Autorka opisuje stan obecny kościołka, przypomina także historię jego budowy i wyjaśnia, dlaczego jest on „wiarygodnym świadkiem” wielokulturowości i wielowyznaniowości Łodzi i okolic.*

X Moje światła widzenie. Projekt okładki i opracowanie graficzne Zbigniew Koszałkowski. „Tygiel Kultury”, Łódź 2012.

□ *Tomik zawiera nagrodzone i wyróżnione wiersze oraz pełne wyniki X Konkursu Poetyckiego dla Młodych Twórców „Moje Światła Widzenie” im. Zbigniewa Dominiaka, przeprowadzonego w 2012 roku. Opublikowane są także listy laureatów wszystkich dotychczasowych konkursów (od pierwszej edycji w 2003 r.) oraz regulamin imprezy.*

OŚRODEK REGIONALNY:
3 I, godz. 13, Galeria Nowa

- ▣ Finisaż wystawy pt. „Aniołowie się radują...”

12-13 I

- ▣ **Kurs tańca ludowego.** Spotkanie 1: region opoczyński (www.ldk.lodz.pl)

OŚRODEK INICJATYW ARTYSTYCZNYCH:
7 i 14 I, godz. 17, Kino Studyjne, wstęp – 6 zł

- ▣ „VIVA VERDI!!!!” – w 200. rocznicę urodzin kompozytora: prezentacja opery „Oberto – hrabia San Bonifacio” (Opera w Bilbao; 7 I)
prezentacja opery „Dzień królowania” (Teatr Operowy „Królestwo Parmy”; 14 I)

7 I, godz. 17, s. 308

- ▣ Łódzki Kaktus Klub: **Wysiew kaktusów i szczepienie na pereskioipsis** – prelekcja Andrzeja Malinowskiego i Roberta Borowskiego

7, 21 I, godz. 19

- ▣ Stowarzyszenie Akademia Mądrego Życia (warsztaty):
  - **W jakim stopniu kierujesz własnym życiem?** (7 I, s. 408)
  - **Asertywność w praktyce** (21 I, s. 308)

10 I, godz. 18, Galeria Nowa

- ▣ Wernisaż wystawy malarstwa **Joanny Blanki Garmulewicz** pt. „1 metr²” (czynna do 26 I)

11, 18, 25 I, godz. 17, s. 221

- ▣ Klub Kosmobiologii:
  - **Nowe wizje w ekonomii**
– prelekcja Krzysztofa Lewandowskiego (11 I)
  - **Spotkania w IV wymiarze**
– prelekcja Ilony Kubackiej (18 I)
  - **Medycyna żywieniowa**
– prelekcja Ewy Suskiewicz (25 I)

28 I, godz. 17, Sala Kolumnowa

- ▣ „Nasi przyjaciele” – koncert w nastroju kołędowo-karnawałowym z okazji 25-lecia istnienia Towarzystwa Przyjaciół Opery im. Ady Sari.
Wykonawcy:
Małgorzata Borowik, „Polskie Duo Skrzypcowe” (Monika i Ryszard Osmolińscy), Wieniawski Kwartet, Chór Stowarzyszenia Śpiewaczego „Harmonia”, Jerzy Rachubiński – dyrygent, Arkadiusz Tokarski – fortepian.
Wstęp – 20 zł

28 I, godz. 18, s. 221

- ▣ Klub Podróżników: **Islandia – dookoła wyspy**
– prelekcja Przemysława Lipińskiego

29 I, godz. 18, s. 308

- ▣ Towarzystwo Genealogiczne Centralnej Polski: **Nasi przodkowie w powstaniu styczniowym, czyli próba osobistego spojrzenia 150 lat wstecz** – prelekcja Krzysztofa Piesyka, Iwony Łaptaszyńskiej i Witolda Nakielskiego.

ŁÓDZKI DOM KULTURY

oferuje sale na konferencje, kursy, szkolenia, zjazdy

- zmodernizowana Sala Kolumnowa na 180 osób
- jedna sala na 250 osób • dwie sale do 120 osób • siedem mniejszych sal od 20 do 60 osób.

Wszystkie sale wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny, większe są klimatyzowane i nagłośnione.

Naszym atutem jest lokalizacja w centrum miasta, sąsiedztwo czterech hoteli a także konkurencyjne ceny, usługi cateringowe i miła obsługa.

ZAPRASZAMY:
ŁÓDZKI DOM KULTURY ul. Traugutta 18, 90-113 Łódź

tel.: 797 32 61 96, 797 32 61 95; e-mail: administracja@ldk.lodz.pl, www.ldk.lodz.pl

90-113 Łódź, ul. Traugutta 18
tel. 42 633-98-00, www.ldk.lodz.pl

★ ZAJĘCIA ★ KURSY ★ ZAJĘCIA ★ KURSY ★

ZAJĘCIA STAŁE:

- **Klub Plastyka Amatora** – pracownia:
środa, godz. 9-12, 13-16; czwartek, godz. 13-16
- **Klub Plastyka Amatora i Stowarzyszenie Plastyków Amatorów**
– konsultacje i wykłady prof. Ryszarda Hungera: czwartek, godz. 17-21
- **Klub Tańca dla dzieci i młodzieży**
– zajęcia: wtorek, czwartek, godz. 18.30-21.30

KURSY:

GIMNASTYKA ZDROWOTNA

- I grupa – wtorek, piątek, godz. 10.30-11.30
- II grupa – poniedziałek, wtorek, godz. 16.15-17.15
- III grupa – wtorek, piątek, godz. 16.15-17.15
- IV grupa – wtorek, czwartek, godz. 17.30-18.30

FITNESS – poniedziałek, środa, piątek, godz. 16.30-17.30

SZTUKA RUCHU (TAI-CHI)

- grupa zaawansowana – poniedziałek, godz. 18.30-20
- grupa początkująca – czwartek, godz. 18.30-20

JOGA

- grupa zaawansowana – wtorek, godz. 18-19.30
- grupa początkująca – piątek, godz. 11-12

SZKOŁA TAŃCA TOWARZYSKIEGO

- wtorek, czwartek, godz. 16.30-18, 17-18.30, 18.15-19.45, 20-21.30
- środa, piątek, godz. 18.30-20, 20-21.30
- sobota (dla dzieci i młodzieży), godz. 10-11

TANGO ARGENTINO – sobota, godz. 16-17.30

DISCO I MODERN JIVE – sobota, godz. 17.30-19

LATINO SOLO – poniedziałek, godz. 17-18.15

HIP-HOP – poniedziałek 17-18.15, 18.30-19.45,
– sobota godz. 11-12.15, 12.30-13.45

ZAJĘCIA WOKALNE – poniedziałek, godz. 10-16, sobota, godz. 12-17

BELCANTO – sobota, godz. 8-12

MALARSKIE ABC dla gimnazjalistów – wtorek, godz. 16-19

KREATYWNA PANI W DOMU – 1 i 3 sobota miesiąca, godz. 11-13

DRAMA – sobota, godz. 10-12 **KLUB OLD BOY** – środa, godz. 20-21.30

GITARA KLASYCZNA – sobota, godz. 14-15, 15-16, 16-17

GITARA OD A DO Z – poniedziałek, godz. 9-22 – zajęcia indywidualne

KURS DLA WOKALISTÓW AMATORÓW – wtorek, czwartek, godz. 10-17,
środa 9-17 – zajęcia indywidualne

STUDIUM KULTURY WOKALNEJ – wtorek, czwartek, godz. 15-22

KURS RYSUNKU I MALARSTWA – piątek, godz. 16-20, sobota, godz. 10-14

ZAJĘCIA MALARSKIE DLA DOROŚLYCH – środa, godz. 17-20

**Informacje: Ośrodek Inicjatyw Artystycznych ŁDK, pok. 112,
tel. 797 326 227, oia@ldk.lodz.pl, imprezy@ldk.lodz.pl**

**OŚRODEK FILMOWY
ŁÓDZKIEGO
DOMU KULTURY**

▶ **JESTEŚ BOGIEM** (Polska) reż. L. Dawid.

Film opowiada o członkach legendarnej hip-hopowej grupy Paktofonika i ich początkach w branży muzycznej (4-10 I);

▶ **KOCHANEK KRÓLOWEJ** (Czechy/Dania/Szwecja) reż. N. Arcel.

Oparta na faktach historia słynnego romansu duńskiej królowej Karoliny Matyldy Hanowerskiej, żony króla Chrystiana VII, z wpływowym politykiem Johannem Friedrichem Struenseem (4-10 I);

▶ **BITWA POD WIEDNIEM** (Polska/Włochy)

reż. R. Martinelli. *12 września 1683 roku dochodzi do decydującej bitwy między armią Imperium Osmańskiego pod wodzą Wielkiego Wezyra a obrońcami Wiednia. Na pomoc Austriakom przybywa polskie wojsko z Janem III Sobieskim na czele (11-17 I);*

▶ **OBŁAWA** (Polska) reż. M. Krzyształowicz.

II wojna światowa. Kapral Wydra, żołnierz partyzanckiego oddziału, zmagają się nie tylko z Niemcami i polskimi zdrajcami, ale także z własną przeszłością (11-17 I);

▶ **MIŁOŚĆ** (Austria/Francja/Niemcy) reż.

M. Haneke. *Georges i Anna są kochającym się małżeństwem z 50-letnim stażem. Ich spokojną zakłóci postępująca choroba Anny (18-24 I);*

▶ **POKŁOSIE** (Polska) reż. W. Pasikowski.

Dwóch braci, próbując odgrzebać tajemnicę sprzed lat, staje w poważnym konflikcie z mieszkańcami swojej wsi (18-24 I);

▶ **WHISKY DLA ANIOŁÓW** (Belgia/Francja/Wlk. Brytania/Włochy) reż. K. Loach.

Robbie to chłopak z kryminalną przeszłością. Dzięki swojemu opiekunowi odkrywa w sobie talent do rozpoznawania smaków whisky. Postanawia to wykorzystać, by odmienić swoje życie (25-31 I);

▶ **MISTRZ** (USA) reż. P. T. Anderson.

Po wojnie Freddie nie może odnaleźć swojego miejsca w świecie. Ale kiedy trafia na charyzmatycznego wizjonera Lestera Doddsa, zostaje jego uczniem i pomocnikiem. Postać Doddsa jest wzorowana na osobie Rona Hubbarda, twórcy scjentologii (25-31 I)

Bliższe informacje - www.ldk.lodz.pl

PRENUMERATA „KALEJDOSKOPU”

RUCH – mieszkańcy Łodzi i województwa mogą zamówić prenumeratę, dzwoniąc (22 693 69 22-24) lub wysyłając faks (22 597 46 74). Należność opłacać po otrzymaniu potwierdzenia z podanym numerem konta. Mogą również zgłosić się osobiście do Łódzkiego Regionu Sprzedaży „Ruch” (ul. Dostawcza 17). Podczas rozmowy z pracownikiem RUCH-u ustalą najbliższy kiosk, w którym będą mogli odbierać zamówiony „Kalejdoskop”.

Informacje: www.prenumerata.ruch.com.pl, pytania: prenumerata@ruch.com.pl lub tel. 801 800 803, 22 717 59 59 w godz. 7-18.

KOLPORTER – tylko instytucje mogą zamawiać prenumeratę w oddziałach firmy Kolporter S.A. na terenie całego kraju.

Informacje pod numerem infolinii 0-801-205-555 lub na stronie internetowej <http://sa.kolporter.com.pl/>

Zamówienia na prenumeratę: **II kwartał 2013 r.** (7,50 zł) do 5 marca, **II półrocze 2013 r.** (12,50 zł) do 5 czerwca